

PRÆCEPTA
MORVM AC VITAE
ACCOMMODATA AETATI
PVERILI, SOLVTA ORATIO
NE ET VERSIBVS QVO
QVE EXPOSITA

A
IOACHIMO CAMERARIO
PABERGENSI.

Itemque
DE GYMNASIIS DIALOGVS.
LVDVS SEPTEM SAPIENTVM.

Auctiora & emendatiora edita
omnia, quam ante
fuerunt.

LIPSIÆ
IN OFFICINA HAEREDVM
VALENTINI PAPAE.

ANNO

M. D. LXIII.

PRÆCEPTA

MORVM AC VITAE

ACCOMMODATA AETATI

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

ET VIRTUTIBUS

IOACHIMVS CAME

RARIVS VILHELMO ME-

GALÆ FRANCO, ILLVSTRISS.

principum Luneburgensium

magistro, amico suo,

S. D.

VO etas mea pro
uectior fit & augē
tur anni, Vilhel
me, eo crebrius re
labit cogitatio ad
primam institutio
nē, & mei & meā
aliorum: Quod & multa indies atten
dendo deprehendā, quæ & institutio
ni puerili conuenire, & in illa vsur
panda esse videātur, et ea animaduer
tam esse tempora nostra, vt si quan
do vnquam, his profecto, in educan
dis pueris magna cura & diligentia
requiratur. Nam tanta dissolutio vi
tæ ac morum nunc passim existit, vt
sæpe quid deniq; futurum sit, vehe
menter metuam. Neq; ego is sum, qui

A 2 aut

aut ingrauescente iam ætate quasi rixari cum seculo meo, vt vulgo faciunt, velim, aut oblitus sim multorum & erratorum, & grauium etiam delictorum vitæ prioris, quæ cum magno dolore heret memoria animo, & humili confessione à Deo venia flagitatur: Sed hoc profecto verum est, vt & mea & aliorum peccata sint maiora, non tamen ea fuit impudentia & immoderatio, non tantus contemptus eorum, quos natura & Deus ipse alijs rectores & gubernatores præposuit, non ea audacia atq; temeritas tam consiliorum quam actionum. Atq; erat consentanea eruditionis & doctrinæ incrementis, quæ nonnulla facta scimus ætate hac nostra, animorum lenitas & mansuetudo, nam secundum Poetam, artium bonarum cultura,

Pectora mollescunt asperitasq; fugit.

Et, vt idem ait:

Ingenuas didicisse fideliter artes,

Emollit mores, nec sinit esse feros.

Quid ergo in causa esse, aut quo pacto

cto

Et accidere dicemus, quod nunc ubi que terrarum, in summa vitæ licētia, hominum indomitæ cupiditates, quietis & honestatis & moderationis omnem respectum sustulerint, quod ferocia humanitatem pene exterminauerit. Ac cogitanti mihi, de duplici quasi fonte hæc miseria fluere videtur. Vno erumpentis turpissimæ iam leuitatis, in veritatis neglectione & religionis aut nulla aut postrema cura. Altero, harum etiã ipsarum artium quibus ad laudem & decus preparari animi solent, desertio ac fuga. Nam, vt prius de posteriore dicam, quo ardore flagrauerint quondam animi discipulorum apud nos, quãtus initio studiorum honor & cultus, quid non & conari & perpeti parati fuerint vniuersi, ob acquirendam qualemcunq; eruditionẽ, adhuc satis est notum atque testatum. Memini ego me puero, exultare ingenti gaudio nos, quoties vnum aliquẽ de celebribus illius temporis viris intueremur, quod si forte

A 3 allo

alloqui eorum nos aliquem contigisset, in cœlo sibi tum quisq; videbatur esse. Ad doctrinas vero illorum ita conueniebatur vt tempus anticiparetur, vt audiendi ingens contentio, vt gratiosi essent qui locum cōcederent. Aduenit tum ad nos Richard. Crocus è Britannia, cum vberiore copia quasi mercis musicæ: Cœpit profiteri interpretationem Græcæ lingue. Qui ad illum concursus factus? qui honor externo habitus vel qui potius non habitus? Quis tum vel labori vel operæ vel impensis pepercit? feruebat opus, florebat ipse, nos incensi eramus discendi cupiditate. Sed paulo post hic ignis in cineres delapsus extingui cœpit, vt facile appareret fuisse illam nouitatis cuiusdam non virtutis & sapientiæ incitationem. Nam indies magis & magis in copia fordescere doctrina & eruditio, & ad opulentiam ac splendorem cōuerti voluntates, et inhiari ab omnibus nescio cui altitudini contrariæ, donec & turbulentia quadam

quadam & motibus ciuilibus, & intestinis etiam quibusdam dissensionibus afflictā doctrinę eruditio, ita corruit, vt iam ægre sese alicubi adhuc sustentet. Sed profecto caput omnium malorum est peruersitas hominum & vesania, qui ex orientem lucē veritatis, cum omnia iam sacra profanaq; vt dicitur, in illa clare fulgerent, non diu rectis oculis tanquam adulterini aquilarum foetus aspicere potuerunt, sed celeriter retulerunt auersos oculos ad tenebras & caliginem errorum. Pauci enim relictī fecerunt illi quidem quod potuerunt, sed aduersariorum molitio & vis pulcherrima incepta & diuinum studium vehementer impedijt ac repressit. Hinc maior etiam miseria atq; tumultus extitit. Nā celari ac tegi vitia erroresq; cum non possent, & in uero ac recto asserendo boni pñq; desererentur, neque corrigi etiam emendariq; potuit manifesta labes & notum dedecus, tā in religione quam in reliqua uita, &

quod tamē ante oculos omnium iam
essent multa sane deformia, quæ qua-
si nubes densæ superiorum temporū
apparere non siuissent: Ideo accidit,
vt ille status labasceret, & animi ho-
minum mirabiliter insolescerent, atq̃
exultarent leuitate maxima,

ὡς ὅτε τις σαφὲς ἴστωσιν ἀκοσῆσας ἐπὶ
φάτῃ,

Δεσμὸν ἀπορρήξας θεῖν πεδίῳ προαί-
νων.

Quemadmodum est apud Home-
rum. Hoc malum nascens qui sanare,
& istud vulnus Reip. alligare debue-
rant, Magni videlicet quidam & po-
tentes ac sapientes viri, ἢ pro dolor,
(nam vereor ne sera sit querela) illud
auxerunt atq̃ irritarunt, & tanquam
ungues, vt aiunt, in vlcere, reddide-
runt omnia indies peiora & difficilio-
ra. Ac nunc etiā nonnulli quasi con-
tendentes cum im̃pbitate & pertina-
cia sua, non cessant exorto soli verita-
tis, tanquā velum mendaciorum ob-
ducere. Qui omnium vehemētissime
querun-

NVNCVPATORIA.

queruntur, & atrocis. vociferantur
 de corrupto seculi statu, de sublata
 quiete, de vitiorum impunitate: Cum
 ipsi manibus & pedibus obnixe om-
 nia faciant, ne consistere impulsa res
 publica possit. Cum ipsi soli turbato-
 res sint veræ pacis, quæ nisi in perspe-
 cta & comprehensa veritate reperitur
 nusquam. Cum ipsi caput vitiorum
 defendant & ornent, Mendacia, er-
 rores, incertas sententias. Sed de his,
 deq; hac miseria tēporum nostrorum
 disputatio, neq; iucunda esse vlli po-
 test, et nihil habet utilitatis. Neque e-
 nim in talibus quicquā pficit φρενὸς νο-
 σέσης ἰατρὸς λόγος, secundum Aeschy-
 lum, quippe qui neq; morbum fatean-
 tur, neq; medicinam admittant. Secu-
 li autem huius cursus quasi tempesta-
 tis commotio, tristis ille quidem est et
 calamitosus, sed in ea ferenda sunt
 quæcunque acciderint. Etsi hoc qui-
 bus diuina benignitas affuerit, ἢ se tā-
 quā sub tectum, & vt Græci loquun-
 tur, ὑπὸ σκέπῳ, recipere & aliquid

A 5

saltem

§

EPISTOLA

saltem incommodi uitare solēt, segregantes sese ab illis qui quasi gaudeant malis, ita his studiose implicantur, & fugientem communitatem furoris ac impiæ barbariæ. Cum igit̃ interdum contemplans hæc omnia paulo intentius, desperatio me omnis prope felicitatis inuadere soleat, relabitur cogitatio ad pueritiæ institutionem, & huius ætatis curam, in qua profecto nonnihil potest optimorum præceptorum vsurpatio, & nescio quomodo ueluti acies animorum diriguntur ad ueritatem. Non omnium quidem, nam non modo quorundam ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινὶ τῆς ψυχῆς ὄμμα κατραρυγμένον, ut ait Plato, sed cæcitate etiã correptum est, uerum hæc tamen est sola ratio ac uia qua animi excoli, & mentes erudiri, & iudicia conformari, & uoluntates dirigi possunt: de quo alibi copiosius disseruimus. Cum autem ea sit infirmitas animi mei, ut quamuis sciam de bona & recta puerorum institutione secuturi tempo

temporis præclaram spem concipi so-
lere, tamen nescio quo pacto nunc re-
siliat ab hac spe assensio mea, fit, ut in
rei ipsius consideratione, id est, pueri-
lis educationis respectu sæpe acquies-
cam, euentumq; ut in cæteris permit-
tam Deo. Atque nunc forte oblatus
mihi fuit libellus quidam ante annos
sane plures à me compositus, argu-
mento paruo & de rebus exiguis, sed
hunc cum relegissem, quasi uento quã-
dam recordationis temporum illo-
rum quibus ille libellus scribi cœptus
& approbatione talis doctrinæ, ani-
mus noster ad iterum edendum hoc
scriptum impulsus fuit. Tu autem mi
Vilhelme profecto agnosces quædam
in hoc præcepta nostra, qui cum pro-
lata primum fuerunt, illa incredibili
studio & diligentia complexus fuisti.
Eamq; ob rem cum hac quasi com-
pellatione ad te hoc opusculum mit-
tere uoluimus, simul ut & tua cogita-
tio ad initia disciplinæ nostræ & ex-
ordia eruditionis tuæ, reduceretur,
simul

simul hoc ego veluti colloquio cum
absente perfruerer. Mihi quidem tu-
am coniunctionem & gentis & mul-
tò magis studiorum gratulor, & val-
de lætor, mihi deberi aliquam partem
doctrinæ & laudis tuæ. Nam nisi tu
puer meis monitis, adhortationibus,
instigationibus, libenter paruisses, si-
ue castigationibus fuisses refragatus,
fortasse tantas progressiones ad vir-
tutem non fecisses. Tu vero non mo-
do studiose nobis obtemperare sole-
bas, sed tibi etiam ipsi cogitatione re-
cti & honesti quasi stimulos admo-
uere, vt ille leo Homericus,

Οὐρητι πλευρὰς καὶ ἰσχία ἀμφοτέρωθε
Μασίεται, ἕεδ' αὐτὸν ἔποτρυνώδ.

De quo præclare idem Poëta ait:

Ἐν δέ τε οἱ κραδίη σένδ' ἄλκιμον ἦτορ.

Nam vbi non est in rebus bonis &
grauibus ea cura, qua cor angi, &
mens contrahi se sentiat, cum non
amplum illud pectus generosi animi,
quasi comprimatur, ita gestit sese ef-
ferre & suas vires experiri, ibi nun-
quam

quam vllæ magnæ & memorabiles
pugnæ, nec egregia certamina virtu-
tis eduntur. Sed iam dudum euagari
orationem nimis longe animaduer-
to. Quare redeo ad mentionem hu-
ius libelli: In quo ea exponuntur quæ
sunt illa quidem puerilia, sed in pue-
ris si forte neglecta sint, cognoscēda
profecto etiam à grandibus & adul-
tis. Atque erat animus hæc noua
quadam appendice augere, sed nego-
cijs improuisis in editione occupato,
cum pituita quoque mihi admodum
esset molesta, hoc in præsentia consi-
lium exequi non licuit. Adieci tamen
sententias quasdam olim à me con-
scriptas, quæ tanquam ab autoribus
sapiētibz ijs, qui ita in Græcia no-
minati, & septem numerati fuerunt
pronunciarentur, productis ad hoc
veluti in proscenium quoddam pue-
rilis spectaculi, quod & ante ab Au-
sonio factum esset, sed absq; hac di-
ctorum & sententiarum, siue, vt me-
lius dicam græce, γνωμῶν copia. Hæc
tu mi

12 EPIST. NVNCVPAT.

tu mi Vilhelme & à me libenter acci-
pies, & cum ipse leges, tum, si uidebitur,
propones etiam principibus tuis,
in ista ætate ipsis quoque non futura
indigna, & tibi persuadebis, te mihi
merito obseruantia erga me tuæ esse
multo carissimum, neque ulla in re,
quæ quidem præstari possit, de
futurum tibi studium me

um. Vale Lipsiæ, X.

Calend. Iu-

nij.

IOA.

IOACHIMVS

CAMERARIVS

VILHELMO MEGA-

LÆ AMICO S.

Queris adhuc nostra quæ res ætate, Vilhelmè,
 A puero mihi care, ac primis protinus an-
 Et studiose mei & mihi pectore note fideli, (nis
 Damnaq; multiplicet sperataq; commoda tollat,
 Nascentisq; premat doctrinæ lumen, & artis
 Ingenuæ studium, et Musarum euertat honorem?
 An tibi nõdum etiã liquet horum causa malorũ,
 Qui non Teutonicis solum peregrinus in oris
 Hospes sed quoq; in Ausonia regione fuisti.
 Scilicet haud te credo fugit quæ secula nostra
 Exagitet rabies, furijsq; exasperet orbem,
 Obijciens odium ueri, extinctoq; pudore
 In scelus impellat spretæ pietatis, & illud
 Aeternum non esse sinat uenerabile Numen.
 Iamq; uel in ueteres referuntur pectora sensus,
 Atq; mala errorum repetunt commẽta priorum,
 Aut uelut explosa iam relligione soluti
 Inq; nefas animi inq; ruunt heu dedecus omne.
 Ille igitur ueri contemptus, quo male sana
 Temporis atq; ignara Dei huius uita laborat,
 Ac potius correpta perit ceu febris ab igne,

Tristia

Tristia cuncta uehit secum ceu flumen inundans,
 Hinc & debilitata iacet pietasq; fidesque.
 Iusticia & terras iterum uiolata reliquit,
 Atq; doli creuere, & amor sceleratus habendi.
 Est & amicitiae nunc plane nomen inane,
 Ridicula & moderatio nunc res esse videtur.
 Ambitio uiget, & regina pecunia mores
 Et leges & iura domat. Vis esse beatus
 In primis, dulcemq; ante omnia degere uitam,
 Subijce te uitij, atq; assentare potentum.
 Felix forte loco sed si cupis esse secundo,
 Obrectare bonis studeas, reprehendere cuncta
 Ignorata tibi & uirtuti aspergere probra,
 Et struere insidias placidis, defendere fontes.
 Tertia erunt his desperatis praemia, nulli
 Qui fidum praebere uelit se, senus, & in re
 Instabilis dubia, & nulla tractabilis arte,
 Ut quod Chiro tuum cacoethes nominat ulcus,
 Quodq; tuum medicus Mysorum Telephe ductor.
 Hoc ter terna Iouis redeat si tempore proles,
 Si citharam in medio Musarum tangat Apollo,
 Ipsa Minerua professa suas sibi publicet artes,
 Ad nummi auertet tinnitum atq; arriget aures
 Humanum genus, et quauis lucrum expetet e re,
 Lauciasq; dapum sectabitur, & male luxu
 Non obseruatos uitae breuis obteret annos.
 Quid quod & insanis ardet discordia rixis,
 Et ferro ac flammis toto furit impia mundo,
Hinc

Hinc Getico strictum gladium intendere tyranno,
 Illinc occiduis Gradiuo tractibus enses
 Exacuate, oleumq; incenso addente camino.
 Hos igitur mores inter uitæq; tumultus,
 Distractisq; animis placitorum in mille figuras,
 Quisq; suæ sequitur dum iussa cupidinis, & dum
 Turpe quod est non esse magis iam turpe putatur,
 Artibus haud locus esse bonis, haud cura pudoris
 Vlla potest, agitur uitij extorris honestas.
 Sed longæ finem, dilecte Vilhelme, querelæ
 Vt faciam, ætatis præcidents crimina nostræ,
 Sic perturbatis quod prosit rebus utrique,
 Subijciam, & soboles amborum paruula discat,
 Vt nostra utilibus claudatur epistola dictis.
 Nos igitur uero studeamus numen honore
 Diuinum & cultu uenerari quo iubet ipsum,
 Vnius illud adorantes in nomine Christi,
 Quod solum in terra ac cælo conferre salutem,
 Et nihil extra illud valet, atque deinde modesto
 Et facili erga omnes animo esse uelimus, ut æqui
 Iusticiæq; tenax pectus sit, & haud uitiari
 Se memor aut respectu odij aut patiat amoris.
 Siq; frui volumus non paruo tempore partis,
 Per sint parta nefas caueamus. Nam male parta,
 Vt uetus est uerbum, male dilabuntur. Vt autem
 Spreta iacet sæpe & uirtuti obtrectat egestas,
 Sic insons præstat scelerato diuite pauper.
 Ne placeat nobis unquam assentator amicus,
 B Qui

Qui metuat verbis presentem offendere, quiq;
 Ore leui vitiosa probet. Vitentur & illi
 Qui gaudent alijs maledicere: gratus & vsus
 Sit nobis capitum, in qua sparsit longa pruinas
 Annorum series. Nunquam & nos dulcia fallant.
 Nam qua prateriere sat inclusere malorum,
 Quorum facta fuit per Christum gratia nobis.
 Et plerunq; voluptatis breuis est dolor ingens.
 Ac ita quicquid erit patienter ferre laboret.
 Mens non aduersis humilis, non leta secundis:
 Atq; bonam cunctis foueamus temporibus spem.
 Quamuis sollicito metuamus tristia corde,
 Sortis & intrepido toleremus pectore casus.
 Hac alienarum in strepitu me scribere iussit
 A studijs nostris rerum ne sensibus apta,
 Nec verbis ornata, erga te summa voluntas
 Atq; Vilhelme tui studium. Tu, quod facis, auge
 Nominis & fama decus, & retinere memento
 Perpetuo propensum animum in nos atq; fidelem.

CHR.

CHRISTOPHORVS
COLERVS IOANNI COLE-
ro fratri S. carissimo, S. P. D.

MI FRATER, quam graui-
ter afflicti simus calamito-
sissimo casu mortis pater-
nae, vides. Orbati enim su-
mus non solum parente, q̄
ipsum ad summū dolorem
satis esse possit, sed eo pa-
rente, q̄ excellens virtute atq; sapientia nihil omit-
teret ad aetatem vitamq; nostrā educendam ad de-
cus atq; laudē. Haec tamen minus hac infirmitate
animorum nostrorum p̄spicimus: sed illam suauita-
tem qua etiā alieni alliciunt, qua nobis ille in exi-
mio amore erga nos suo iucundiss̄ fuit, necesse est
nos cum largissimo fletu & ingenti mœrore requi-
rere. In quo eo est maior tua miseria quam mea,
quod ipse vidisti morientem, ego audiui mortuum,
& tu in illius complexibus hæsisti semper, à q̄bus
ipsius cura & benignitas me dudum remouerat.
Nam mihi ad omnem nunc quoq; non modo men-
tionem, sed cogitationem patris amissi lacrimae ob-
oriuntur, qui tamen iam me assuefeceram, vt ab-
esse ab illo posse mihi uiderer, cum quidem absente
patre non carerem, sed quodam hoc ablegationis
beneficio illius me frui intelligerem. *Mihine enim*

B 2. hic

hic metus in animo esset infirmo & puerili, qui neminis omnium attigit, mortis in hac etate, uita, valetudine illius? Sed mi frater beatissimi patris nostri mortem deflere omittamus & ad illius potius imitationem nos comparemus, cuius singulare habemus exemplum uirtutis atq; etiam doctrinae, quibus quantum praestiterit reliquis, ut nos iudicare non possumus, ita libenter audimus uterq; praedicari ab ijs qui possunt. Quod si non modo paternae laudis acroama iucundum nobis fuerit, uerum huc quoq; uoluntas accesserit nostra, non solum propagandi generis nostri, in quod ab illo sumus procreati, sed etiam exprimendae laudis, qua ipse excelluit, tum demum responderimus spei & expectationi illius, & mortuum quoq; uoluptate praecipua affecerimus. Quare mi frater hoc agamus, huc contendamus atq; enitamur. Si non consequi possimus, ut aliquando leuemus desiderium ciuitatis nostrae, quod illi moriens pater sui reliquit, at hoc vincamus, ne illo tali patre indigni fuisse uideamur. Mihi quidem eo minus ueniae locus, quo melius à nostro patre mihi prospectum: cum ille me in optimi uiri sanctissimam disciplinam tradidit atq; commisit. Quem haud scio an afflixerit nuncius hic uehementius quàm me ipsum, quo magis & bona patris nostri ipsi nota fuere atq; intellecta. Ut autem perspicere posses qualia nobis ab illo proponerentur, et huiusmodi istic quoque

que imbui præceptis, uisum est ad te cum hac ipsa non tam tui quam mei cohortatiuncula mittere quædam nostri magistri dictata, quæ mihi, siue quod ætati huic maxime conueniunt, seu quia sunt paulo diligentius elaborata quam ulla quæ in hoc genere cognoui, permagni facio: meoq; iudicio tibi nisi non uile neq; contemnendum munus, quod tu mi frater ita amplecteris, ut et explicare moribus & me diligere, & operam dare uelis, ut nostram matrem nunc quidem, ut par est, tristissimam feminam morigeratione & officijs omnibus oblectes. Hoc nos facere maxime uult pater noster. Istud etiam scriptum cum nostra Paulo communicabis, quem non modo talia nunc legere, sed etiam intelligere par est: Nihil esse uirtute pulcrius, nihil honestate amabilius, nihil decore speciosius neque præclarius. Vale. Tubingæ è

Suenis, XV. Calend.

Iunij.

B 3

PRÆ

PRÆCEPTA VITAE PVERILIS.

ORVM PRÆCEPTIO-
 nes & vitæ qui negligunt,
 ij ne literis quidem vnquã
 bene instituunt pueritiam.
 Quis enim credat in hac
 esse parte diligentes, in illa
 longe potiore altera desides
 atq; socordes? Sed ne institutionem talem calum-
 niari videamur, cum plurimum hi literatores pro-
 ficiunt, quid fiat videamus. Nam fere inducunt in
 aliquam linguæ Latinæ, vel etiam Græcæ, cum præ-
 clare cecidit sententiolam, vltimus enim ab hac
 ætate procedi non potest. Atq; hoc ipso opera suæ
 quam pueris erudiendis dederint precium quod sit,
 se fecisse existimant. In quo non mediocris error in-
 est, quod eruditione non tam linguæ quam animi,
 informata tenella ætas ad doctrinam atq; virtu-
 tem capessendam idonea esse soleat. Neq; hoc agen-
 dum vt solum belli locutores, sed etiam actores bo-
 ni vitæ existant: quin etiam illarum linguarum
 sermo, nisi morum atq; honestatis totiusq; virtu-
 tis rationem atq; disciplinam tradere posse crede-
 retur, nunquam tanti fieret, vt in illo perdiscendo
 tantum tēporis tantumq; laboris atq; sumtus im-
 pende-

penderet. Ut autem omnium artium sunt quædam initia seu potius progressionem, sine quibus ad illarum cognitionem perueniri nequeat, quæ tamen ipsæ artes non sunt, ut in Grammatica cognitiones literarum, in Rhetorica ea quæ primæ exercitationes nominantur: ita artis vitæ, ac morum quasi vestibula quædam putanda, ea quæ ciuitas et elegantia, seu moderatio dicitur, decus plane ipsum et pulcritudo virtutis, qui tanquam flosculi in puerili ætate & magis eminent, & suauiores esse consuevere. Huius partis, quod pauci didicerint, minime est his temporibus vulgaris ac vsitata doctrina: quæ breui scripto complecti visum est, ut in hac quoque consulatur studio meo ciuibus meis, qui rusticitatis nomine ab antiquo reprehenduntur. Erit autem hoc pro indice faciendorum fugiendorumque bonæ indolis pueris. Ipsa enim res non poterit nisi quotidianis monitis ac animaduersionibus perfici, præsertim in quadam non parua diuersitate rei, loci, temporis, gentis, personæ, quibus non solum precipiatur ipsis, sed quo præcepta etiam referantur et accommodentur. Duplex autem fere est puerilis institutio. Vna in literis ad vitam placide inque ocio ac quiete degendam, cum cultu virtutis & innocentie, quomodo per pauci sunt, qui suos liberos educi velint. Requiritur autem, ut verum fatear, in his parta iam quæsitæque res, quæ vitæ sic, quemadmodum dixi, degendæ sufficere posse videatur. Quæ si

forte copiosa amplaq; non sit, sufficiat tamen optimis imbuto præceptis temperantiæ, parsimonia, patientiæ. Sed quoniam his temporibus uirtus & honestas neq; magni fieri neq; ualde speciosa uideri solet, propterea quod potētia & opes, superbiaq; harum affectatrix corroborata æquabilitatē atq; modestiam oppressit, ideo ut dixi paucis, neque ut uulgus æstimat, sed uere beatis, relinquēda est hæc institutio, neq; tractanda in præsentia. Altera est iuuentutis, ad uitam communiter & pro seculi sui natura agendam: in usurpatione honorum atq; publicorum munerum, tam in ciuitatum quam religionis administratione, itemque quasi artificio ac questu quodã scientiarum: q̄ tanquam inter illam directam ad uirtutem uiam, et deflexam alteram ad uitia, media est interiecta, qua ingredienti plurimum laudis & utilitatis cū sibi tum suis, sed et alienis cōciliare consueuere. Neq; hominū communi iudicio quicquā præterea quam huius uia ingressio approbatur. In qua qui processere longius, magni & præclari, qui segnius, mediocres quidē, laudabiles tamē & ipsi habentur. Sed fuit tempus cū studia literarum ad ridiculum quendā deprauata modum, non solum non erudirent cultores suos, sed nacta sæpe non infelicia ingenia corrumpere, unde est factum ut iam probro ab intelligentioribus uerteret̄ studuisse literis. Neq; ulla res alia sturdiorum illam miseriam defendit et continuit, quam
 stultitia

Stultitia hominū atq; fatuitas. Quicquid enim esset id quod è scholis emanaret, inueniebat protinus ubi resideret. Neq; fuit illis seculis melior neq; expeditior quæstus, quā hic miserorum & inaniū studiorum, quo crimine etiam nūc urgetur uera eruditio, quia à paucis perspicitur, cum barbariæ turpitudine manifesta sit omnibus. Multi etiā inueniuntur, qui modestiam, uerecundiam, pudorem, quum non possint nō custodire studiosi bonarum artium, contrarias esse res putent uitæ utiliter agenda, in quo ferociam, audaciam, impudentiam plurimi fieri intelligunt. Qui quidem sunt, siquidem uidebuntur boni uiri esse, exorandi nobis, ne præsentis tēporis falsam quandā speciem utilitatis plus apud se, quam rectam & constantem rationem ualere patiantur: Sin erunt, quales multi sunt, improbi, scelerati, audaces, facinorosi, tanquā feras bestias declinemus, iustissima in desperatione, castigari oratione aut meliores reddi posse. Nostrorum autem studiorum castitatem tanquā pudicæ uirginis magna cum cura custodiamus, quæ si habemus reducta ad ueritatem ab illis superiorū temporum erroribus, anniti debemus ut omnibus modis integra & sincera conseruemus, neue cōmittamus leuitate nostra ut ullius turpi cupiditati ancillētur. Cum autem varietas maxima sit in uitæ humanæ generibus, uideri alicui possit educationū etiā discrimina tenēda esse, sed hoc aliter se habet: puerilis

B 5 enim

enim institutio vniuersimodi est et simplex, quamuis
 exeat in non vnum modum vitæ. Sicut athletarum
 cibus idem est corporis cura vna proponeret non ad
 eadem certamina, cum alij luctatores, pugiles alij,
 alij pancratiastæ, nonnulli quæstiones euaderent.
 Non igitur metuendum ne parum aptus futurus
 sit puerilis animus vera ratione literis ac moribus
 institutus, ad quancunq; professionem et artem fa-
 ciendam. Et vbi primum adolescere et quasi confir-
 mari ingenia ætate cæperint, ad cuius visum fue-
 rit professionem artis, aut cuiusq; generi vitæ pue-
 rum applicari oportere, cum eorum sententia quorum
 potestati erit subiectus, tum de ipsius natura ac in-
 dole, eo etiam per hæc communia studiorum et vi-
 tæ præcepta sensim indicemus. De quo quidem dis-
 serere præsentis instituti lociq; non est. Atq; his ex-
 plicatis, nunc quæ discenda faciendaq; ingenio pu-
 ero de præceptis bonarum artium videantur, sub-
 iiciam: vt, quemadmodum initio dixi, sit quasi pro in-
 dice hoc scriptum eorum, quæ omni tempore studio-
 rum suorum, ex libellulis suis et dictatis magistro-
 rum cognoscenda et percipienda pueri sibi sciant.
 Ac primum de discendo, qua voce studium litera-
 rum accipi volo, dicam. Diligenter et attente audi-
 ent pueri prælegentem magistrum, et assuefacient
 ora sua ad veritatem lectionis et pronunciationis
 cum literarum, tum syllabarum atq; dictionum ad
 exemplum prælegentis. In hoc præcipuam operam
 ponent,

ponēt, vt quoad eius fieri possit, vernacula linguæ
& oris vitia corrigantur. Quæ iussi erunt, siue ex
libro recitare, seu reddere memoria, ea dabunt ope-
ram, vt liquide, distincte, clare pronuncient, non
obruentes alias voces alijs neq; confundentes tex-
tum lacerantesue filum orationis. In primis caue-
bunt, ne vltimis, id est, terminalibus syllabis lite-
risq; dictionum dehiscente palato, sonus interci-
dat, quo peruersius fieri quicquam nequeat. Acci-
dit autem hoc plerunq; pueris metu erroris, cum
non comprehenderunt certas inflexiones vocum,
quare erit hoc proxime à lectione elaborandum,
vt bene & diserte omnes voces quas terminantes
syllabæ in alios atq; alios fines declinantur, flecte-
re pro vniuscuiusq; natura discant. Cum hæc fece-
rint simul etiam describere ipsi & effingere lite-
ras tentabunt, & easdem syllabis intexere, sylla-
basq; ipsas dictionibus complecti. Interea si quid
proponetur Latine scripturæ, si qua sententia me-
morabitur, si vox exponetur interpretatione ma-
gistri, notabunt diligenter cum intellectu suo ap-
prehendentes, tum excipientes chartulis suis. Neq;
vlla res assidentem puerum in ludo magis ornat,
quam proposita charta & in dextra eminentis pen-
nula. Nisi autem erit iam statim in puero animus
discendi cupidus, & quasi suspensus de voluntate
magistri, non vagus cogitationibus, non aliud a-
gens, haud vnquam bona mihi spes fuerit laudabi-
liss.

lium in studijs progressionum. Vt enim statim urit
urtica, & cancri retrocedunt, & echinus asper
est, ita prauitas ingeniorum etiam in teneris non
esse occulta solet. At ille, ut Virgilius canit:

Continuo pecoris generosi pullus in aruis

Altius ingreditur & mollia crura reponit.

Primus & ire uiam et fluuios tentare minaces

Audet, & ignoto sese committere ponto.

Nec vanos horret strepitus. Illi ardua ceruix,

Argutumq; caput, breuis aluus, obesaq; terga.

Luxuriatq; thoris animosum pectus.

Similiter & egregia statim in pueris indoles elu-
cescit, & secundum honestatem sese incitat. Non
autem placent mihi quidam procaculi et animo ac
ore faciles atq; prompti, praeccepta magistrorum non
sequentes, sed anteuertentes audacia sua. Intelligi
enim uolo nihil laudabilius neq; melius ad spe bo-
nam in puero esse uerecundia: quae sit taquam fun-
damentum uirtutis. Absq; hac si quis in literis ad
frugem peruenit, inter rarissimos casus numerau-
rim. Est autem puerilis aetatis propria commenda-
tio uerecundiae & pudoris, sicut uirilium constantiae,
senum grauitatis. Puer quidem qui uereri nescit,
nunquam faciet officium suum. Sed redeo ad rem
propositam. Memoriae quae praecipientur mandari,
ediscuntur cum diligentia, non temere corripien-
tur. Ita & animi haec pars recte exercebitur, &
quae praeccepta fuerint poterunt retineri. Praecipuam
uero

vero sentient utilitatem, si non modo autorum certos locos aut textum scriptorum, sed etiam interpretationem à magistro accommodatam memori- ter recitare posse didicerint, hoc memoriam mirifi- ce exercet, & intelligentiam excitat, & illam ne- glectu innascentem socordiam excutit. Cum iusse- rit magister sententiam aliquam in Latinum pue- ros cōvertere, pro se quisq; annitetur, vt quam bel- lissime absoluat pensum suū, neq; operas cōferent neq; doctrinulas suas inter se quasi mutuabuntur. Nam debet magistro, ut vniuscuiusq; ingenium, ita profectus quoq; esse notus. Vt autem dicam breui- ter vniuersa: Recte se gerent pueri, si versabuntur in studijs suis cum diligentia et cura, absq; callidi- tate & nequitia. Quid ego curare quod agendum sit eum putem, qui sedeat post libellum caput ma- nu sustinens nixa cubito, qui ad omnem strepitum, uocē, sibilum, oculos, caputq; circumagat, qui musi- tet aliquid, inhiet parieti aut tecto, oscitet, tantūq; non et stertat? Summa igitur est in hoc, quod dixi, cum diligentia & cura versari in studijs. Et quod addidi, sine calliditate & nequitia propter impro- bos et veteratores quosdā pueros, qui quasi alea lu- dentes, nihil agūt simpliciter, aperte, fideliter: neq; vnquā nisi metu suum officiū faciunt, à quibus vi- tijs abesse oportebit eos qui spem facturi sint magi- stris frugis bonæ. Dixi de studio, superest vt morū præscripta persequar. Nemo fuit vnquā veterum,
qui

qui vitæ præcepta daret, qui non à veneratione et cultu numinis ordiretur. Quod eo magis custodiendum nobis est, quo certiora de diuinitate omnia nos habemus. Principio igitur casta mente Deum pueri colere & adorare discant. Libenter audiant quæ pietatem erga illum instruere & augere possint. Hæc qualia esse debeant, magistri iudicium et cura fuerit, In sacris concionibus libenter, sedulo, studiose aderunt. Inter ceremonias, ritus operationes, sacrorum, astabunt verecunde & composito ore ac quieto vultu. Deum tum maxime aspicere ad se arbitrabuntur, coramq; illo se astitisse. Precibus operam dabunt, non in cætu solummodo & conuentu hominum sed etiam vbi soli erunt. Harum formulas præscribent magistri. Secundum Deum obseruabunt venerabunturq; parentes suos, & si quibus par debetur reuerentia, vt sunt cognati & consanguinei, & illi in quorum tutelam forte venerunt aut dati sunt, & quibus ad virtutem educandi commissi fuere. Hos vel verbulo offendisse pro piaculo ducent. His parebunt monentibus, non irascuntur, si quando ita poscente re castigauerint, vt autem, quemadmodum Horatius ait:

Nemo adeo ferus est qui non mitescere possit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem:

Si opera omnis quæ in refragantibus istis castigationi, & indignantibus monitioni, & contumaciis sumitur, perit. Optandum quidem, instituen-
dum

*Cum bonis artibus ac moribus eum cōtingere p̄e-
rum, quem verba moueant. Nam vere dicitur, vix
vnquam plagis meliorem fieri qui verbis non cor-
rigatur. Si tamē, vt nostrorū hominum magna est
feritas, verberibus vsus indigere videbitur, nō pa-
tientur ea magistri requiri, quæ inflicta sic debebit
æquo animo ferre puer, vt tantū caueat, ne quādo
iterū merito sustinenda sibi sint. Proximus ab his,
quos diximus venerationis debetur senibus locus:
qui et ætate sunt parentibus proximi, & adolescē-
tiam exemplis & doctrina instruere possunt. Erga
alios autem cunctos gerent sese placide, mansuete,
verecunde, nō procaciter, ferociter, impudenter, in-
primis cum æqualibus suis amabiliter versabunt.
Thracica hæc est disciplina, cohortari pueritiā ad
detrectanda imperia, referendā uim atq; iniurias,
reclamationes, repugnandū, vlciscendum, quæ cul-
tu Musarū, sicut est, alienissima habēda. Quid ego
moneam de mēdacio, perfidia, maledicentia, odio,
calumnijs uitandis, quæ etiam in adultis abomina-
mur? Quod si quis ita malus fuerit natura vt his
vitijs immedicabiliter laboret, eum è cætu studioso-
rum tempori submouendum censuerim, ne tanquā
vna morbida ouis totum gregem inficiat. Si quem
puer æqualium suorū intelligit se doctrina aut ex-
emplo instruere posse, illum præ cæteris diliget, co-
let, complectetur, studebitq; eius intelligentia do-
ctior, & ductu melior reddi. Turpissima res est im-
pudentia,*

prudentia, sed in pueris praecipue quos conuenit &
 ore, lingua, & animo prudentes esse. Non igitur in-
 tuebuntur toruum aut immane, sed oculos saepe de-
 mittent. Aspicient libere non audacter. Non petu-
 lantes, garruli, litigiosi, non contumelioso sono ora-
 tionis, non peruicaces neq; temerarij. In stado habi-
 tum corporis conseruabunt decentem & rectum.
 Ante se manus, pariter pedes, os rectum tenebunt.
 Omnino loquentur pauca, sed praesentibus natu ma-
 ioribus, aut dignitate & genere praestantibus, pau-
 cissima. Secundum Epicharmi praecipuum, *ἀλλὰ σιγῆς*
ἔσ' ἀγαθόν ὄκνα παρῶντι κάρρῳες, id est, Est bonum
 silere, quoties forte adest potior aliquis. Et rectissi-
 me dicitur, non saepe nocere tacuisse: nocere saepe lo-
 cutum esse. Et Teutonice lingua laudabile esse si-
 lentium, sed laudabilius loqui, si quis bene & re-
 cte sciat. Quod in pueris vix euenit vnquam, pro-
 pter imperitiam & infirmitatem mentis. Loqua-
 culi igitur fere & vani sunt, etiam cum ille prom-
 tus sermo aliquid habet quasi elegantie: suntq; simi-
 les linguaces isti solstitialibus flosculis, qui repente
 exoriuntur, repente occidunt: haud enim fere per-
 ueniunt ad bonam frugem. Si quis aliquem rogaue-
 rit puerum, respondebit ille tum demum cum finem
 dicendi interrogator fecerit, non interrumpet ser-
 monem. Respondebit autem non temere neq; subi-
 to, sed cum ea, quam aetas haec fert, cogitatione atq;
 modestia. In uniuersum quidem cogitatio exquisita
 huius

huius ætatis nulla: Quædã tamẽ attentio est earũ rerum, quarum præcepta & doctrinã perceperit. Nimum quidem et quasi senile quiddam sapere pueros, ita est ingratum, vt etiã auersari soleamus, & odisse senili pueros sapientia. Sed non tamen ferendi sunt omnia temere dicẽtes atq; facientes. Cogitabit igitur hoc saltem puer prius quam quicquã dicere facereue incipiat: num laudabile id sit, atq; hoc de præceptiunculis magistrorũ suorum exquiret. Si laudabile esse inuenerit, aggredietur, & quidem confidenter. Sin contra, refrenabit incitatam cupiditatem suam. Si vero dubitabit, tantisper continebit se, dum quid recte fiat constitutũ certumq; habuerit. Qui enim ad omnia ferũtur, vt quicquid subiit animum & cupiditatem, nunquam non peccant: etiam cum forte non vitiosissime cecidit quod egere. Nam in hoc ipso culpa est, quod fecerunt temere, etsi vix vnquam quæ hoc modo suscipiuntur recte fieri solent. Decet & honorem præfari, & gestu significare reuerẽtiam, cum persona eius qui colloquetur merebitur. Hæc sunt apud alios atque alios aliusmodi. Apud nos & nudari capita, & modice flecti genua, & appellari domini, vel etiam cum appendice venerabiles, clementes, magnifici domini, consueuere. Turpe est astantem diuicare crura, turpius crebro mutitare aut contorquere: Sed & manus ociosæ esse debent, siue quid illis tenetur, seu vacuæ cõpositæ sunt. Has pectinatim

C

inter

inter se complicare ominosum vulgo creditur, certe tristitia animi est indicium. Non laudo mentum affigere pectori, & nimium deiectis humi oculis consistere. Multo melius verecunde intuebitur colloquentem puer, nisi aliqua illius oratio pudorem & erubescenciam efficere debeat. Incuruare collum, indecorum est. Ansatum, ut Plautus dixit, astare, & ingredi militari gestu non decet: crebro circumspicere & incedendo se conuertere, multo minus, id quod & Spartiatarum disciplina fieri passa non est. In sedendo similiter & pedes & manus ociosae erunt, nisi cum in accubitu ad mensam cibus capiet. Non contrahentur humeri, neque gibbo tergum deformabitur, quod a prauis fit, neque oblique collum detorquebit. Quid ego autem pedores, ructus, sputa prohibeam, quae nulla anus rustica fert in suo filio: Sed agendum si quid erit pueris, siue suarum seu aliarum rerum, ut quibus forte ministeria incubunt: annitentur ut fiat omnia strenue, accurate, paulatim, grauius, non oscitanter, negligenter, praepostere. In seruiant omnibus libenter & studiose, alacritate animi & facilitate maxima, habet enim hoc eximium in pueris laudem. In his potissimum et segnicies et festinatio est vitiosa. Videas enim quosdam somniculose omnia, quosdam concitate & turbulente dicere atque facere. Inter haec medium, ut semper, laudatur: Quo non decus solum praestatur, sed utilitas quoque, nam & negligentia et festinatio nimia, fere detrimen-

detrimetosa esse consuevit. Quocunq; manus pro-
 ferentur, eodem & oculi intēti sint, quod à stolidis
 istis & furibundis fere non modo cū dedecore, sed
 etiā damno negligi cernimus. In ministerio neque-
 unt vniuersa quæ faciendā sint enumerari: ex his
 autem generalibus p̄ceptionibus facile p̄spicientur
 à non p̄sus deplorati ingenij puero. Sed cum ci-
 bum capiunt pueri multum dedecoris admittitur
 à non bene institutis. Docent aut̄ hoc matres etiā,
 non ingerendas in patinas manus à pueris, p̄uer-
 tentibus in esca sumēda alios potiores. Moris etiā
 est Teutonicis pueris & fœninis, cibū p̄sertim
 paulo lautiorē ex patina acceptum alijs super orbi-
 culis apponere. In quo genere innumerabilib. quos-
 dam festiuitatibus studere videas, sed sunt plera-
 que muliebria. Hoc igit̄ facient pueri, vt retineant
 q̄ ante ipsos appositum fuerit, nisi plus sit quā vt
 sine crimine voracitatis absumenturi esse videātur.
 Quod si accidet, desecabunt aliquantulū, apprehen-
 dentes manu particulam quam ipsi edant, reliquū
 eōfixum cultello reponent, aut ante illum à quo to-
 tum acceperant, aut si orbem illius occupatum vi-
 deant, alteri p̄ximo, aut in patinam referent. Nisi
 pisces forte appositi sint: horū enim particulas scin-
 dere aut configere vitiosum putat̄. Reliqua non vi-
 dentur digna, in q̄bus obseruandis pueri desudent,
 propria muliercularum et ineptiarum aula. Inter
 edēdum cauebunt ne quid ore excidat: ne turpiter

& inflatis buccis mandant cibos, neue plus iusto
 in os semel infarciant. Non properabunt comeden-
 do, cibos bene conficient dentibus. Interea caebunt
 ne labris neue dentibus sonitus aliquid emittant.
 Fædū est fodiendo eximere cultellis si quid forte in-
 tra dentes adhæserit. Calidiusculas offulas & ius-
 cula non afflabunt vehementer, & tanquā è folli-
 bus plenis buccis. Sunt qui ad omnē etiam leuissi-
 mum nisum sine caussa anhelant: sunt q̄ etiam assi-
 dentes obstreperum quiddam de naribus spirant, q̄
 vitiosissime fieri putandū. Labra continebunt cum
 cibus mādetur, neq; sinent hiare. Lingua quasi ex-
 purgare interius dentes ac palatum, et buccas lā-
 bere fædum est, fædius exterius labra. Comedant
 sane si esuriunt, neq; dubitent modeste et decenter
 capere cibum quicumq; affuerit: recusare enim ob-
 latum, et simulare satietatē, stolidæ est ciuilitatis,
 sed et ingurgitare sese, rusticū. Potu sedetur sitis,
 non inundentur guttura ac ventres. Videas quos-
 dam sic bibere ut spiritus excludatur, quibusdā la-
 crimas extillari, quo qd̄ possit magis contrariū ac-
 cidere bonis moribus? Similiter properando cōmit-
 tere, vt aliquid potus effluat ex ore, indecorū. Cul-
 telli propter orbiculos repositi, cum vsus poscet, sci-
 te manu capientur reponenturque in locum suum,
 non iactabuntur digitis. Videas quosdam sic cape-
 re, vt q̄a non quadrent sectionibus impingant ma-
 nubriolum in mensam, & aptent sectionibus pre-
 hensionem

hensionem cultelli, quod sit magna cum turpitudine. In patinas uero præmorsum inserere, & in ijs cibum ante se coaceruare longe turpius. De totis panibus tantum decident, quantum uolent esu absumere: nam fragmenta relinquere, vitiosum est. Ossa spinasq; & qcquid edi non potest aut solet, in summo orbiculo bellule cõponent. Omnino autẽ refragari natu maiorum iussis, quod uulgo laudatur, non debent, sed illis parere cum pudore. Nam quæ hæc fuerit ciuilitas, recusatione sua puerum improbare grandioris voluntatem, aut illo se prudentiorem intelligi uelle? Sed inquit dare hoc moderati animi significationem, quod falsum est: simulata enim ista sunt et ficta. Quare & locum quẽ grandior natu assignarit capiẽt uerecunde pueri, nõ uolent se retinentes attrahi, & cibum sument & qcquid dabitur, gratiamq; agent paucis. Volo enim simulationes à puerili ingenio abesse. Fieri fortasse quidem possit ut in hac usitata, uulgariq; inscitia alicubi in uita & conuictu hominum recte adhibeantur, sed hoc erit promeetorum ætate & non imperitorum iudicium. Valde autem prodest cũ hac in parte tum omni uita instruenda, proponere sibi aliquem cuius uitam moresq; probari sciamus, quẽ imitari & seq cuiusq; similes esse nos uelimus. Pariter et rusticos ac aberrantes à decore uitæ et morum intuebimur, & studebimus deformitate quã in illis animaduertimus carere. Hoc præcepto nul-

lum in genere melius neq; vtilius dari potest. In reliqua uita uanitas et leuitas aberit. Neq; oculis neq; auribus aliena captabuntur. Ex quo genere furaces non verbis modo sed etiã supplicijs coërcēdi. Istis vero curiosis, & auscultatoribus & inhabitibus ijs quæ dicuntur & fiunt: nemo est qui nõ merito iratisß. esse soleat. Leuitatem enim animi sui produnt, & sua negligunt, & cognitionis curã futiliter impendunt. Non volent vnquam pueri deprehendi in aliquo opere aut factõ, q̄ pœnam mereantur. Itaq; non fugitabunt obuios, aut latebras quærent, aut oculis conspectuiq; venientium se subducent. Hæc enim formido ex animo peccati sibi conscio nascitur. In vestitu et cultu mediocritas et mundicies hanc ætatem inprimis decet. Vestimenta igitur comparabuntur pro consuetudine & more & presentis tēporis & vsus. Nisi in his ita inerunt vitiosa quæpiam vt non ferenda esse videantur. In quo genere sunt hæ lacerationes, et varietates vestium, & ista cõsecta, dissipata, religata, neq; vsu commoda, neq; specie pulcra. In calceis uincula semper, aut ipsi ita facti erunt, ne de pedibus delabantur. Vestimentorum autem quicquid erit, sordibus & luto careat. Capilli mane pectantur, lauentur manus & os. Immundo puero nihil esse odiosius potest. Fætores & mucos intolerabiles fere omnibus propter nauseam esse solere scimus. Similiter & sputorum fœditas & pustularum ab oculis homi-

hominum remouebitur, cuius offensio ingens esse consuevit. Reliqua omnia erunt, ut semel dicam, decora, status, sessio, incessus, compositus vultus, mites oculi, pressa labra, nihil contortum, nihil saeuū, nihil inflatum, status rectus itemq; sessio, incessus planus & æquabilis, nec exultatione, nec lentitudine, neq; festinatione, culpandus: oscitationes, contentiones artuum, & quicquid supinitatem animi p̄dit, comprimetur. In iocationibus & ludis dissolutio aberit, remissio animi vsurpabitur. Et q̄a ludorum mētio est à me facta, sciendum neq; p̄suis his interdici, neq; temere omnes concedi oportere. Ita enim nunc est in moribus, vt vulgo neq; turpe neq; flagitiosum ducat̄ alea ludere, in quo & moribus et legibus ueterum infamiam fuisse constat. Vt igitur consuetudinis potentia etiā hac in re succumbemus, ita non patiemur pueritiam deformari hoc vitio. Quod si nostris hominibus aliquando meliores & pulciores delectationes, quales maxime sunt studiorum & doctrinae arridebunt, facile hæc deformitas & apparebit & odio habebit. Pueri in uerborum iocationibus ab obscœnis odiosisq; dictis abstineāt. Ludis cupiditas uictoriae assit, absit lucri, absint contentiones, rixæ, iurgia. Suppeditant aut̄ pueris materia ludorū foris pila, cursus, saltatio, pugna, lucta, quæ ipsa utiliter fiunt propter corporum exercitationē. Domi autē & intra conclauia, cum alia tum scrupi & larrunculi, q̄bus

in ludis gloria adultis quoq; ingenij magis quam
 questus spectari solet. Sed quia, sicut initio facturū
 me testatus sum, breuibus quibusdā praeceptis for-
 mam magis puerilis vitæ perstrinxi, qualem illā
 censerem esse oportere, quam descripsi & quā om-
 nibus numeris suis absolui, neq; sum huius ætatis
 terminos transgressus, & tamen non solū nihil no-
 cuerit, sed etiam profuerit admodum, sequentis vi-
 tæ quoq; rationem propositam his esse, vt quo sibi
 perueniendum sit, iam ante quale sit, perspectū no-
 tumq; habeāt, visum est hoc loco Isocratis diligen-
 tissimi & doctissimi viri, de adolescentū laudabili
 vita praeceptiones, Demonico explicatas subijcere.
 Quem autorem pueri audient tanquā numinis vo-
 cem, cum hoc certe rectæ institutionis et verarum
 admonitionum opus cæleste sit et diuinum. Pollici-
 tus autē est Isocrates eo in sermone Demonico sub-
 iectionem earum rerum quas res adolescentē appe-
 tere quasq; fugere rectum esset: etiam quibus cum
 viuere et quem ipsi in vita degenda modū viamq;
 tenere deberent, quas post longiusculū sane proce-
 mium ita exponere est orsus. P R I M V M om-
 nium pietatem colito erga Deum, non modo sacris
 operando, verumetiam præstando fidem & facien-
 dis promissis. Atq; hunc ille quidem locum expli-
 cuit, p veteri gentis suæ religione et ritu, qui nunc
 obsoleuit, & merito improbatur. Reliqua sunt fe-
 re vt sequitur. E R G A parentes eum te præstes
 quer

quem optares sentire erga te filium tuum. COR-
 PVS sic exerce vt non tam roboris quam valetu-
 dinis rationem habuisse videare, quod ita maxime
 consequere, si exercendi finē satietatē, non defectio-
 nem virium feceris. CACHINNORVM proter-
 uitatem respue. Sed neq; audacia in verbis tibi pro-
 betur: quarum illa stultitiæ, hæc vesaniæ significa-
 tionem dare solet. QVÆ factu turpia esse cogno-
 ris, ea ne dici quidem honeste posse speres. SIC com-
 pone vultum, ne tristitia in illo, sed seueritas appa-
 reat: nam illa cōtumaces, hæc prudentes videri fa-
 cit. NIHIL rerum omnium pulcrius neq; decen-
 tius esse arbitrare, mundicia, pudore, probitate, tē-
 perantia, quibus vniuersis contineri mores adole-
 scentum putantur. NVN QVAM admittes in te
 flagitium aut turpitudinem, quia clam fore spera-
 ueris. Nā vt maxime alios celare possis, tu tamen
 tibi certe eris illius conscius. DEVM time. VE-
 NERARE parentes. REVERERE amicos. PA-
 RETO legibus. SECTARE voluptates laudabiles.
 Delectatio enim cum honestate coniuncta res opti-
 ma, sine hac deterrima est. PERTIMESCE fi-
 ctas etiam calumnias. Nam vulgus non veritate
 sed opinione regitur. IN omnium rerum actiōni-
 bus existima neminem esse quem illæ fugiant. Vt
 enim in præsentia factum occultes, postea tamen
 aliquando perspicuum futurum est. PRÆCLAR-
 VM tibi fuerit non fecisse ea, quæ in alijs repre-
 henderis

henderis *S I* STUDIOSE discas, multa discas. *Q U* A
 iam tenes studio et usu custodi, quæ ignoras doctri-
 na acquirito. Nam perinde turpe est vtilem ora-
 tionem atque amicorum preciosa dona respuere.
Q U I C *Q U* I D oculi in vita suppetit fac impendas
 discendi audiendiq; studio. Ita enim facile discas, q̄
 alij magno labore inuenerunt. *D O C T R I N A* *C O*-
 pias diuitiarum copijs pluris facito. Hæc enim cito
 dilabuntur, ab alijs quæ didiceris nemo auferre ti-
 bi poterit. Sola enim est omnium partorum sapien-
 tia immortalis. *N E* pigeat te longo etiam itinere
 professores vtilis doctrinæ sectari. Nam turpe fue-
 rit, cum mercatores tantum pelagi nauibus emen-
 tiri non dubitēt, quo rem suam augeant: nolle ado-
 lescentes terrena via contendere ad intelligentiæ
 suæ incrementum. *S I* C esto moratus, vt & liben-
 ter salutes, et colloquere cum omnibus, & alijs cō-
 mode respondeas. *C O M I* S esto erga cunctos: *V* sus
 autem intercedat tibi cum optimis. Ita enim non
 habebis odio, & amicos parabis. *N E* sæpius eos-
 dem interpella, neq; multum iisdem de rebus. *O m*
 nium enim rerum satietas est. *E X E R* C E T O te la-
 boribus voluntarijs, quo possis & contrarios susti-
 nere. *Q U* I B V S seruire animum turpe est, his an-
 nitere vt superior sis, quæstu, ira, voluptate, macro-
 re: quod consequere si pro lucro non opulentiam sed
 gloriam & laudem duces. Sic autem irascere deli-
 ctis aliorum, vt alios tuis velles. Turpe vero puta-
 bis ser-

bis seruis te imperare, & ipsum seruire libidini. Postremo cōtemplans aliorum calamitates, recordabere te hominem esse. **H**AVD fidelius pecuniæ quã verborum deposita conseruabis. Boni enim viri magis moribus quam iureiurãdo credi oportet. **T**AM indignos fide improbos quam dignos probos habeto. **D**E ijs rebus quæ efferenda non sunt, noli communicare cum vllis, nisi quorum forte non minus quam tua intererit silentium. **I**V S I V R A N D V M si exigetur, dabis: vel vt te nefario crimine, vel vt amicos periculis liberes. Pecuniæ quidẽ gratia caue Deum iuratus vnquam sis, etiam in veritate, alij enim peierasse, alij auarum te esse existimabunt. **N**E iungas amicitiam cum quopiam, nisi exploraueris prius qualem se erga priores amicos suos gesserit: quem enim inueneris illis fuisse, eum tibi quoq; p̄mittas licebit. **A**MICITIAM cum nemine cito iunxeris: sed initam da operam, vt tuearis. Pariter enim turpe est, amicum habere nullum, & crebro mutare familiaritates. **I**N amicitia periculum damnosum ne facito, neq; tamen non factũ periculum velis. Quod tum fiet, si in copia egestatem aliquando simulaueris. **D**E ijs quæ proferri nihil nocuerit communica cum alijs tanquã de secretis. Si enim illorũ te fides fuerit frustrata, sine tuo hoc accidet detrimento: sin non fuerit, magis probatos mores eorũ habebis. **D**E amicis iudicare poteris & cũ res aduersæ erunt, et cũ socius periculi
quere-

quæritur. Nam aurum igne, amicitia vero rebus
 aduersis probatur. *V S V S* amicitia veris. anteuer-
 ti amicorum petitiones, & succurri illis vltro tem-
 poribus ipsorum. *ÆQUE* turpe puta vinci inimico-
 rum malefactis, & superari beneficijs amicorum.
FAMILIARITATES tibi eorum placeant, nõ solum
 qui malis offendantur, sed etiam qui bonis non in-
 uideant. Inuenire enim multos est, qui grauitè fe-
 rant amicorum infortunia, sed qui ydem et succes-
 sibus inuideant. *ABSENTIVM* amicorum men-
 tionem apud præsentès facias, vt illi de se absenti-
 bus idem te facturum sperent. *VESTITV* vttere
 eleganti, non exquisito, vt venustati non comitibus
 studere videare, quorũ alterum magnificentia, al-
 terum leuitatis est. *NE* queras infinita bona pos-
 sidere, sed mediocribus frui. *DESPICITO* studio
 diuitiarũ flagrantes, cum ignorent quomodo par-
 tis vtì conueniat. Perinde enim faciunt ac si quis
 equum paret sibi equitationis imperitus. *DIVI-
 TIAS* fac pro facultatibus tibi sint & pro re. Fa-
 cultates autem fructum, rem, vsum intellige. *CO-
 PIAS* tuas conserua duabus de caussis, vt & dam-
 num ingens sufferre, & dignum amicũ in aduersis
 subleuare possis. In reliqua vita non nimium sed mo-
 dice rem cole. *QVÆCVN QVÆ* erunt feres, melio-
 ra tamen persequere. *CAVE* cuiquam calamita-
 tem exprobres. Fortuna enim est incerta, & quæ
 futura sint nemo scit. *BONIS* benefacito: eximius
 enim

enim thesaurus gratia, quæ à bono viro debetur. Si in improbos beneficium contuleris, accidet tibi, quod ijs, qui alienis canibus cibum præbent, à quibus vt pariter illi ac quiuis alij allatrant: Sic improbi non magis iniuriã facere bene de se, quã male meritis verentur. **ASSENTATOREM** et fallacem ex æquo abominare. Ambo enim malum dant ijs qui ipsis fidem habuere. Si amicorum futilibus in rebus grata tibi obsequia fuerint, vtilibus fraudare offensis. **IN** conuictu quotidiano assit affabilitas, absit seueritas. Nam ille superborũ tumor uix seruis tolerabilis, hic autẽ affabilis mos gratus est vniuersis. **AFFABILITATIS** est non rixari, non odiosum esse, fugere contentiones. Non inuehi acerbè etiam in iratos sine caussa, sed feruente adhuc ira illis cedere, obiurgare autem placata. Non studere ridiculis, neque in re seria iocis delectari. **IN** tempestiua enim omnia ingrata sunt. **GRATIFICATIONIBVS** ne absit promptus animus: multos enim videas amicis obsequi, sed facere omnia constanter & grauatim. **NEQVE** in simulationibus studeas, neq; obiurgationibus, quarum altera offendi, altera irritari consueuere. **FUGE** quantum licet computationes, sed si quando in has per tempus incideris, fac discedas ante ebrietatem. Vbi enim uinum corruperit mentem, euenit quod curribus spoliatis magistro. Nã & hi feruntur quouis temere carentes rectore, & intelligentia corrupta admodum

dum animus hallucinat. DIVINO animo sis, vt ex-
 cellas sed humano vsu rerum moderator. ERV-
 DITIONEM tanto meliorem barbaria esse puta,
 quanto sepius indocti pro verborum iniurijs re ip-
 sa pœnas luunt, cum aliæ prauitates lucrosæ esse so-
 leant. QVIBVS cum amicitiam iungere vis, de ijs
 tum commode loquere cum aderunt per quos bene-
 dicta tua nunciatum iri illis speras. Nã laus ami-
 citiam, vituperatio odium parit. IN consilijs com-
 para futura cum præteritis, incerta enim ad certo-
 rum exemplum rectissime constituuntur. NON cito
 decerne, sed cito perfice decreta. NIHIL arbitrare
 præstantius à Deo tribui felicitate, in nobis inue-
 niri cogitantia, id est, certo consilio, posse. SI quam
 rem libere eloqui vereris, de qua tamen communi-
 care cum amicis cupis, facies vt de re alterius ver-
 ba. Ita enim & illorum sententiam elicueris &
 te ipse non prodideris. DE re tua cum alterius con-
 silium exquirere voles, vide quam ille in suis ad-
 ministrandis ratione tenuerit. Nã qui ipse sibi ma-
 le consuluerit nunquam recte alteri consulet. DE-
 TERRE te, ne quid inconsulte agas, in primis
 poterit consideratio calamitatum, quarum inopia
 consilij causa fuerit, nam & sanitas maiori tum
 nobis curæ esse incipit, cum molestias morborum
 cogitatione representamus. REGVM mores imi-
 tare & sequere studia, vnde & probare & emu-
 lari illos videbere, atq; ita & voluntatem erga te
 ipso

ipsorum firmiorem, & admirationē tui maiorem
apud vulgus efficies. LEGIBVS quas reges fixerint
pareto. Sic quidem vt intelligas validissimā esse le-
gem, morem illorum: Vt enim vbi rerum populus
potitur, ibi vitā agentes captare populi beneuolen-
tiam decet, ita in oculis regem ferre debent, qui in
regno viuunt. MAGISTRATVM adeptus nullis in
ulla functione improbis ministris vtare, nam deli-
cta illorum tibi asscribentur. IN Repub. gerenda ne
querito opes, sed gloriam, præclarior enim existi-
matio populi est ingentibus diuitijs. SCELERIBVS
neq; auxilium nec defensionem pares. Fieri enim
solere à te credent quod ab alijs factum defende-
ris. PLVS quidem alijs possis, sed æqualitatem tamē
colas, vt iustus esse non necessitate sed voluntate
videaris. GRATIOR tibi sit inops probitas, quam
improba opulentia. Nam hoc est melior iusticia
opibus, quo minus illa etiam mortuos cessat orna-
re, cum hæ viuos modo augeat. Quinetiam his ma-
li potiuntur, sed cum hac nullum sceleratis consor-
tium. NOLI suspicere eos qui per nefas locupletan-
tur, ac damna potius iusticiæ placeant tibi. Vt e-
nim nulla alia re iustus iniusto præstet, spe certe
meliore sustentatur. NIHIL negligere omnium in
vita rerum, sed intelligentiam potissimum ex-
cole. Nam in minimo maximum est, mens bo-
na in corpore humano. CORPVS assuefacito
ad laborem, animum ad studium sapientiæ, vt
illud

illud sufficere conatibus hic quæ fieri debeant p̄u-
 dere possit. **C A V E** quicquam esseras verbis non
 prius animo p̄spectum: multis enim accidit, vt lin-
 gua cogitationem anteuertat. **N I H I L** firmum esse
 statue in rebus humanis, ita neq; secundis extolle-
 ris, neq; deiciere aduersis. **DICENDI** duo sint tem-
 pora. **V** num de ijs rebus, quæ tibi notæ sunt, alterũ
 cum necessitas dicendi tibi imponetur. Tum enim
 solum præstat loqui quam tacere. In reliquis omni-
 bus silentium oratione melius. si quid prospere ce-
 ciderit, siue quid infelicitè, modicum & gaudium
 sit & tristitia. Nec non vtrinq; fortunã tegas. Nã
 absurdum videtur, domi rem habere conditam, et
 animũ foris expositum patere. **A C C V R A T I V S**
 probrum declines quã periculũ. Metuendus enim
 esse debet malis finis, bonis infamia vitæ. **I N** de-
 genda uita tuta sequere. Sed discrimen si subeundũ
 sit, gloriosa in bello salus non ignominiosa quæra-
 tur. Nã mors fati necessitate appetenda omnibus,
 sed laudabilis mors naturæ dispensatione fortium
 virorũ propria est. Neq; te moueat quod non om-
 nia hæc q̄ diximus ad etatẽ tuam conuenire vide-
 antur, quod & ipsum me non fugit: vna enim ope-
 ra visum est, & p̄senti vitæ tuæ institutionem, &
 secuturæ p̄cepta subministrare. Horum enim usum
 facile cognosces, sed qui fideliter instituat non cito
 inueneris. Quæ sequuntur non magis præceptorũ
 sententias, sed hortationes ad virtutẽ & honesta-
 tem,

tem, ne ipsas quidē omittere placuit. Quibus enim non subdiderint calcar & quos nō incitarint ad decurrendum hoc spaciū laudabilis et fortunatæ educationis? Si qui se aspici forte intelligant, operam dent ut solito honestiores videātur: et in hac expectatione eorū quos naturali quisq; sententia pluri mi facit, negligēs aliqs esse poterit? Hunc certe non ego magnopere sperem, ne in multis quidē nomen aliquod habiturum. Iacebunt tales semper in turba ignobiles, aut si quando caput exeruerint atq; emicuerint, cū ingenti id aliquo malo, aut clade rerum pub. fiet. Sed Isocratē audiamus. Ne tibi, inquit, aliunde essent quæ requireres petenda, sed vt hinc quasi de penu posses promere, nihil omnium præterire uolui quæ subiicienda tibi putassem. Deo quidem ingentes gratias agā, si me spes de te concepta non fuerit frustrata. Nam pleriq; vt ciborum suauitate potius quā salubritate capiuntur, ita consuetudine amicorum magis delectantur, quos socios habeant peccatorū, quam quorum monitis castigentur. De te vero mihi persuasum est, quod in totius eruditionis studio tantū operæ laborisq; sumere soleas. Qui enim ipse sibi facienda optima imperat, eum non est verisimile aliorum ad virtutem cohortationes auersari. Sed maximū incitamentum ad honestatē tibi esse debet, nullas reperiri voluptates alias, quā honestatis, sinceriores. Nam in ocio & crapula statim adhærescit voluptas ad molestiam. At virtutis

D

defati-

defatigatio & in vita disciplina sanctitas, delectationis puritatem & constantiam complectitur. Ibi post praeterita gaudia tristitia subit. Hic vero molestiam voluptas excipit. Omnium aut rerum multo magis finem quam principia meminimus, cum pleraque non tam suo quam exitus respectu agenda a nobis suspicantur. Sed & hoc cogita: Nihil quidem hominibus solere quenquam succensere, si temere videat in vita eos versari, quod talem ipsi mox ab initio formulam proposuerint. Laudis vero cupidis non esse integrum deserere cultum virtutis, vel in reprehensionem plurimorum incidant necesse est. Omnes enim non perinde delinquentes odere quam professos honestatem, si a temeritate vulgi non recedant. In quo ipso summa inest aequitas, quod, cum verbis tantum mendaces respiciamus, fieri nequeat quin nihili homines ducamus esse eos, quorum tota vita leuis sit & abiecta. Neque immerito huiusmodi non erga se modo delinquere, sed fortunam quoque suam proderere credi possit. Quae cum eis opes, existimationem, amicos conciliarit: horum ipsi omnium se indignos esse demonstrant. Quod si mortales caelestia scrutari fas sit, deprehendi videtur posse in rebus quoque diuinis discrimen cupidorum hominum laudis & negligentium. Nam Iupiter, ut fabularum historiae creditur, cum procreasset Hercule atque Tantalum, alteri immortalitatem praemium virtutis est largitus, alterum exquisitis supplicijs, quod improbus

bus fuisset, affecit. Hæc exempla intuens ad honestatem vitæ ac morũ contendere debebis, neq; solũ nostra præcepta custodire, sed ex Poëtis deligere optima, & reliquorum doctorũ libros percensere, & cognoscere bene dicta. Quemadmodum enim cernimus apiculas super quibuslibet frondibus passim cõsiderare, sed nõ assumere nisi fructuosa, ita par fuerit avidos eruditionis nihil relinquere quidẽ intactum, sed vndecunq; fructuosa tantũ sibi colligere. Nam tali quoq; ac tanta diligentie cura vix poterunt nature vicia exterminari. Hactenus Isocrates. Nunc hoc reliquũ est consecuturos omnia pueros, modo eo sint animo, vt discere velint atq; institui, neq; contemnant primum diuinum oculum lustrantẽ omnia, & in se quoq; in primis intentum, deinde expectationem suorum parentum, cognatorum, propinquorum, postremo spem & illorum & magistri. In ipsa quidẽ re et experiundo hæc pauca per facile dilatantur, & ea inueniuntur, quæ hoc commentariolo parum fuere exquisita. Perscribi enim omnia definiriq; nullis voluminibus possunt. Cum his tamen capitibus singulatim omnia congruent. Quo autem pleraq; commodius etiam memoria retineri possent, in versiculos coniecta ea ferre, quæ exposuimus, subiungere visum, quos quondam cum fabricati essemus, non quod elegantes esse, sed quia huc valde quadrare putaremus, quasi agglutinare placuit.

THOMAE VENA
TORIO, S. P. D

Dum tu somnia luculenta Thoma,
Scribis de cruce versibus seueris,
Inter discipulos ego ociosus
Artem purpurei leuem Decoris,
Mando pondere carmine carenti.
Tales teq; decent tuasq; Musas
Thoma relligiose scriptiones.
Talis me decet & meas Camœnas
Susceptæ labor institutionis.
Quod si conferimus iocationes,
Lusus peruigiles moras Lyæi,
Et crebras simul ambulationes,
Cur non hæc potius probatiora
Nobis ludicra carminis Latini
Sint communia? sicut vt esse debent.
Quare hac lege meum tibi libellum
Mitto, vt tu mihi plurimos remittas.
Sed iam tristia, si placet, sinamus,
Iam sint omnia plena gaudiorum,
Martinalia festa sunt propinqua,
Martinalia vina cum bibemus
Martinalia carmina accinamus,
Martinalia io valete cura.

Calen. Nouemb. An. 1528.
PRAE-

PRAECEPTA HONESTATIS ATQUE DECORIS PVERILIS.

Alea lucrose si qua ludatur ab arte,
 Materiam talos si quoq; scriptor habet.
 Prælia carminibus veteres si facta latronum,
 Siq; duos scrupos & docuere decem.
 Si legimus præcepta tuæ damnosa Camæna,
 Traditus exilij cui fuit autor Amor:
 Tu quoq; Calliope, rerum decus, omnia reddens
 Diva venustifico nomine pulcra tuo,
 Tu quoq; ades felix, nostroq; faueto labori,
 Qui melius si non, at meliora canam.
 Est aliquid mores pueros servare probatos,
 Atq; his ætati conciliare decus.
 Quodq; decet, si sint videantur vt esse modesti,
 Omnia & aspectu sint speciosa suo.
 Quid iuvat ingenuas didicisse fideliter artes?
 Quam levis est linguas gloria scire duas?
 Si non accedat vitæ cultura decoræ,
 Nescio quo tantum res placet ista modo.
 Vidi ego multarum claros quos gloria rerum,
 Virtutisq; bona fecerat arte labor:
 Ipsos dedecoriq; sibi probroq; fuisse,
 In caussa vicium moris inertis erat.
 Heu mihi quam vulgus generosi fallitur ortus,
 Duriciem laudi qui tenuisse putant.

At tibi Peliden iuuenem iustissime Chiron,
 Non fuit his studijs erudisse pudor.
 Ab quoties Pindi referentem vertice pradam,
 Seu leo seu ferrum tinxerat vrsa suum.
 Siue erat in dama telis iuueniliter vsus,
 Cum tibi quicquid erat poneret ante pedes.
 Non fuisti epulis agrestem immittere dextram,
 Quantumuis stimulos subiiciente fame.
~~Sed prior & seruare modum & seruare decorum~~
 Res erat, & certa sumere lege cibum.
 Quaeq; iocis licitisq; dabas sua tempora ludis,
 Nanq; nec his rebus tempora nulla dabas?
 Efficere arbitrio moderando cuncta solebas,
 Haec ut & ipsa forent non viciosa, tuo.
 Quid quod naturam ut posses frenare ferocem,
 Quaeq; sui nullum sciret habere modum.
 Flumine Castalij conspersa virescere fontis,
 Iussisti, & pulcrum gignere corda decus.
 Si neque rusticitas te laesit regia virgo
 Nescia faeminea veste latere virum.
 Hunc etiam arte boni captam Lyrnesida moris,
 Credibile est aliqua demeruisse sibi.
 Illa & praecones inter duo iussa venire
 Ad regem lento dicitur isse gradu.
~~Credite compositi res est pulcerrima moris,~~
 Turpius inculta rusticitate nihil.
 Sed nisi dum tenerum est aeuum discuntur et anni,
 Postmodo nulla potest cura docere senes.

Quare

Quare ades & si cui placet, huius percipe laudis.
 Quæ præcepta artis nos tibi prima damus.
 Principio quem vera parum delectat honestas,
 Spurcaq; cui potius verbaq; resq; placent,
 Iste procul nostris monitis procul esto profanus:
 Virtutis cupidis scribimus illa sacræ.
 Flagitijs alibi multus patet vndiq; ludus,
 Balnea, caupona, lustra, culina, tori.
 Hæc est virtutis schola, primum dura, sed altæ
 Grata habet ex imis culmina summa viæ.
 Hinc etiam es factus qui post Alcida fuisti,
 Quando tibi Libyci cessit Atlantis onus.
 Nam satus Amphitryone puer dū forte per æstū,
 Iuxta Asopeas dispatiatur aquas:
 Qua se discerpti tollunt iuga conscia Penthei,
 Oppida vbi rubro stant Hysiaæ solo:
 Virginei geminas facies se protinus oris,
 Contra directo cernit adire gradu.
 Quarum purpureis splendebat vestibus vna,
 Aurea tota pedes, aurea tota caput.
 Vultus perfusum referebat lacte cruorem,
 Albae sanguineis lilia mista rosis.
 Pendebant digiti gemmarum pondere lassī,
 Colli erat in grauido torque Smaragdus onus.
 Neve sui cultus alios pars vlla lateret,
 Ibat adornato lentius illa gradu.
 Ardua ad à tergo reflectens colla sequentes,
 Inq; vmbra figens lumina sepe suam.

Alterius crinisq; habitusq; in corpore simplex
 Inq; color vultu non alienus erat.
 Ipsa verecundo decorabant lumina motu
 Compositum mundo corpore rite statum.
 Quæq; erat ingenuæ mentis candoribus apta,
 Induerat niuea libera membra stola.
 Illa vt erat verbis audax, vultuq; proteruo,
~~Prima dedit tales ore procace fonos.~~
 Alcmenæ formose puer mea iussa capesse,
 Et bene fac vitæ dum licet vsq; tuæ.
 Neue tuos seuis præcerpe laboribus annos,
 Utq; diu possis viuere, viue bene.
 Dux ego diua viam, quam iussi incedere, pandam,
 Hæc est purpureis consita tota rosis.
 Utq; scias quæ sim, Nomen mihi blanda voluptas,
 Omnes me sancte diq; hominesq; colunt.
 Hæc est Delicium, famulas monstrabat, et hæc est
 Edita spumanti Cypria diua mari. (est
 Quid memorẽ reliquas? An cui Cytherea ministra
 Scilicet, hanc dubitas Hercule parue sequi?
 Viue tibi speciose puer, vitamq; suauem,
 Redde quibus poteris reddere cunq; modis.
 Sic ait, Alcidaq; amplexu colla petiuit.
 Quid facis, ô meritis efficiende Deus,
 Quid facis exclamat, quæ viderat altera, laudis
 Ah quantas segetes proterit ista tuæ?
 Hæc est si nescis patrantes cuius ocelli
 Nullius esse diu fortia corda sinunt.

Perdi-

Perdidit ista prius reges vrbesq; beatas,
 Viuere si non vis huc periture veni.
 Nam simul vt vacuas animū exhalarit in auras,
 Hanc quisquis sequitur quid super huius erit?
 Nec te decipiat, quæ prima est semita mollis,
 Me miseram quorsum semita mollis abit?
 Ad me igitur mihi care puer concede, Deusq;
 Incipe pollicitis cælifer esse meis.
 Scire cupis quæ sim? Quæ sim tibi nomina dicent,
 En assum Virtus Amphitryoniade,
 Quæ prius innumeris ornavi sidera diuis,
 Per quoq; me regnum Iupiter ipse tenet:
 Sed neq; pelliculam curant mea signa sequentes
 Delicias metam nec posuere sibi.
 Ipse pater statuit me duos ante labores,
 Quoq; petor plenum est asperitatis iter.
 Cum tamē euictis ventum est ad summa salebris,
 Iam facilis, quamuis ante molesta, via est.
 Præmia, nunc audi, tangunt quoq; præmia diuos,
 Te sibi erit generum cum Iouis vxor emet.
 Dixit & adductum modico conamine dextræ
 Alcidem æterno iunxit amore sibi.
 Is quoq; non tenues accepit pectore flammæ,
 Nec nisi Virtutis suscipiebat opus.
 Ergo etiam multi, si vera est fama, magistri
~~Iussu animos teneros erudiere patris.~~
 Castorq; Harpalicusq;, Linusq;, Philammonidesq;
 Usq; adeo totum fecerat illa suum.

Præ cunctis igitur laudem Virtutis amabis,
 Quæ veluti dici sic facit esse bonos.

Huius opus primum est cæli terræq; parentem
 Voce animoq; simul concelebrare Deum.

Quod sumus hoc autore sumus, qui cuncta creavit,
 Quiq; creata manu cuncta potente regit.

Ille potest nostris successus addere rebus,
 Iratusq; potest maxima damna dare.

Ergo hunc quicquid ages, casto venerare timore,
 Unde salutifera fons fluit ortus aqua.

~~Nec prius ad tibi propositos accede labores,~~
 Quam laudante Dei voce precatus opem.

Formam cuiq; suus poterit dictare magister,
 Propositi non est ista docere mei.

Sic tamen exurgens discusso mane sopore,
 Commendare Deo te studiumq; potes.

Nunc iterum nos iucundam das cernere lucem,
 Eq; pater tenebris sancte videre diem.

Nox abiit, splendor circum se tollit Olympum,
 Stellaq; vicini præuia lucis adest.

Et nunc rara nitent, Phœbea lampade pulsa,
 Quæq; nitent modicum sidera lumen habent :

Iam nos è stratis exciuit mollibus ales,
 Qui tacitum nullum tempus abire sinit.

~~Ergo ad consuetas operas studiumq; redimus,~~
 Nostraq; iam recipit pensa diurna manus.

O pater vsq; tua præsens ope sancte governa,
 Quod sumus ~~et~~ quod mox aggrediemur opus.

Et fac

Et fac ingressum nos sic decurrere solem,
Laudis uti simus pars quotacumq; tuæ.
Sic lucem incipiens sanctum præfare timorem,
Atq; ita, vel simili, vespere claude, modo.
Iam Phaëthonteos ignes pepulere tenebræ,
Fumantesq; egit sub mare Phæbus equos.
Umbra iam faciunt æqualia cuncta videri.
Omnibus in rebus cum color vnus inest.
Lucibus exiguis tantum nox atra nitescit,
Plurima qua tremulo lumine stella micat.
Aurea gemmati temones plaustra reducunt,
Iamq; moues segnes tarde Boota pedes.
Ipseq; fulgentes humeros ostendit Orion
Atq; vno pressam sub pede calcat humum.
Ibimus hinc solito capturi tempore somnum,
Ut renouet dulcis languida membra quies.
O pueri vera condemur imagine mortis,
Quisq; Dei casta voce precemur opem.
O pater hanc noctem ne quo perdamur ac hoste,
Auxilio firma præsidioq; tuo.
Cumq; sopor fessos studijs recreauerit artus,
Lumina da letum cernere nostra diem.
Atq; ita seu capient nocturnam membra quietem,
Siue die iussum perficiemus opus:
Esse tuos semper facias semperq; manere,
Hæc pater est nostræ summa caputq; precis.
Prima Deum res est coluisse, secunda parentes,
Et si qui horum alij pondus & instar habent.

His ob-

His obseruatis merito veneramine, cunctos
 Cana quibus barba est esse putato patres.
 Illis cede loco & consuetum defer honorem,
 Vertice seu nudo siue cadente genu.
 Namq; imbecillis quæ per se non sapit ætas,
 Instruitur cura præcipiente senum.
 Illis emensi iam longi temporis vsus.
 Et sapere & reliquos posse docere dedit.
 Deinde tuis studijs æquales dilige, & illo
 Quo tibi quos iungit sanguis habeto loco,
 Hos neq; mendaci nec vero lædito dicto,
 Irruptamq; tene semper amicitiam.
 Nec tibi sint cordi lites, certamina, rixæ,
 Sed veneranda quies ingenuusq; pudor.
 Sæpibus inclusit linguam natura duabus,
 Ne sit inexpensi prompta loquela soni.
 Vix vnquam tacuisse nocet, nocet esse locutum,
 Est sibi qui accersit garrulitate necem.
 Scire loqui laus est, laus est quoq; scire tacere,
 Illa magis pulcra est, hæc quoq; pulcra magis.
 Hinc ne verborum plus fac quam postulet vsus,
 Atq; odiosa caue sint ea, si qua facis.
 Aëra putant nosci tinnitu, pectora verbis,
 Sic est, nanq; id sunt vtraq; quale sonant.
 Quod Thersita feris lacerabas dentibus omnes,
 Planxerunt tergum regia sceptrum tuum.
 Quiq; luis pœnas fugitiuis mersus in vndis,
 Incastigatæ crimina vocis habes.

In stu-

In studijs virtus pacis quos educat alma
 Iurgia sit valida tollere voce nefas.
 Qui vis esse bonus tales vitato furores,
 Fax parui ingentis saepe fuere mali.
 Hæc est carniuorum tristis natura ferarum,
 Tene studes sæuis assimilare feris?
 Precipue quædam cum dantur tempora ludis,
 Absint permissis dicta cruenta iocis.
 Si puer in ludo mentem Patrocle demasses,
 Non foret æqualis caussa pudenda fugæ.
 Quare age forma mouet sensus, si cuius honesti
 Consona sint placidis facta pudica sonis.
 Fædius at multo est absentem rodere famam,
 Et viridi tinctos spargere felle sales:
 Alba quibus gelida circundant corpora stella,
 Debuerat similis mentibus esse color.
 Sed quib. illa nitet iam plus quoq; quã sit honestũ,
 Ab animis candor, quod prope nullus inest.
 At quondam dum vita fuit cultusq; seueri,
 Ut memini effectum dicere saepe patrem,
 Si quis in absentis faceret conuicia nomen,
 Omnibus inuisus cœtibus exul erat.
 Cur tua non prius insipiens peccata reuisis,
 Cernere præq; illis cur aliena iuuat?
 Nec trutinæ potius pensas examine iustæ,
 Quid tibi sit factum, quid tibi præteritum.
 Quidq; domi restet propriæ vitijue boniue,
 Ut docuit Samij regula prisca senis.

Quicquid

Quicquid ages nolis latuisse & quærere noctem,
 Obtendi factis turpibus illa solet.
 Quodq; ferunt quendam iussisse olim sapientem,
 Viuere sic vt te viuere nemo putet :
 Hoc alio inueniatq; loco atq; in tempore laudem,
 Tu quod ages alios fallere velle caue.
 Nunquam animus sceleris nullius conscius odit
 Vlla sua in clara facta patere die.
 Nunquam flagitiij sceleratq; vllius ausus,
 Corda queunt lucem conscia ferre sibi.
 Quod tua non refert ne sit cognoscere cura,
 Neu percontator scire aliena velis.
 Præcipue turpe est captanti sublegere aure,
 Non rei dicta tuæ, facta notare oculis.
 Sunt obscæna loqui quibus haud turpe esse videtur,
 Inq; iocis aliquid laudis habere putant.
 Crede mihi solito mores sermone notantur,
 Et facere illa iuuat dicere si qua iuuat.
 Quam bene senserunt gens veracissima Persæ,
 Turpia patratu cum vetuere loqui.
 Quam mala sunt castæ mentis documeta Catulle,
 Turpia versiculis condere facta suis,
 Nil ausis igitur fari quod non sit honestum,
 Quodq; animus facinus iudicet esse malum.
 Quin fieri quæ rectum est, sed sine teste, cauto
 Indicio linguæ prodere facta tuæ.
 Quod si cui fallax suggurgitet alea nummos,
 Aut stolidum reddant plurima vina caput :

Talia

Talia non nostris ego castigabo libellis,
 Talia nec decoris crimina ludus habet.
 Sed nil tam turpe est quod non mendacia vincant,
 Mendaces aiunt furibus esse pares,
 Cuius falsiloquis lingua est exercita verbis,
 Innumeras messes improbitatis habet.
 Nil erit huic nimium dictu, factuue scelestum,
 Qui sapias hunc morum doctor abire iube.
~~Atq; ita mens primis rudis in formetur ab annis~~
 Qua spes neglecta quæ superesse potest?
 Corporis accedet tamen huic quoq; gratia cultu,
 Ergo sit in vultu luminibusq; decor:
 Siue manum profers, gestu proferto modesto,
 Siue astat, noli sæpe mouere pedes.
 Intuitum rectum teneas, oculos nisi si qua
 Causa verecundos figere coget humi.
 Incessus neq; sit properatis gressibus asper,
 Sit neq; fœmineo mollis inersq; gradu.
 Sic sedeas curuum ne reddat sessio corpus,
 Et tua ne gibbos terga supina trahant.
 Parua quidem res est vestis, sed veste notari
 Qui dicunt animos, dicere vera solent.
 Quare & communi & consueto more paretur
 Indusium, tunica, pilea, lena, toga.
 Oderis & sordes, placeat seruata venustas,
 Sordidus est nunquam laudis amator homo.
 Non ego te mollem iubeo muliebriter esse,
 Quæ iubeo forti sunt quoq; digna viro.

In ver

In verbis igitur pudor inq; modestia gestu
 Si sit, mundiciem conuenienter ama.
 Pexus vt extrema labatur ab aure capillus,
 Oraq; siffusa mane rigentur aqua.
 Ut niteant palmae, careant squaloribus ungues:
 Unda datur gratis, saepe lauato manus.
 Ne pituitoso destillent phlegmate nares,
 Ergo tuo semper lintea ferto sinu.
 Ne madido rigeat cœno oblita calcis aluta,
 Sint sine quisquilis pilea, labe toga.
 Nunc vbi præcipue quod pulcrum est, cernitur, edam,
 Inter quid deceat quid male sacra dapum.
 Ac iam dehinc remis fluuiosq; auraq; secunda,
 Incita per liquidas cimba natabit aquas.
 Principio præsens si fert occasio rerum,
 Dic aliquis claro taliter ore preces.
 Hæc tua sancte pater diuinæ munera dextra,
 Quæ das paruo iterum des iterumq; gregi.
 Per te sublimes spectamus sidera vultu,
 Per te agit æthereus corpora nostra vigor.
 Per te præteritos feliciter egimus annos,
 Quod superest per te fac bene tempus eat,
 Sic vt præcipue te casta mente colamus,
 Aeternumq; Deum propitiumq; patrem.
 Utq; tuum nullus peruertat casus amorem,
 Duret amor mistus, duret amore, timor.
 O pater igne tuo pueriles vire medullas,
 Te præter sapiat mens nihil, ora sonent.

Exci-

Excipiat nostræ cursus tua gloria vitæ,
 In laudes studium desinat omne tuas.
 Hæc est summa pater voti sanctissime nostri,
 Cætera sollicitos nunquam habuere nimis.
 Tu tamen & vestes nobis victumq; ministras:
 Et quibus hæc alijs tempora rebus egent.
 Quæ nondum gnaris querendi suggeris vltro,
 Nullus erat nobis ista parare labor.
 Neve quis addubitet promissa fideliter addis,
 Promissa exemplis nobilitata suis.
 Nostros ergo animos levis horum cura fatigat,
 Stultè sollicitos de quibus esse vetas.
 Hæc dabis, illa preces vt des pater accipe nostras,
 Utiliter tantum nos ale sancte tibi.
 At iam sedataq; fame mensisq; remotis,
 Fac laudes memori pectore gratus agas.
 Has cupiam Isaidæ sumi de carmine regis,
 Nostrum etiã exemplū, cui placet, istud habes.
 Quisquis es in quacunq; manes regione locoq;
 Et quæcunq; tuæ nomina gentis habes:
 Sæu tibi primus adest redimuo lumine Phœbus,
 Lotus ab æquoreis conspiciendus aquis:
 Siue vides labi postremum in Thetyos vndas,
 Seq; agere ante diem post tenebrasq; sequi:
 Aut latere in læuo mundi dextroue locatus,
 Inde calore frequens vreris, inde gelu:
 Mente Deo laudes cessas quid dicere voce?
 Ore, animo cunctos hunc celebrare decet.

E

Nam

Nam pater est, & nos auditq; videtq; benignus,
 Et fouet imposita vulnera nostra manu.
 Subleuat iste graues qua mansuetudine casus?
 Quicquid agit nihil hoc mitius esse potest.
 Ecce cibum quem nos nunquã quaesiuimus offert,
 Et vitæ ignaros veste domoq; tegit.
 Atq; hæc non mutanda Dei sententia constat,
 Quæ se huic credentem posse perire negat.
 Ergo simul lenis pater est veraxq; bonusq;
 Protegit hic, qui nos quem metuamus erit?
 Nec sibi pro tantis meritis quicquam ille rependi
 Quam benefactorum commemorasse, iubet.
 Namq; aliud nihil hic vnus qui cuncta creauit,
 Quam grati laudes cordis & oris amat.
 Talia si qua negant manifesta dicere voce,
 At tacita secum voluere mente licet.
 Nam si quis nugas pueriles hæc modo censet,
 Fallitur, & veræ nil pietatis habet.
 Nunc spacio egressos retrahant vaga lora iugales,
 Ut teneat currus orbita recta meos.
 Primum sunt quæ summa putant fugienda locorū,
 Non omnes eadem summa putare solent.
 Sed quæcunq; tene, paucis præfatus honorem,
 Seria primorum quæ tibi iussa dabunt.
 Iamq; preme leuibus mollita sedilia plumis,
 Ergo fac vt belle compositaq; premas.
 Quæ te sortita est, maneat in sede quietus,
 Ne stolidè dictu membra pudenda moue.

Nunc

Neue caput iacta, non fauces differ edendo,
 Neue tibi lingua tinsa palata sonent.
 Ante manus te pone tuas. Ne calcibus infra
 Aut strepitum aut fœdum corporis ede statim.
 Inprimis quocunq; manus protensa feretur,
 Illo conueniet lumina rite sequi.
 Non bene directâ, plane est insania, dextra,
 Versa per effusum pocula nare merum.
 Qui satis est panis frangatur, ne tibi detur
 Reliquijs vitio particulata Ceres.
 Mergetur nitido quoties tibi dextra catillo,
 Opposita verrat frustula parte caue.
 Dedecus est censere dapes mutareq; sumtas,
 Palpantiq; diu detinuisse manu.
 Quare cultrigera ne subrue fercula dextra,
 Sicut aper letos depopulatur agros.
 Nec pro te grandes epularum construe moles:
 Sed tibi sorte datas arte decenter ede.
 Deq; his reliquias sectis imposito quadris,
 Seu sint ossa tibi, seu tibi spina super.
 Vidi aliquem stratae cultellum infligere mense,
 Et dixi mores non habet iste bonos.
 Vidi etiam madidum cultro qui raderet orbem,
 Et dixi quam non quod decet iste facit.
 Est vitium, in patina longum si dextra moretur,
 Dentibus est vitium dilaniare cibos.
 Turpe quoq; est vltro meliores carpere partes,
 Nec caret hoc fœda suspitione gulæ.

At crebro digitos quem lambere non pudet vdos,
 Debit in fellis tingere iure manus.
 In quadra multum si sit tibi reliquiarum,
 Urbani credas moris habere parum.
 Interdum mansus dentes cibus inter adhæret,
 Si ferro extimules, dedecus esse puta.
 Iam primâ in patinas vitiosum immittere dextrâ,
 Matre scit, & vitat quisq; docente sua.
 At madidum sputare cibum fœdareq; vestes,
 Esse Scythis probrum Massagetisq; puto.
 Est cibus in mappam tremulo cui decedit albam,
 Est cui semihæustus defluit ore liquor.
 Est madidum Cereris tergat qui segmine cultrum,
 Hæc nimium explosæ rusticitatis habent.
 Ius aliqui et pultem calidam, sed turpiter afflant,
 Phyllis vt hesternum rustica mane focum.
 Quis ferat appositas avidum tanquã velit omnes
 Deglutire dapes, accumulasse dapes?
 Quid? gula quod nõ est sic exaturanda quibusdam
 Ut rapiant alios, qui iacet, ante, cibum.
 His ego ne in nostris ponam præcepta libellis?
 Ponam, si catulos instituisse velim.
 Retro aliquis curvam cervicem flectit edendo,
 Fauceq; sublato captat hiantes cibos.
 Multi epulas veluti fugitivas ore sequuntur,
 Hæc aduersa scias moribus esse probis.
 Ergo decet tenuisse modum, tenuisse decorum,
 Nec lentum esse nimis nec properare nimis.

Qui

Qui potet tanto videas molimine, fuso
 Ut præclusam animam pæne liquore necet.
 Sic igitur, postquam latices exhausit, anhelat,
 Ut solet æstiuo puluere fessus equus.
 Quid? quod ego quosdam vidi lacrimare bibentes.
 Cum nihil hoc vno fædius esse queat?
 Non vt edas tacitus iubeo, nec multa loquentem,
 Nemine materiam suppeditante feram.
 Nam sermone forum rabulam complere licebit,
 Esse silens nocti creditur apta quies.
 Inter vtrunq; modum laudis studiose tenebis,
 Pulcro res non est pulcrior vlla modo.
 Ad tabulas hilares, sed non decet esse procaces,
 Laus etiam ad pulcrum pertinet ista modum.
 Atq; vtinam nostra doctos videamus ab arte,
 Non nimiumq; leues, non nimiumq; graues.
 Heu mihi rugosa sedeas si fronte seuerus,
 Nec fugias ductis cogere labra plicis.
 Aut immaturo dentes rictumq; cachinno,
 Diducas rabidi more furente canis:
 Spartano legum narrant latore carere
 Supplicio, incestis qui iacuere toris:
 Quod qui tale scelus facerent non esse putarit,
 Nec sit in ignotum pœna statuta malum.
 Nec crepitus ego nec ructus vesanaq; gesta,
 Nemine quis faciat quæ prohibente? veto.
 Ab nares intus male reddunt saepe retentum
 Spiritum, vt imbriferis nubila pulsa Notis.

Dicas inflatis exciri follibus ignem,
 Sedulus ut cudat nigra metalla faber.
 Ut semel ergo scias, nutus, suspiria, risus,
 Editaq; obstrepera murmura voce, tene.
 Urbani est etiam ne cum bibit vnus, ut alter
 Admoueat labris pocula moris. Et hoc :
 Non super obtusum digitos imponere cultrum,
 Ne fiat fac sit culter acutus. Et hoc :
 Ne scindens Cereris, secet ut si robora quercus
 Sistat in obluētans fragmina pectus. Et hoc :
 Ne dextrā in liquido tenuem dum perluis offam,
 Quæ bene res sane est rustica, iure laues.
 Ergo prius frustum panis mucrone refixum
 Humecta, ac ori postmodo subde manu.
 Nam quanq̄ hoc aliqui faciunt, tamen improbo cul
 Confossum ferro carpere dente cibum. (tri
 At qui præmorsum patinae indit, debuit inter
 Cœniuagas bolos fursuris esse sues.
 Qui bibis, inq; cauo retines semesa palato
 Frustula, scis omni rusticus esse modo.
 Sunt alia, et sunt parua magis quam ut relligiose,
 Cætera si teneas, præcipienda putem.
 Sic tamen obseruant, ne partas flumine prædas,
 Neu leporis pulpam dissecuisse velint.
 Qui male diuisit captarum terga ferarum,
 At tumida risum nobilitate feret.
 Verum hæc ut faciant operã dent singula fas est,
 Queritur hac vna gloria parte quibus.

Quiue

Quiue est virginea laudis vulgariter auceps,
Occupet indigna se leuitate viro.

Hæc vero mensæ & vitæ præcepta probatæ,
Qui bonus esse studes inuiolata tene.

Nec tamen in paruo sunt omnia dicta libello,
Dicta ea sunt quæ sit præteruisse nefas.

Estq; aliquid reliquum tanquam de diuite messe,
Spicaq; frugifero plurima rure manet.

Plura alij tradent, res ipsaq; plura docebit,
Discere fac, si quis vult docuisse, velis.

Præcipueq; tuis fac morigerere magistris,
Quos tibi cunq; patrum prouida cura dedit.

Per se nemo sapit feruens puerilibus annis,
Sed se iudicio quisq; regentis eget.

At male mercedes hodie gratesq; reportant,
Doctrinam mentis turba professa bonæ.

Quid quod sunt quidam sic corde & pectore casti,
Ingenij vt cultum sit didicisse pudor?

Aiebant quondam frustra nunc discere quærent,
Cum precium nemo persoluisse velit.

At bene nobiscum qui iam profitemur agatur,
Artibus ingenuis si modo constet honos.

Et sint qui cupiant virtutem discere gratis,
Heu mihi virtutem dedecus esse putant.

Ergo est in precio diues mercator, & audax
Miles, honestatis fama; lausq; iacet.

Utraq; res integra quidem laudanda videtur,
Sed qualis nunc est utraq; laude caret.

Disciplinam vtinam veterum teneamus auorum,
 Iis solita tantum sit feritate minus:
 Aut datus his fato doctrinae accederet vsus,
 Ut foret hac virtus horrida parte minus.
 Quanquã erat immenso satius, sit vt horrida uirtus
 Pristina, quam uirtus quod modo nulla manet.
 Vos igitur Deus, ô pueri, quos lumine dextro
 Respicit, ac omni prosperitate beat:
 Concessa utimini felici tempore sorte,
 Quis scit an eripiat, quod dedit ille bonum?
 Cumq; sit ingenijs iuuenilibus insitus error,
 Dum licet hunc omnis sit pepulisse labor.
 Post neq; tempus erit, nec erunt fortasse magistri,
 Quisq; sua properet commoditate frui.
 Quanto diuitijs uirtutis gloria præstat?
 Sint alij dites, vos bona fama beet.
 Auditum non est unquam ad saccum esse redactũ,
 Cordata fuerit qui probitatis amans.
 Sed nec equus freno indomitus parere recusans,
 Tollet Olympiaca præmia victor humo:
 Nec præceptoris puerum impatientia corda,
 Uirtutis præceptis ingredientur iter.
 Quapropter nostris Salomonis clausula scriptis,
 Apposita exiguum terminet ista librum.
 Qui vitæ præcepta puer non discere curat,
 Stultus is est, pœnas stultitiæq; dabit.
 Nanq; suum poterit nunquã oblectare parentem,
 Et faciet matri sæpe madere genas.

Ipse

*Ipse sibi tamen in primis damnumq; malumq;
Concilians, mortis scilicet autor erit.*

*His equidem & quandam doctrinae adiungere
Utile discendo sit tenuisse viam (quamq;
Cæperam, & in tenui quædam perscripta papyro
Post monita hæc morum, conuenienter erant.
Sed melius, si quidem faciendum hoc esse putabo,
Versiculis alias exequar illa meis.*

*Interea his operæ, quicumq; iuuabere lectis,
Ingenuo grates ore fatere, meæ.*

F I N I S.

DE GYMNASIIS. HOSTES, PVER.

Q*uid est vsitatum vobis facere exercitiū? PV.*
Exercitiū, quid requiris? HO. Sic dico,
quia neq; libenter corpora puerilia, neq; vtiliter
quiescunt multum, ideo quo genere quasi Gymnasi-
orum vtamini scire cupio. Nam fuit hoc inter alia
veterum instituta laudatissimum, vt publice etiam
tenella corpora formarentur atque corroboraren-
tur. Quod quidem intercidisse cum maximo detri-
mento apparet. PV. Sic nostrum quoq; magistrū
loqui audimus. HO. Etiam hoc amplius aliquid, vt
E 5 opinor.

opinor. PV. Recte opinaris. Nam neq; animū recte curari atq; fingi neglecto corpore, neq; hoc sine illo posse docet, itaq; aut valere simul, aut deficere vtranq; disciplinam necesse esse. HO. Ita est profecto. PV. Cum igitur eruditio animorū, in qua Musicam primas tenere ait, oppressa esset barbarie, vna cum illa hanc etiam educationis bonitatē fuisse deletā, vt vbi animi essent inculti atq; horridi, ibi corpora quoq; vasta & immania, aut infirma & muliebria remanerent. HO. Concedit tamen, nisi fallor, etiam priusquam eruditio quasi fruticari denovo cæperit, vsurpasse nostros quoq; homines, illosq; etiam veteres indoctos atq; bellatores multo magis, ad quos ne fama quidem elegantie & doctrinæ peruenerit: eos igitur vsurpasse tamen exercitationes, quarum ad patrum nostrum memoriam quandam retinuerint similitudinem, quo tempore omnis laus & virtus gentis nostræ cæpit collabi. PV. Minime falleris. Sed illa, vt reliquā uitam, dura nimis & aspera fuisse existimat. Neq; tempori, neq; locis, neq; hominibus accommodari solita, plena periculi omnia, nonnulla tamen præcipue et omnino quedam præsentis vt credibile valde sit, quod de Germanis Græci tradiderunt, consueuisse eos primum natos paruulos filios suos in flumine mergere, aquæ frigore durantes cutem, quo commodius adulti aliquādo sub illo cæli tractu experti fere caloris, vitā degerent. HO. Quid dicit igitur illos fecisse?

cisse? PV. Quid enim nisi uehementia et intempe-
 stua omnia, & impetu quodam pæneq; furore ani-
 mi, equitando eoq; in primis, currendo, saltando, pra-
 gnando in equis, & pedites, tranando rapidissimos
 amnes, iaciendis pro disco ponderosissimis saxis:
 quid multa? neque modo nec ratione ab illis quic-
 quam esse factitatum, itaq; non habuisse utilitatis
 multum Gymnasia illa. Quid quod à refertis cibo
 ac potu, quibus nostri parce uti nesciunt, decursum
 ad Gymnasia, atq; inde ad potationes et epulas re-
 ditum, ac tum demum ad somnum deuentum esse
 scimus, quo quid peruersius fieri posset. Neq; dubi-
 um est, quin si qui tali in uita ualitudine bona fue-
 rint & sano corpore, ij longe hoc nomine ceber-
 rimos apud veteres antecesserint, quales Milones
 & Polydamantas fuisse memorant. HO. Mirum
 hoc uidetur. PV. Ita enim bonam fuisse naturam
 putat, ut etiã contraria et inimica sibi assumeret,
 et in bonũ conuerteret. Quod cum fiat, nihil postea
 illam admodum lædere, ut de Mithridate rege tra-
 ditum sit, ueneno illũ nutriri ad ostentationem con-
 sueue. Sed de his non multum nobis narrat, di-
 ligentior in cura ueræ ac rectæ institutionis. HO.
 Quid igitur rationis iniuit ipse, aut quomodo pri-
 ora mutat? PV. Audies. Primum omniũ tempus
 modumq; præfinit. De tempore hoc monet. Exer-
 citationes ut ante fiant quam cibus capiatur. Mo-
 dus aut pro ætate nostra constituitur. HO. De tem-
 pore

pore videor intelligere. Nam ante cœnam maxime vult exerceri vos. PV. Intelligis. Sed et aliud est genus exercitationis corporibus teneris utilissimũ, quod ipse dicit rectius post cibum capessi, itaq; prandio cœnaq; perfunctis proponit. HO. Aueo quid id sit cognoscere. PV. Magis memini certo quam plane intelligo. HO. Dic igitur quod meministi. PV. Caloris ait fieri beneficio vt cibus concoquatur, ad bene autem & commode digerendum subtilitate & tenuitate cum ipsius humiditatis tũ spirituum opus esse. HO. Omnes hoc fatentur. PV. Cantare igitur nos iubet, & à cibo voce cõten dere, aut clarum legere, aut recitare quæ memoriæ mandauerimus. HO. Ea; efficere quod dixisti? quo tandem modo? PV. Eodem quidem omnia sed non similiter, propterea quod alia intenta sint magis ac vehementia alijs. Nam vocem esse dicit quam spiritus agitationem ventilãte aërem lingua quasi flabello, illum autem motum non esse leuem, neq; in ipso palato nascentem, sed tanquã de fonte ex imis existere visceribus, atq; vt auras matutinas progressu suo crescere, atq; ita peruadentẽ per totũ ab ipsis pulmonibus corpus cum ipsum calorem quasi inflammare, tum vero sanguinis liquidũ & purum incitare flumen. Itaq; et venas limpida omnia tum vehere, neq; in arterijs quicquam velut obicem colligere, quo vitales flatus retusi in corpore, vt solet, tumultuentur. Ex his omnibus hoc com
modi

modi consequi docet, vt illis in partibus corporis, quæ conceptacula & à Græcis vasa dicuntur, alimonie ipsius et nutritionis instrumenta, nihil spissitudinis & superflua, quasi facis insideat atq; adhaerescat. HO. Laudo memoriam tuam, quæ etiam ipsa intelligentiam tuam mihi probat. PV. Alias rationes absolutæ exercitationis magis memini deplorare eum solere, quam nobis exponere atq; ostendere: frustra enim se facturum autumat. HO. Omnia mihi quæ narras vehementer placent. Sed ad modum redi. Quis igitur modus seruatur? PV. Vides quantulus ego sim meiq; æquales tenera & paruula corpuscula, ad quæ respicit cum iubet, quibus nos quasi fatigationibus exerceamus. Etiam hoc considerat, quibus recte liceat in hac ædi um angustia, vbi neq; palæstra apparari, neq; arena spargi possit, sed vbiq; suppaetum subsit & durum solum. Etsi educimur sæpe quidem numero cælo sereno extra portam in campum, vbi luctationes quoq; aggredimur, & digladiationes, & pilam iacimus, & spacia decurrimus. HO. Sed nunc vmbatica percense. PV. Quæ neq; palæstram neq; puluerem desiderent? HO. Ita inquam. PV. Horum est quod suspensos apprehendimus funes, aut tignis impactam perticam, tenemusq; quam diu possumus. Aut in demissum funem insertis pedibus, progredi quam longissime manibus conamur. Quam solet ipse rem perantiquam vtilemq; esse visam dicere,

cere,

cere, ac nomen nuper pedagogo nostro Græcum
 illius memorabat. Præterea consistit aliquis in me-
 dio, et brachia aut distēdit vlnamq; aperit, aut iun-
 git ad pectus atq; implectit, alterūq; qui uelit iubet
 vi illa inflectere aut explicare. Inter hæc linea præ-
 finiuntur spacia, quatenus retro cedere aut in obli-
 quum abire concessum sit. Item vnus alterū medi-
 um complectitur, iubetq; uinculum eum dissoluere.
 Nec non manum aliquis comprimit vt pugnus sit,
 iubetq; alterum explanare, vt fiat palma. Iam &
 hoc solemus, designata post vtrunq; linea conser-
 to pectore alter conari ad suam alterum adigere
 retro lineam. Solemus & mediocre pondus, vno
 in loco stantes, vel remotius attollere, vel aliquo
 vsq; deponere. Huc pertinent & ludicra, quæ hanc
 ætatem dicit sedentaria decere nulla. Qualia qui-
 dem totius alee fuerint, etsi ex his quoq; aliquid no-
 bis permittitur. HO. Metuit credo ne iuuenes ali-
 quādo ignoretis, nisi pueri didiceritis. PV. Vis rati-
 ones illius cognoscere. HO. Peruolo. PV. Inter io-
 cationes & ludos hoc quoq; genus ponit. HO. Sed
 pars hæc dedecus habet. PV. Ipse sæpe dicit, sed
 hæc tempora consuetudinis vi vincere, & obtinere
 vt pro flagitiosis aleatores non habeantur, itaque
 alee vsum necesse esse valde increbescere. HO. In-
 dulget igitur vobis in vitio? PV. Minime. Ve-
 rū fieri non posse existimat, vt quod omnes conces-
 sum sibi putent, id nobis totum eripiat, & tentare
 cum

cum magno discrimine non vult. HO. Quid discriminis mihi narras? PV. Scis quid fieri soleat illo tempore, quod autumnum antecedit proxime, cum fructus omnis generis maturuere? HO. Quid nisi sciam? Tum enim illi carpuntur edunturq; auide. PV. Fitne hoc utiliter? HO. Profluvia ventris & febres & regium malum docent. PV. Quid igitur tum matres faciunt? cum metuunt pueris suis. HO. Quid? certo tempore diei aliquid præbent illorum, quo palam modice potius vescantur, quam clanculum cum magno detrimento valetudinis si prorsus negentur, sese illis repleant. PV. Ad eundem modum permittendum pueris cum alias iocationes atq; ludos, tum aleam ipsam censet, ut concessis libere vtentes, negatis facilius abstineant. Ita fruituros studiorum relaxatione, & copia facta hilaritatis, eaq; contentos, non tam repletos quam recreatos, omnes alias vsurpationes ludorum atq; iocorum vitaturos esse existimat. HO. De hac parte, et generib. concessorum ludorum, alias te audiam. Nunc perge motoria ludicra exequi. PV. Veteris ea sunt moris Græci, consentanea fere cum nostro, qualibus ille se dicit potissimum delectari. Ludimus cæcum igitur musculum: sic enim vocant: cum vnus in medio oclusis oculis: circumcurstantes et vellicantes alios captat. Veteribus fuisse æneam muscam dicit. Solet & aliquis in tergo manus constringere, & insidentem genibus aliquo

quo usq; gestare. Habemus et pilulas fictiles quibus certamus, configentes quiq; suis aliorum, & in fossulas certis spatij inter se distantes, impellentes, in quo est certæ manus laus. Etiam æneis numismatis proiectis ad lineam & in sese, simile est certamen. Ludimus & quod nostra lingua vacca latebras nominamus, veteres dicit vocasse diffugium. HO. Non agnosco. PV. Uni qui primum sortito constituitur, stanti præfinito in loco comprimuntur oculi. Quo factò discursitamus omnes & latebras quærimus. At ille prius ter se venturum minari debet quam oculos aperiat. Ubi ter dixit: Venio. Circumit & vestigat omnia loca, si quem conspexit, recurrit in suum locum clamans: Inueni, et ubi & quem explicat. Omnibus igitur studiū hoc est, illum latentes antevertere, & in ipsius locum subire, quod si quis effecit, & occupavit prius locum quam ille, indicat adhuc delitescentibus provocatione sua, iubetq; adesse, ita illi iterum oculi ut ante concluduntur. Sin ipse inuento aliquo recurrit primus in locum suum, is qui inuentus est pro ipso conuiet. Est & huiusmodi quædam nobis in usu discursio: In duas partes distribuimur. Tū sorte ducitur, qui in medio stans circumagat orbiculum, cuius vna nigella sit, altera candida facies. Sortito autem proprius fit alteruter color alteriusutrius partis. Tum ille qui orbiculum intorquet acclamat, vel dies vel nox. Utrius igitur partis color apparu-

apparuerit post vertiginem orbiculi, ea fugit, alteri sectantur, dum comprehendant aliquem. Atque is postea orbiculum versat, & Asinus nuncupatur. HO. Sed inter hæc, non enim adesse aliquis semper quasi gubernator potest, videre mihi videor frequentes incursiones, lapsus, allisiones: tum autem in dictis et factis peccata animaduertenda. Quid igitur sit? PV. Fateor offensiones non absunt, neque ipse tamen quicquid omittit quo interuerti posse videantur. In ipso vero & exercitiorum motu & ludorum quiete, ignosci nobis solet, si quid admissum sit & delictum, modo absque procacitate, furore, flagitio. His enim veniam negat dari oportere, cuius quidem in alijs locum sibi esse apud magistrum notum exploratumque pueros habere valde prodesse arbitratur. HO. Ut contemptores & negligentes reddantur. PV. Minime vero. Ac multo curare ait atque metuere magis quam si plagis tanquam asini obtundantur. Durari enim assiduitate cum animos tum corpora, ad verbera & increpationes quotidianas magistrorum, neque in magno tum poni discrimine, fiatne quod illi placeat, an quo offendatur, destinato animo ad malum perpetiendum. Itaque in hoc proposito non solum non vitari delicta, sed ne celeri quidem tandem studiosè solere. Aut si qui sint molliores, eorum frangi atque debilitari mentes, & quodam seruili timore imbui, vnde vel illud quod

F modo

modo dixi in commodum etiam existat, aut contrarium perpetuae trepidationis & formidinis, in qua nihil laudabiliter geri posse affirmat, cum vlla in re, tum maxime literarum atq; artium studio, quod voluntate prompta & alacritate contineatur vniuersum. HO. Deducis tu quidem me ad aliam scholam magistri tui, quam recordari habitam ab illo videre. PV. Ita est vt dicis. HO. Vin' igitur mihi gratificari. PV. Si queam. Quod enim non rectum sit, te non esse imperaturum scio. HO. Nunc quidem quia satis verborum factum videtur, hunc finem statuamus colloquio nostro, proxime autem cum ocium vtriq; erit, explicabis mihi hanc partem, vel animaduersionis ob delicta, vel veniae, & quid de verberibus atq; plagis tuo magistro probetur, aut improbetur: nam de his quae exposuisti, iudicium illius & sententiam magni facere incipio. PV. Faciam vt vis. HO. Vale, PV. Et tu vale. Sed quo nunc abis? HO. Ad ciues meos qui mecum aduenere, quibus hanc horam me operam datum esse constitui. PV.

Bene ambula.

PRÆ-

81
PRÆCEPTA

VITÆ SEV SEPTEM
SAPIENTES.

PROLOGVS.

Salvete spectatores optimi viri,
Et artium atq; virtutis amantissimi.
Si multa sepe spectavistis ludicra
Vestris libenter oculis, in quibus senem
Deciperet servus, amaret adolescentulus,
Edax parasitus irrideret militem,
Hæc etiam agite videte, quæ mores probos
Excolere possint & iuvare animi decus,
Ad scenicum apparata modum non scenica,
Sed plena præceptis bonis vitæ bonæ.
Dedit hos eosdem iam ante ludos versibus,
Qui nomen à veteri sibi sumpsit Ausone
Factos rotundis, ut scitis, sed nos tamen
Actam nil vetat referre fabulam.
Adeste, nostram alite favore industriam
Vestro, studiaq; bona ornate benevolentia.

PRÆCO.

Tace, sileto, quisquis es. Sile, tace.
Aures apertas, fauces compressas habe.

F 2

Manus

*Manus teneto, pedes suo stent in statu.
 Deniq; sui omnes quisq; partes corporis
 Summas, imas, transuersas & medioximas
 Claudat, premat, componat demtis auribus,
 Quas & patere & arrectas esse volumus,
 Præconium dum fit, dum res ea geritur
 Præconium cuius fit hoc caussa rei.
 Non auctiõnem huc indicturus aut forum,
 Prodire iussus sum, quanquam auctio & forum
 Hæc illi erunt sibi esse qui ipse voluerit.
 Venibit utilis doctrina, haud litium
 Sed veritatis iudicia & fient boni.
 Nunc concionem dum sapientum concio,
 Et nominatim singulos huc euoco,
 Vobis meis danda opera erat sermonibus.
 Mox audietis ipsos diuinos viros,
 Ut arbitrata omnis vere est antiquitas.
 Sed hi viri diuini si peccauerint
 Persona posita flagris cædentur probe:
 Sin dignitatem acceptam custodiuerint,
 Vino cibusq; lauris atq; laudibus
 Affecti, discedent probatiq; omnibus.*

SOLON, PRIMVS.

NUNC heus tu qui istic cogitabundus tuum
 Labrum videre velle circumrodere,
 Ne sit nihil tibi postea oris, huc ades.

Et

Et quid velis mox dicito, & quid afferas.
 Nam quos hic cernis non gaudent inanibus.
 Hic ille magnus, Spectatores, est Solon,
 Qui iactitavit in aulis, in conclauibus,
 In angiportis, via, agro, vbiq; gentium,
 Illud suum $\tau\epsilon\lambda\theta\ \mu\alpha\kappa\rho\varsigma\ \delta\epsilon\alpha\upsilon\ \beta\iota\varsigma$.
 Assiste dum socios vna hic statuo tuos.

T H A L E S, II.

Ubi est Thales? Hic est Thales Milesius,
 Qui principatum esse voluit dudum suum,
 Et anteponi legum scriptori Attico.
 Nam siderum hic & leges nouit ætheris.
 Hic multum dixit breuiter, omnes id sciunt
 Qui non obedijsse post factum dolent.
 $\text{Εγγυαε π' αρα δ' ατη. falsum est? nemo ait.}$

C H I L O N, III.

Lacon adeſto cum Scytala Laconica.
 Chilona, Spectatores, hunc Sparte tulit.
 Huius $\gamma\upsilon\omega\theta\iota$ illud $\sigma\alpha\omega\tau\delta\omicron\nu$ verbum est nobile,
 Quod poste quondam est consecratum Delphico.

B I A S, IIII.

Maneto tu. Tu accedito huc Ionice
 Cum codice, hic caussas orauit optime.

Bias Prienarum ortus vrbe in Ionia.

Verbum huius est quod dixit, οἱ τῶ λεῦνες κακοί.

PITTACVS, V.

Sta iam illico. Heus tu Mytilenæe quin ades

Cum Scipione, apta senectæ lancea.

Hic illud verbum protulit pulcerrimum

Quod & Terentio placuit. μηδὲν ἄγαυ.

CLEOBVLVS, VI.

Cleobule cessas? adueni huc ænigmatum

Poëta. Sed dic plane quid velis tibi.

Non nos sumus Oedipi. ἄριστον huius est μέτερον.

PERIANDER, VII.

Assiste tu cum sceptro coram hic septimus.

Quid indignare quassabundis gressibus?

Te regulum omnium vltimum excitariet:

Sapientia nunc spectatur non potentia.

Hic cum vxorem ipse necasset iratus suam,

Tum sic cæpit monere alios, ὀργῆς κρατεῖν.

Valete, ego abeo. Nunc vos isthinc singuli

Dehinc singulatim singulas sententias

Ut vultis utq; iussi estis proponite,

Egressi paulum quiq; suo in medium huc loco.

Solon,

SOLON ATHE-
NIENSIS.

Mibi principatum primum tribuit patria.
 Deinde legum scita sanctorum optima,
 Tum, si quis hoc magni quoque facit, quod duos
 Instruxerim reges, conseruarim alterum.
 Nam nota certe est Lydia vobis fabula.
 Itaque in proscenium princeps hoc prodeo,
 Solon Athenis natus, altusque Atticis,
 Communicaturus sapientiam meam
 Humanitate cum vestra, optimi viri.
 Nam nullus occultarum est usus artium.
 Sed optimarum legum precepta optima
 Memorare longum, & forte superuacaneum.
 Ergo illa mitto, & monita doctrine exequar,
 Meoque animo quae placuerunt, sententias,
 Ut Atticam perspicias sapientiam.
 Diem ante suum beatum dicas neminem.
 Par iungito pari, aequalitas res optima est.
 Castiga clanculum amicum, laudato palam.
 Non nasci sed re fieri laus est nobilem.
 Stultum dolere damnis est fatalibus,
 Sed rebus in dubiis timere stultius.
 Nulli fac habeas temere in vlla re fidem.
 Mentiri quisquis audet, audet omnia.
 Vita improborum semper consuetudinem.
 Latere numen posse nil speres Dei.

Contra Deum loqui misera res & mala est.
 Nemo nocebit illi quem tegit Deus.
 Sed nunc apophthegma vsus quo sum maxime
 Dictum breue & rotundum, paulo spissius
 Linguae sono peregrinae vobis exprimam,
 Quod dudum verbis Praeco Graecis protulit:
 Durantis cui terminum considera,
 Dixi, Valet, & monita facite sedulo.

THALES MI

LESIVS.

ASSVM Miletigenitus vrbe nobili,
 Sapientiae inter principes primus Thales.
 Quanquam Solon me hic gloriosius Atticus
 Repressit, vt secundo huc exirem loco.
 Sed adiuuat me omnis iudicium Graeciae,
 Qui si quis scite quid faceret aut diceret,
 Hominem meo de nomine vocarunt Thalem.
 Permulta possem de inuentis loqui meis.
 Et commemorare quae praclare gesserim.
 Sed tempus hoc referendis in sententijs
 Consumere vtilibus malo vitae, & bonis,
 Quas nunc deinceps percensebo singulas.
TE maxime omnium omni in facinore metue.
 Vita est caduca, gloria aeternum viget.
 Apprime in vita est vtile, vt ne quid nimis.
 Non facta modo sed cogitata videt Deus,

Ne

*Ne forma, sed animus ut niteat, stude, tuus.
 Se nosse maximus est mortalibus labor.
 Quæ facta carpis aliorum ne feceris.
 Patri quod feceris à natis spera tuis.
 Honore dignos semper afficito senes.
 Is qui Magistratum colit, paret Deo.
 Quo uerbo sum breui & acuto usus, plurimum
 Memorem vobis, uti Solon dudum suum
 Nisi memorassem inter prius sententias.
 Sed aliud Græca mihi Præco voce tribuit,
 Id tale si Latine audire vultis, est:
 DAMNOSA semper pro alijs opposita est fides.
 Valete & studia bonarum colitote artium.
 Neq; ornamentum his, aliud maius ducite,
 Neq; lucrum his aliud ducite luculentius.*

CHILON LACE

DE AEMONIVS.

Non multa verba facere didici, sed magis
 Probare rebus doctus sum sapientiam,
 Patria hunc suum morem Sparta indidit mihi.
 Laudis cupido quanta animo fuerit meo:
 Cognoscite ex hoc. nati me iugulat decus
 Cum cernerem victoriam iuuenis senex,
 Et debilem ingens gaudium animam excluderet,
 Sed non tamen prudenter nulla ego monui,
 Quæ nunc exponere lubet, si per vos licet.

F 5

NE

NE Metuat me impotens, neu despiciat potens.
 Beneficij statim obliuiscaris dati.
 Prosternit ardua, erigit humilia Deus.
 Lingua maledica ipsa aurem inprimis lædit suam.
 Vita maledicere functo facinus pessimum.
 Aurum est coticula, animus auro explorabilis.
 Caueto, semper ne lingua ante animum volet.
 Occidit hominem fraudulenta calumnia.
 Nō lingua lingua est maledica, quid ergo? gladius.
 Nunc meū apophthegma Latine edam vocis sono.
 I P S E intus te studeto & in cute noscere.
 Valet. Factis exprimate sapientiam.
 Frustra sapit qui verbis non rebus sapit.

BIAS PRIENEENSIS.

PRIENÆ me tulere Ionica ciuitas,
 Eripere quam mihi hostis vi potuit sua,
 Cumq; hac facultatum etiam quicquid habueram.
 Sed quod reconditum sapienti animo fuit,
 Mecum omne deportaui, itaq; diues adeo.
 Remansi, vt impertire alijs sit copia,
 Pulcerrimorum claras præceptorum opes.
 Sed multi non curant, ac potius plurimi.
 Nam quis non ætatem stultus suam & improbus
 Multo esse malit, auro argentoq; affluens,
 Quam vir sine illis optimus & doctissimus?
 Hoc me male, vt verum loquar, profecto habet.
 Itaq;

Itaq; hoc ego clamo, hoc ego semper prædico,
 P-LVRES ubiq; reperiri semper malos.
 Sed & has docui morum & vitæ sententias:
 NIL Conscientia optabilius est bona.
 Maxima hominum pestis sunt ipsi homines sibi.
 Qui nil cupit dis est, pauper cui nil satis.
 Mens est nocere nolle cum possis bona,
 Nocere velle cum nequeas mens est mala.
 Benefactorum omnium autorem facito Deum.
 Puer ad senectam artis viaticum para.
 Pudicitia omnium est dos preciosissima.
 Ne statue cito, verum statuta perfice.
 Sortis caue vnquam admiratus sis munera.
 Furtum scelestum mentis est, mendacium.
 Tantum est, Valete, & virtutis colite bonum.

PITTACVS MY
 T I L E N A E V S.

L E S B O genitus huc Pittacus ad vos prodeo.
 Cui Thraciam quidam attribuere patriam.
 Quid est in hoc vero discriminis obsecro?
 Certe omnium est communis hominum natio.
 Non barbarum natura, sed studium facit.
 Et elegantes fiunt, nemo gignitur.
 Emendauisse patriæ laus est dedecus.
 Sed Pittacum seu Thrace, seu Lesbos, tulit.
 Celebrant prolatæ, quas dicam, sententiæ.

Tacere

Tacere discat rite qui loqui cupit.
 Multi improbent mali, vnus dum probet bonus.
 Si quam tulisti legem, ne violes caue.
 Bonum esse res est difficilis & ardua.
 Malis caue inuideas, derideas bonos.
 Aduersitas amicitias examinat.
 Ingenia maxime hominum honores indicant.
 Prudentis est cauere malum, fortis pati.
 Aptissima omnium res rerum occasio.
 Rebus parem & generi vxorem eligas tuo.
 Res nulla honesto & casto dulcior toro.
 Quo sum frequenter verbo vsus. Tempus monet
 Esse obseruandum, vt absit importunitas.
 Sed præco nostrum esse aliud aut peius putat,
 Neq; ego reijcio, vt illum audistis dicere.
 Hoc si Latine dixero, vt Terentius,
 Dixisse sat Latine puto: N E Quid nimis.
 Valete, & virtutem colite in vita ac decus,
 Nam præter laudem quicquid ortum est, occidit.

CLEOBVLVS LYN
 DIVS EX RHODO.

NON vt generis exponam clari originem,
 Quod ad Hercule referatur, aduenio, in Rho-
 Natus Cleobulus vrbe patria Lyndius, (do
 Neq; enim operæ esse audire vobis hæc scio:
 Sed vt fecere alij meam sapientiam

Paucis

Paucis comprehensam dictis hic edisseram,
 Instructionem vitæ habituris haud malam.
 QVO eris potentior hoc superbias minus.
 Alijs libenter ignosce, grauatim tibi.
 Dare veniam peccatis virtuti nocet.
 Hereditas bonorum non decoris venit.
 Amici insidias, hostis vita iniurias.
 Audire multa maueis quam dicere.
 Virtutis opus est primum vitiorum fuga.
 Nunquam voluptati indulgere bonum putes.
 Libidinem frenare laus est maxima.
 Nullæ eruditione meliores opes.
 Nil perfido esse detestabilius potest,
 Quod Præco verbum esse propriū autumat meum
 Græce audistis dictum, nunc cognoscite
 verbis Latinis optimam sententiam,
 MODVM tenere in rebus optimum omnibus.
 Valete. Sat dictum est, qui facere voluerit.

PERIANDER

CORINTHIVS.

EPhyræ vetusto Periander natus solo,
 Ubi mare cogens terram in arctum, nobilem
 Utrinque vidit & potentem urbem prius,
 Nunc vasta sunt, ut alia, & hæc loca Græciæ.
 Ad vos venire nunc etiam placuit mihi,
 Ut intelligeretis quid esset, Mortuos

Pre-

Prodesse viuis, absentes praesentibus.
 Nam qua iuuare quondam re consueueram
 Mortalium vitam, cum vixi & florui,
 Eadem, nisi non vultis, & vos iuvero,
 Praecepta verae commemorans sapientiae.
 Quid quaeritis? Corinthius ne sim ille ego
 Tyrannus ortus e parente Cypselo:
 An vero eodem Ambraciotes nomine
 Tyrannidem utilitas inuenit publica.
 Ita improbum humanum est ingenium liberum,
 Cogi, regi, premi; & affligi volunt.
 Sed haec superuacanea disputatio.
 Adeste quaeso, & quae dicam cognoscite.
 INSANIT, vtile qui de recto separat.
 Mortem nec vnquam optes, nec vnquam exhorreas.
 Quod perpeti necesse est, perpeti velis.
 Quem quisq; metuit, odit & perire vult.
 Ne tollere secundis, ne aduersis mergere.
 Perit voluptas, virtus immortalis est.
 Promissa facito, si careat scelere fides.
 Nihil est inexpugnabile diligentia.
 Oculos, manus, mentem, ab alienis contine.
 Fons est malorum cupiditas mala omnium.
 Non est manus, sed cordis, innocentia.
 Meum esse dictum retur Praeco: IRAM tene.
 Sed mihi magis cordi alterum est quod eloquar:
 IN Omni re meditatio plurimum prodest.

Valete,

Valete, & hoc tenete atq; meditamini,
Possitis vt multum omnibus in rebus bonis.

CLAVSVLA.

ISTI hinc abiuerunt oppletis auribus
Vestris, sua præceptioniloquentia.
Dixere multa illi quidem egregia & bona,
Sed quæ dixere, quamuis egregia & bona,
Leuiora multo pluma & sunt folio arido,
Nisi illa in animos vos vestros demittitis,
Et penitus pectori atq; cordi infigitis,
Ac mox factis rebusq; ipsis studueritis,
Quasi ad viuum quendam exprimere vitæ modū.
Sed hæc monere vos nequaquam me decet
Rerum peritos, optimarum & artium,
Præstare factis non inaniloquentia
Virtutis esse, qui scitis decorisq; opus.
Valete, literasq; bonas defendite,
Et literis bonis patrocina mini,
Sic vndiq; omnia vobis adueniant bona.

F I N I S .

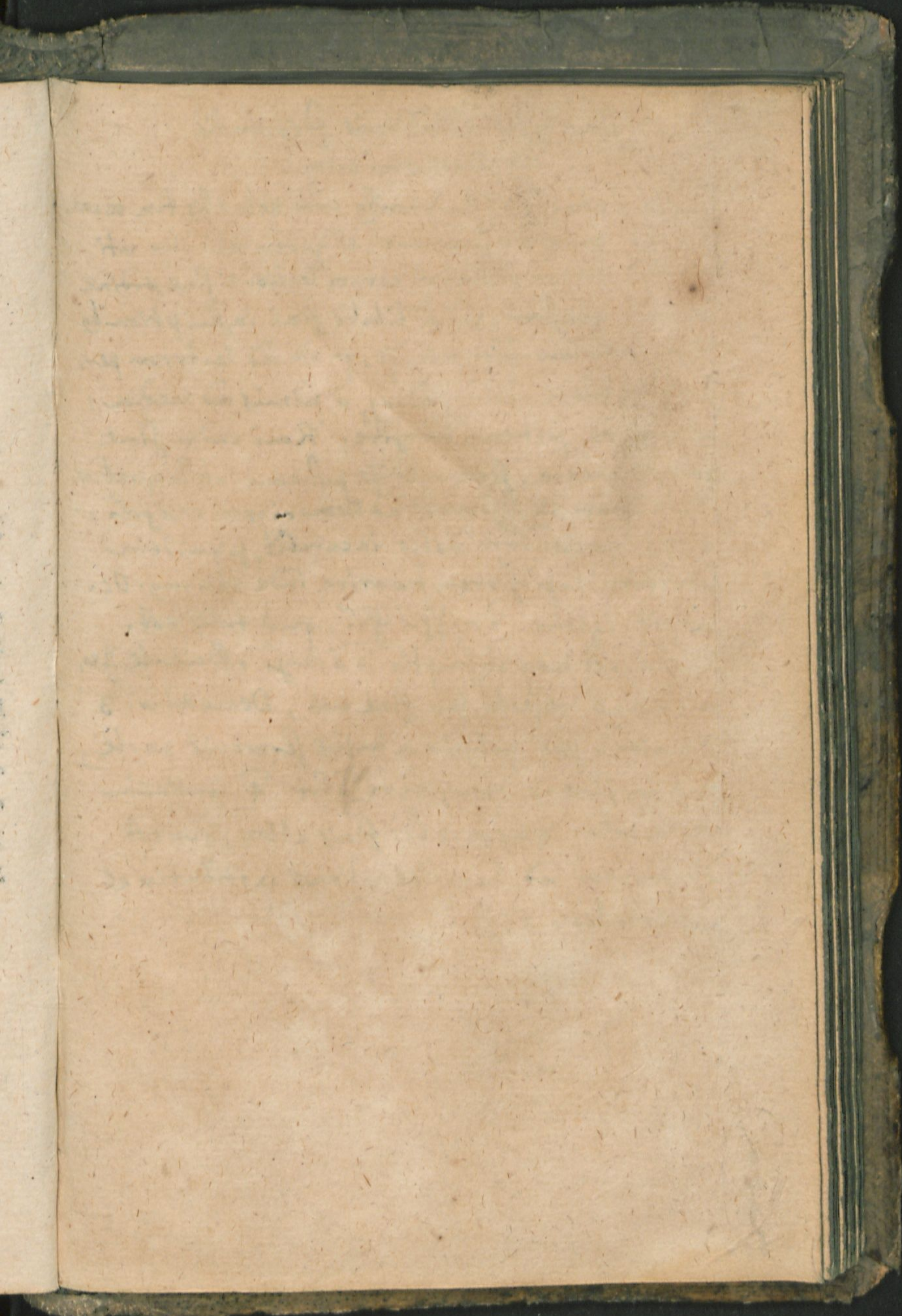
Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

CLAVSALIA

Main body of faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

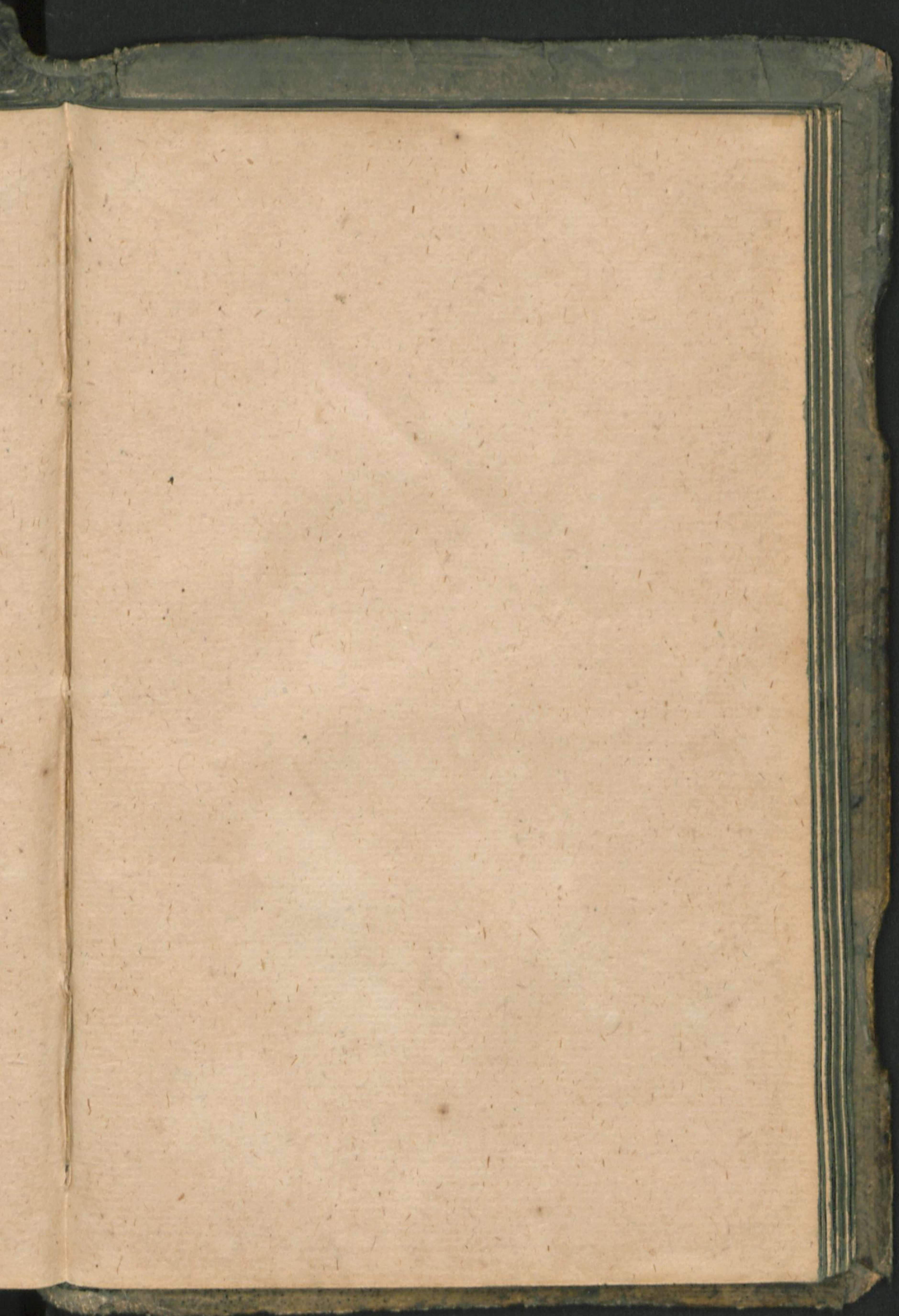

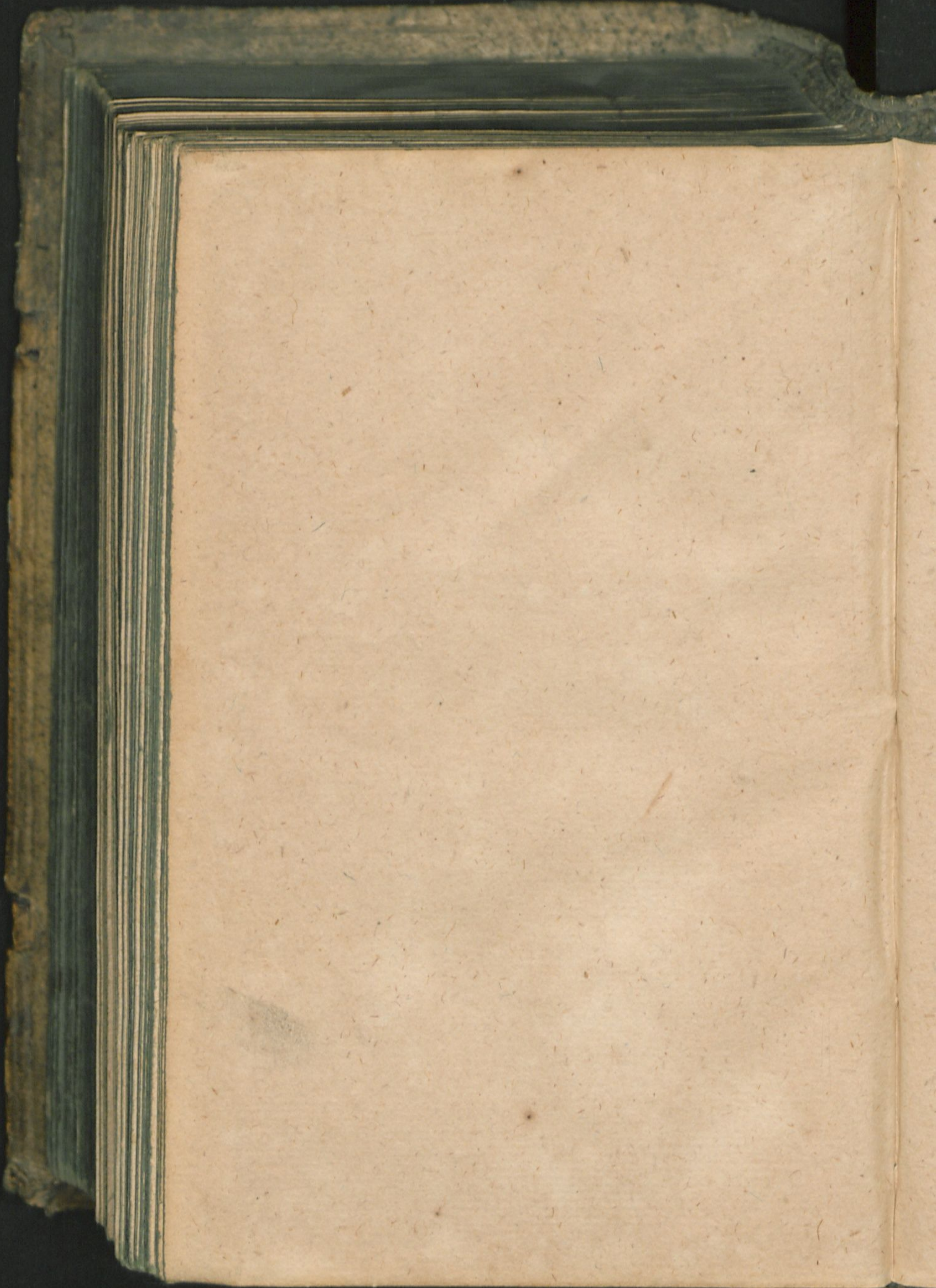
Analysıs Orationis Isocratis
ad Demonicum.

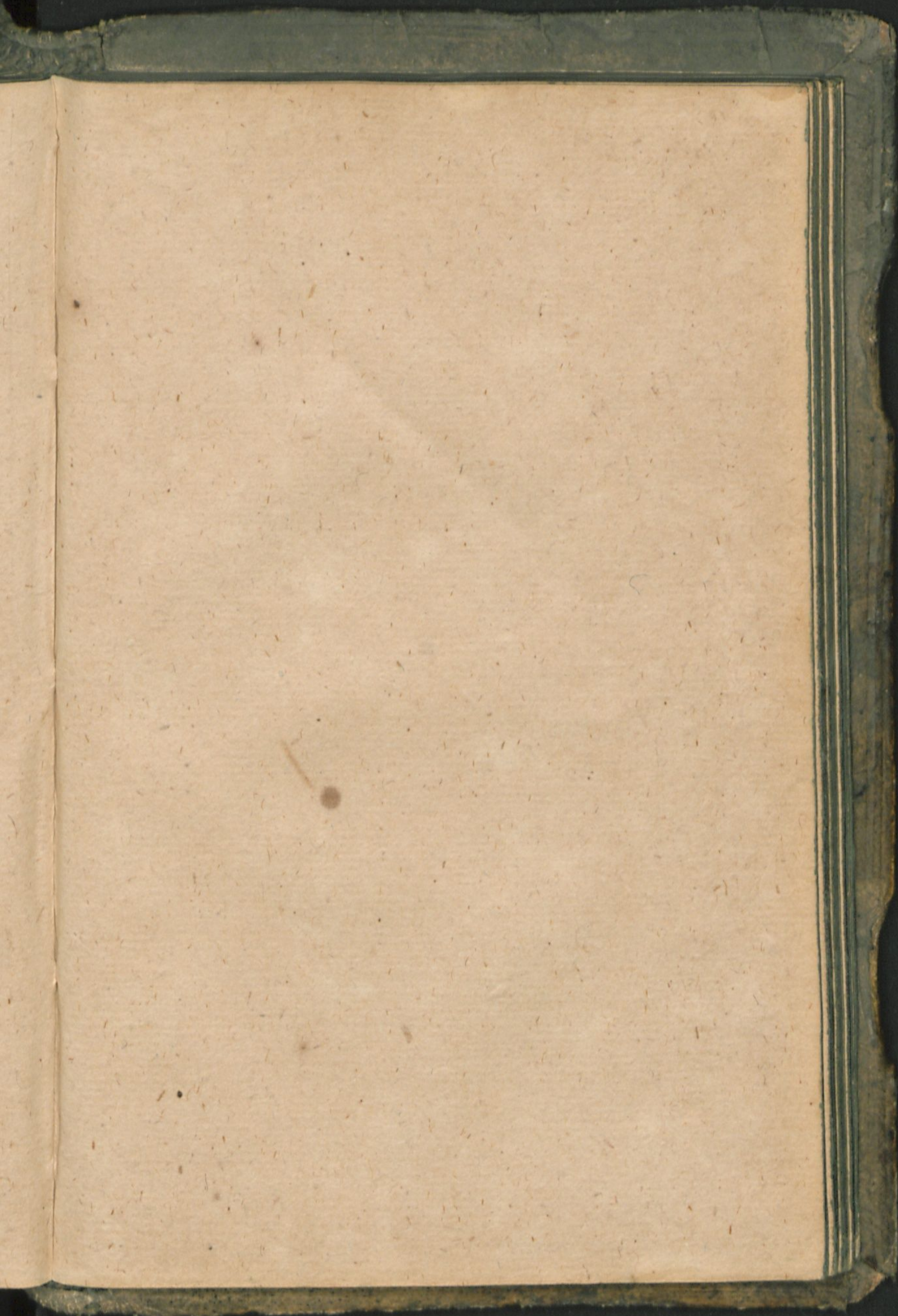
Cui de Autoribz & scriptoribz cum rectis hı tur reveren-
tionibz graviter iudicare, et ipsis dem feliciter uti
volunt, hi non debent in eorum lectione sine ordine
temerē grassari, sed a titulis sive inscriptionibz
& epistolis tomı dedicatorijs, quam ad lectorem per-
scriptis, telam ordiri, adseq a primis ad media,
ab his ad postrema transire. Raro enim sine
primis media, sine medijs postrema intelliguntur.
Quod ipsum in Isocrate ad Demonicum wagaı =
re dei faciendum nobis incumbit, siquidem
fructum copiosıorem haurire inde velimz. Oc-
currit igitur $\alpha\pi\iota\sigma\sigma\alpha\ \text{I}\alpha\upsilon$, que talis est.
Facta est hac inscriptio a causa efficiente Iso-
crate. ab objecto seu fine cui, Demonicı. 3
a materia seu potissima hujus sermonis parte,
que constat ex $\omega\alpha\gamma\alpha\iota\tau\epsilon\beta\iota\sigma$ & continetur
in vocula $\omega\alpha\gamma\alpha\iota\tau\epsilon\beta\iota\sigma$ finis etiam, qui est
animorum ad honestas actiones institutio et
exhortatio. Et si

er.
e
b
r:
)
w.
=
.
so,
3
e,
v
f

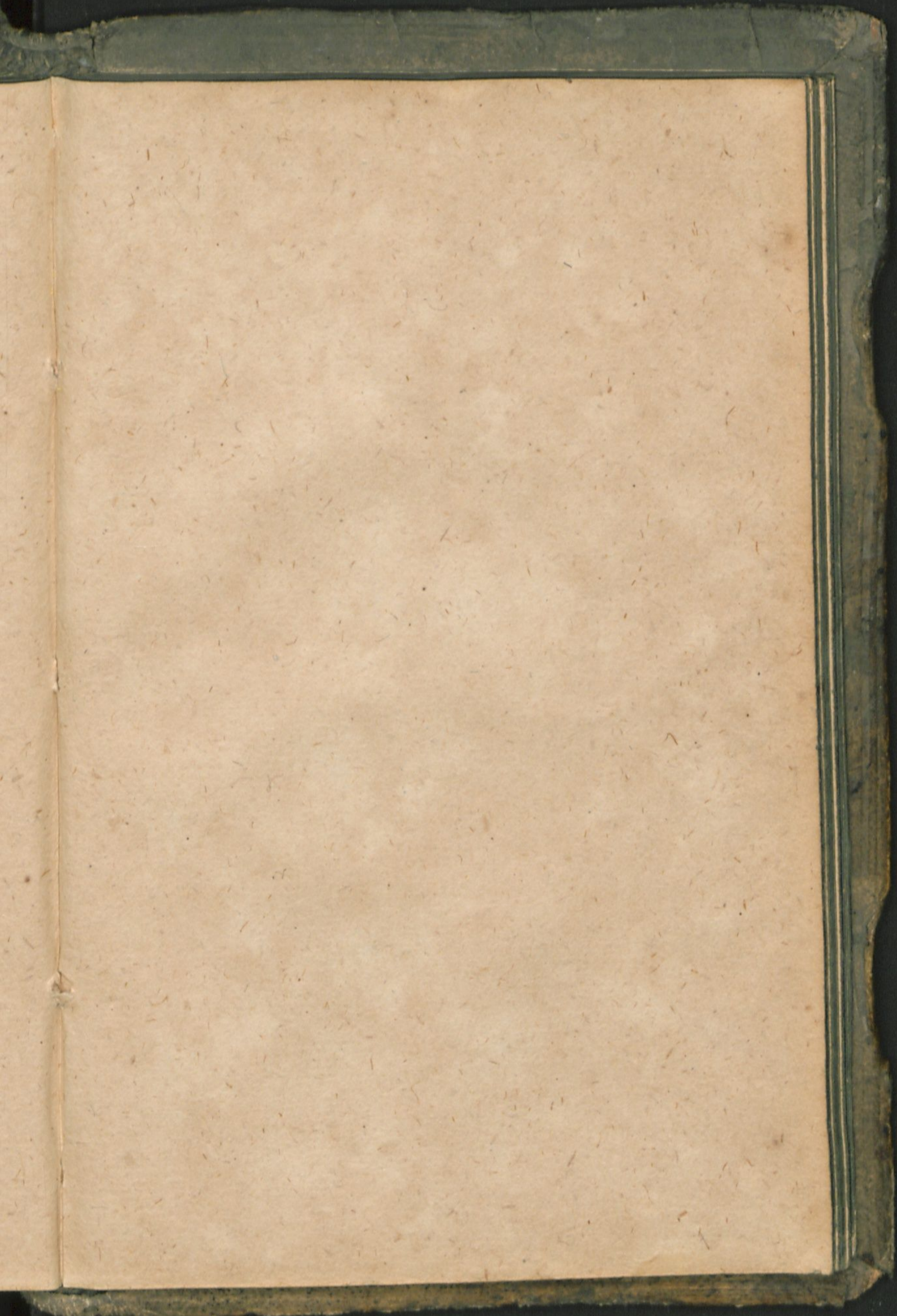

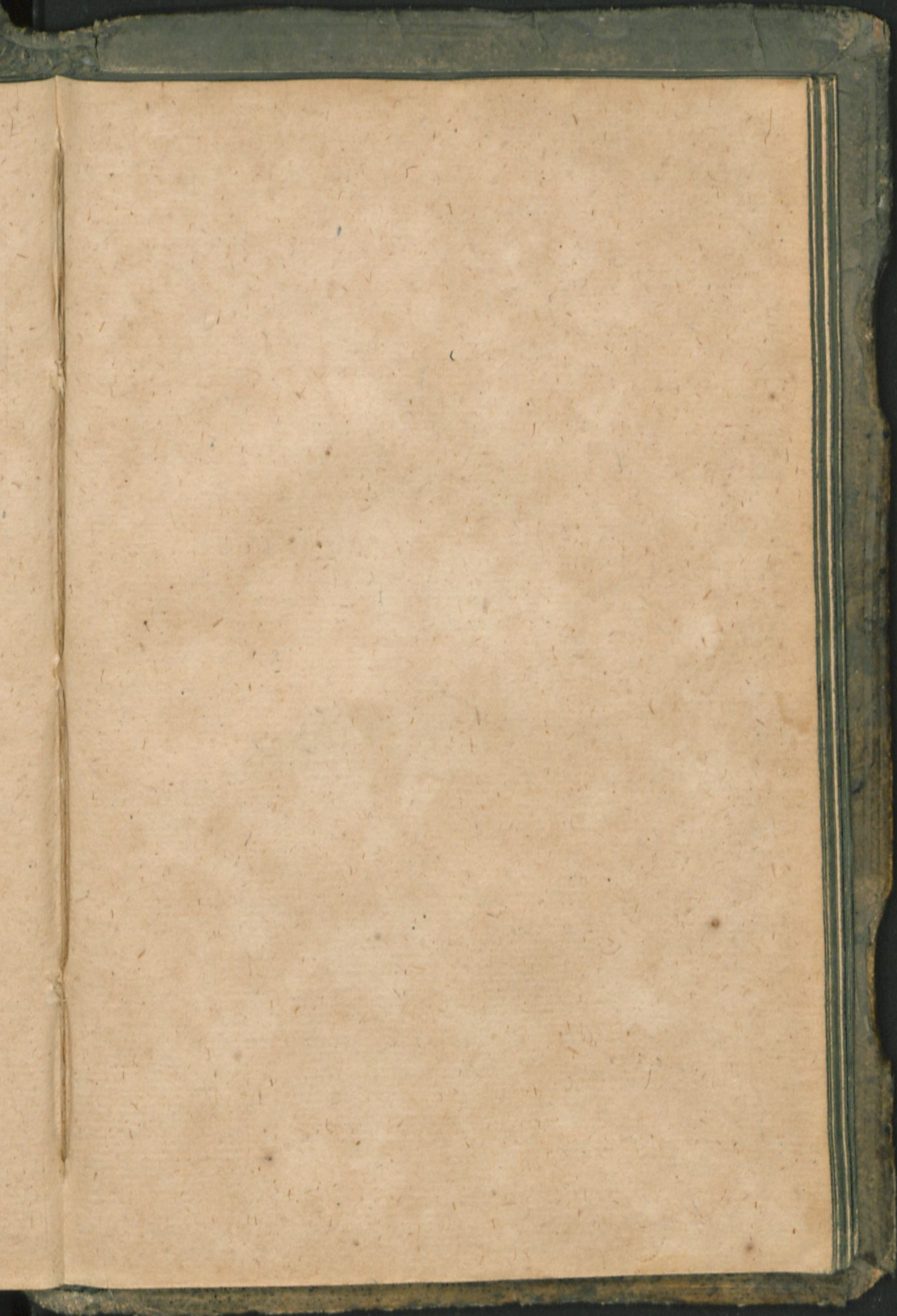

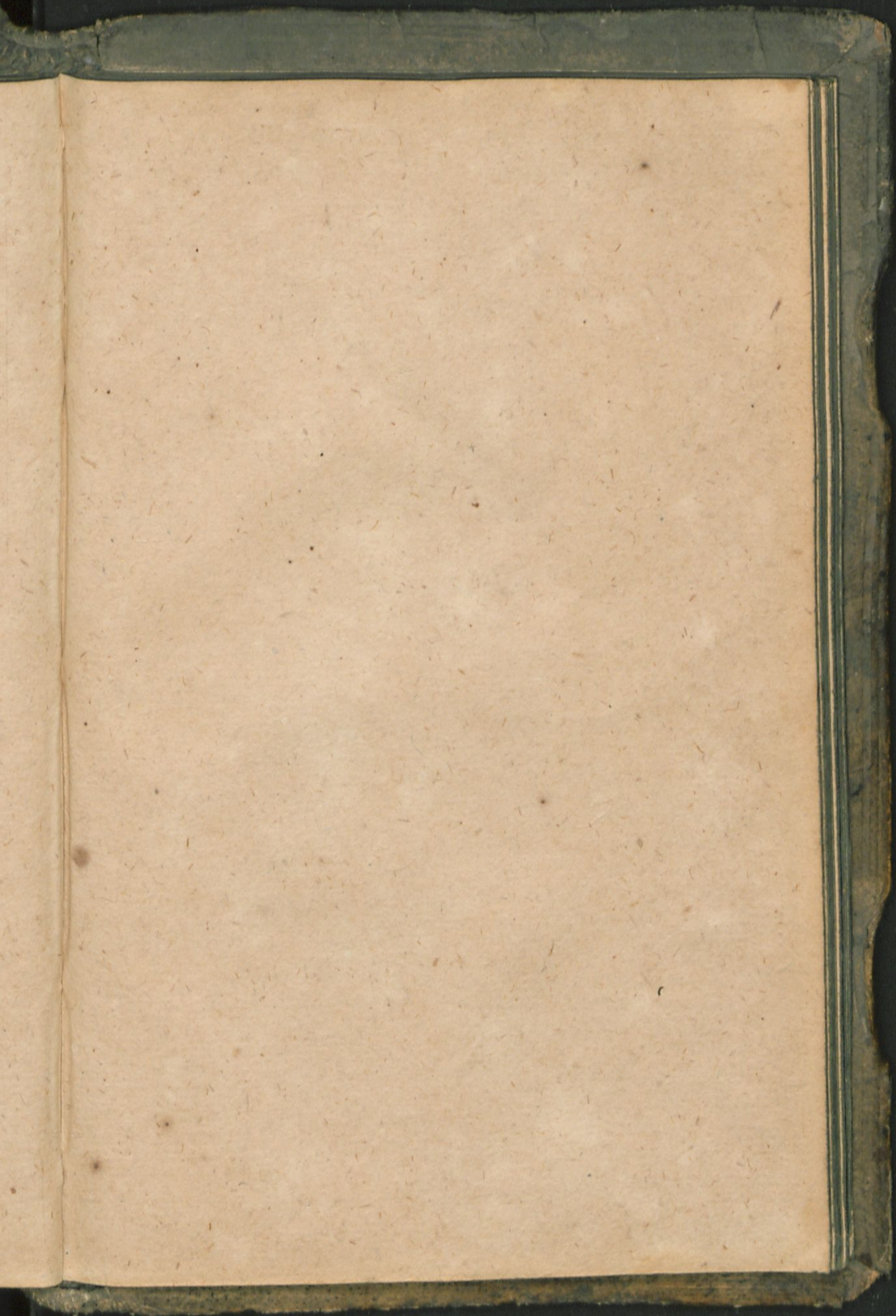

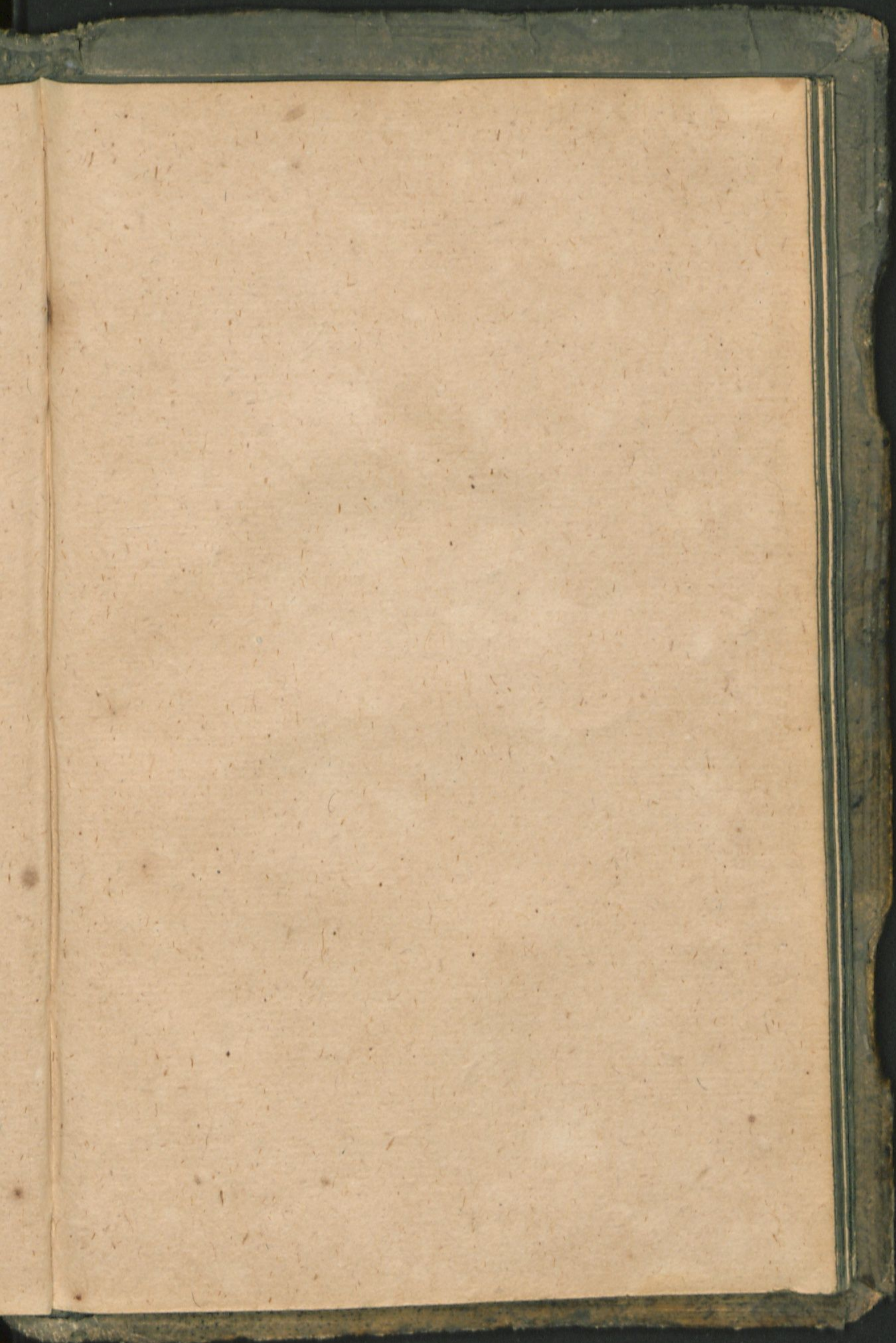

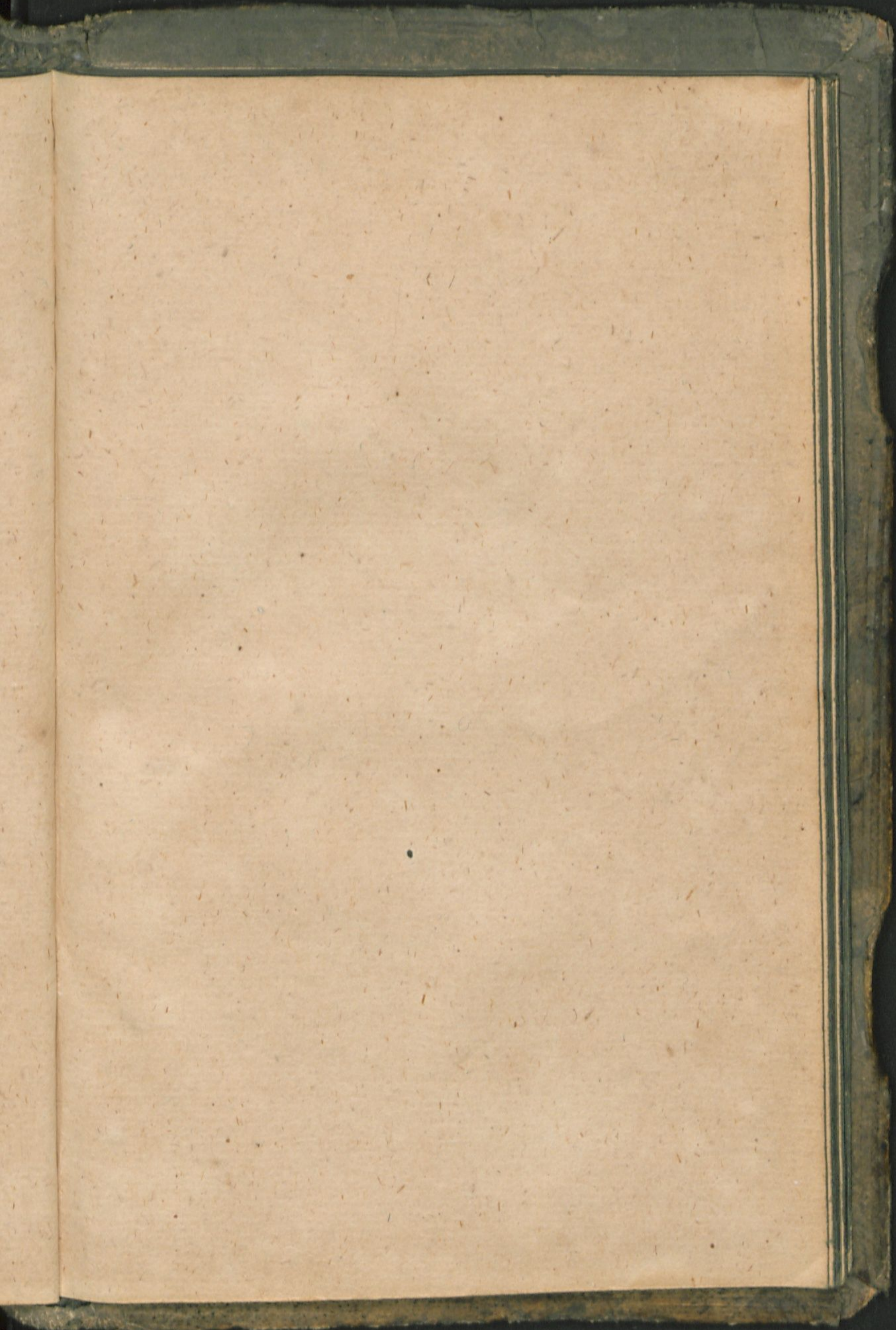

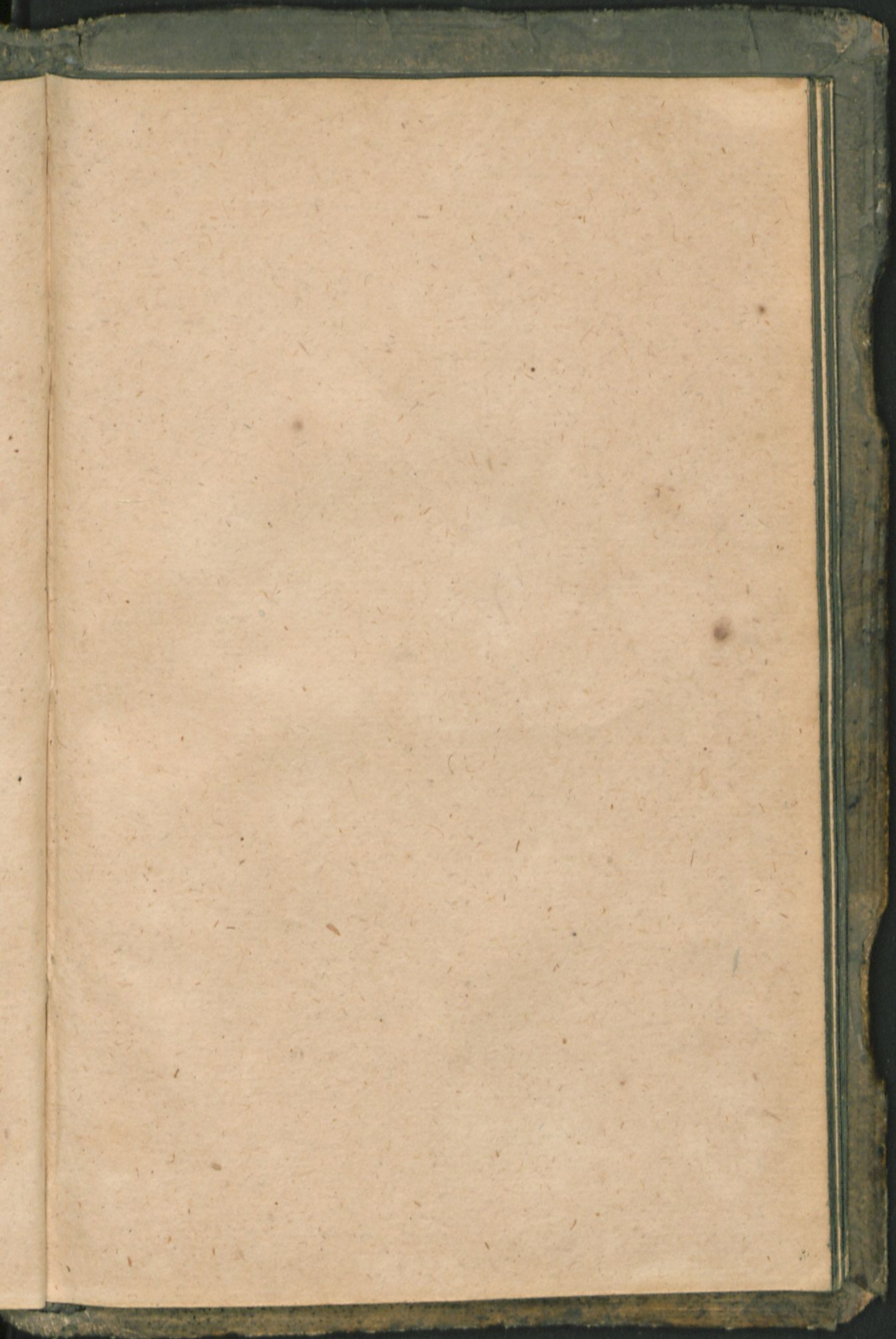

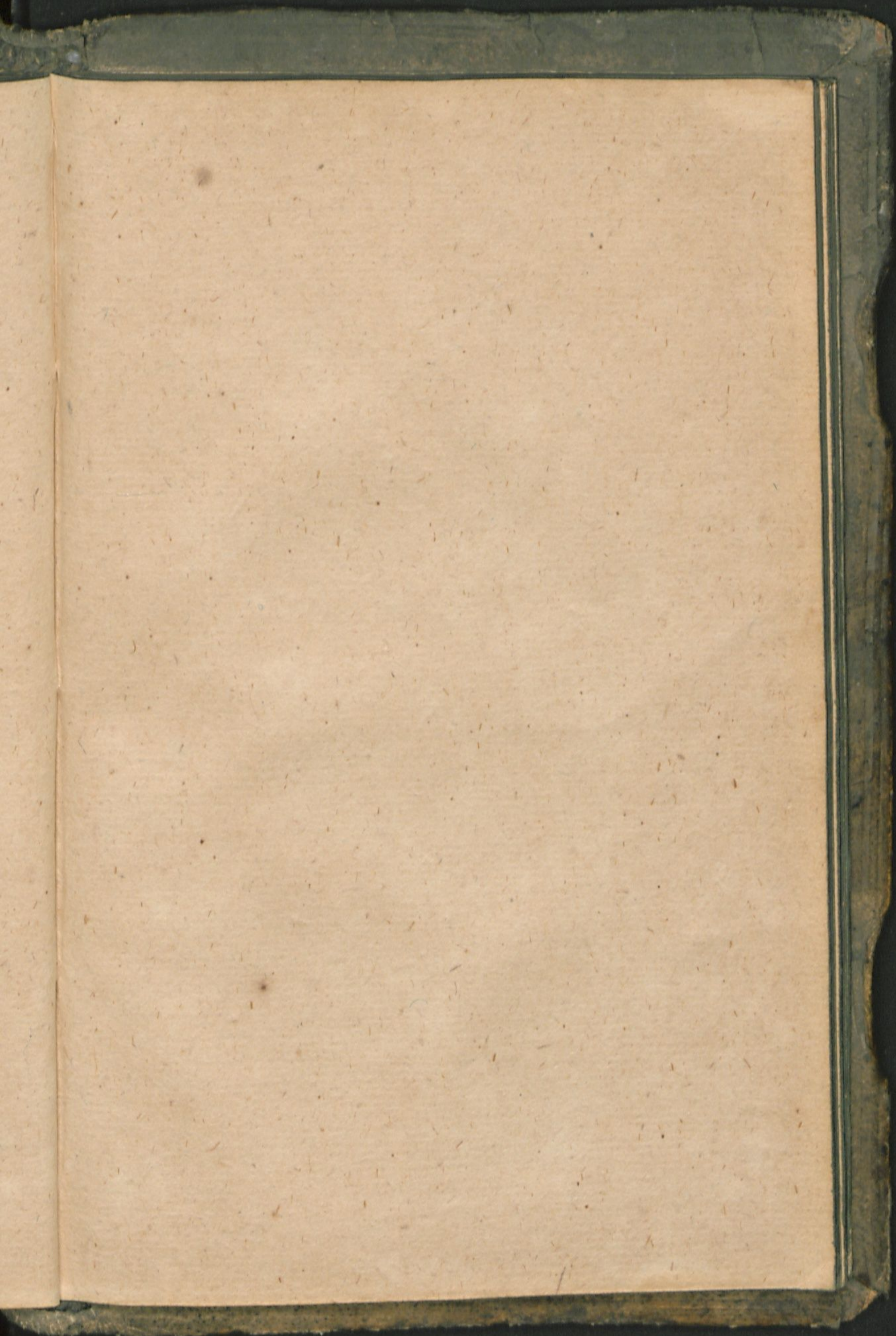

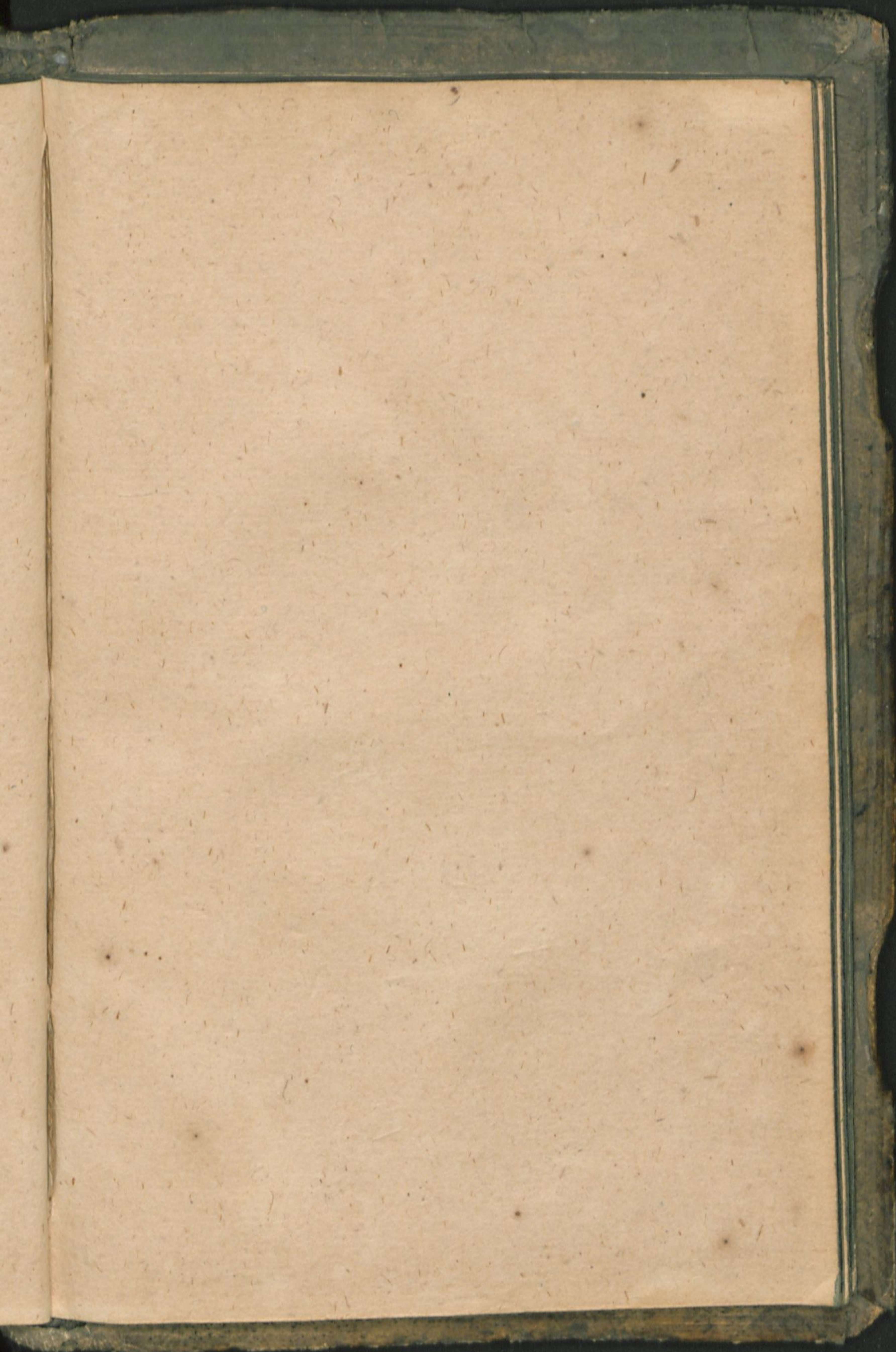

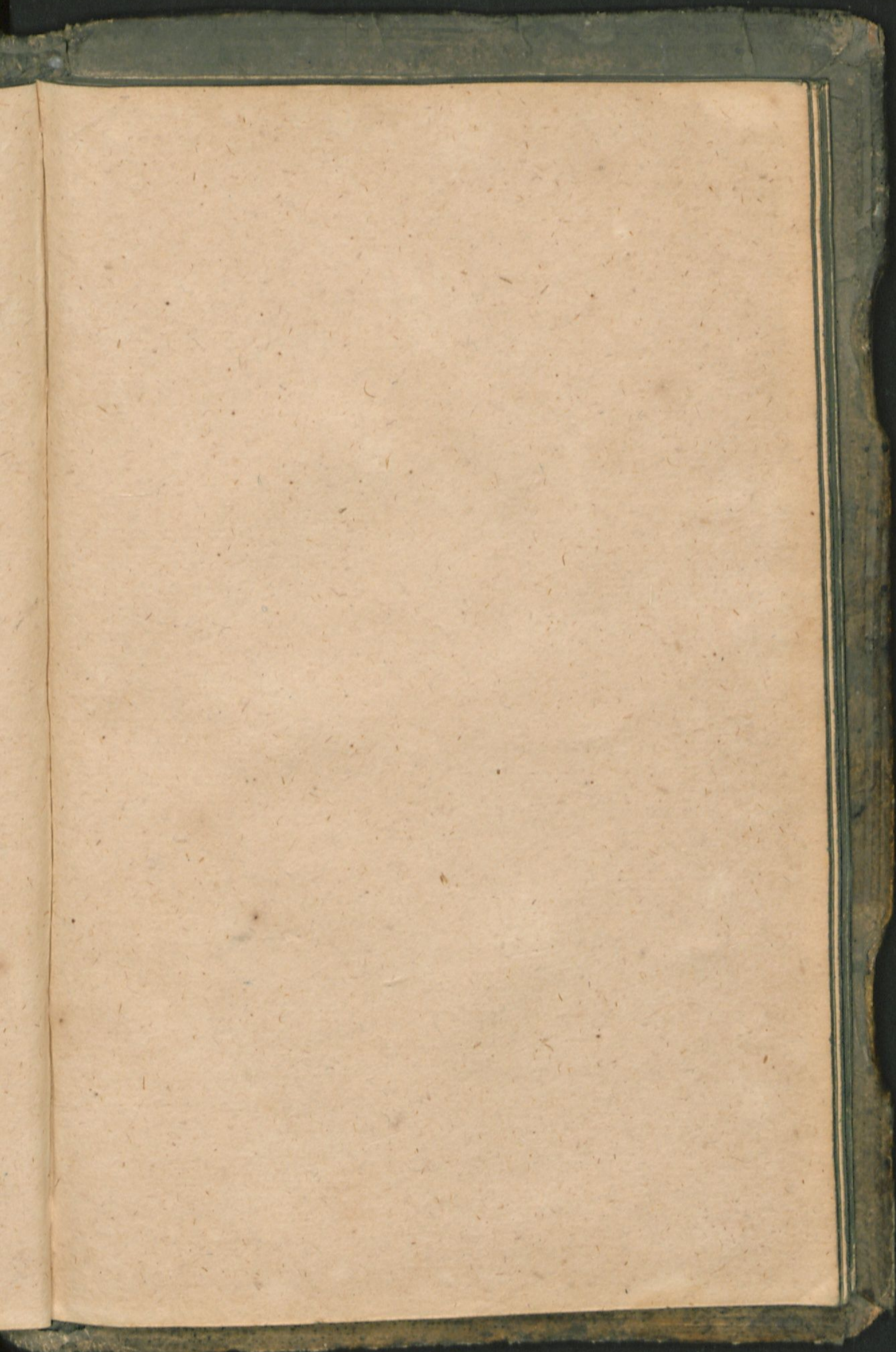

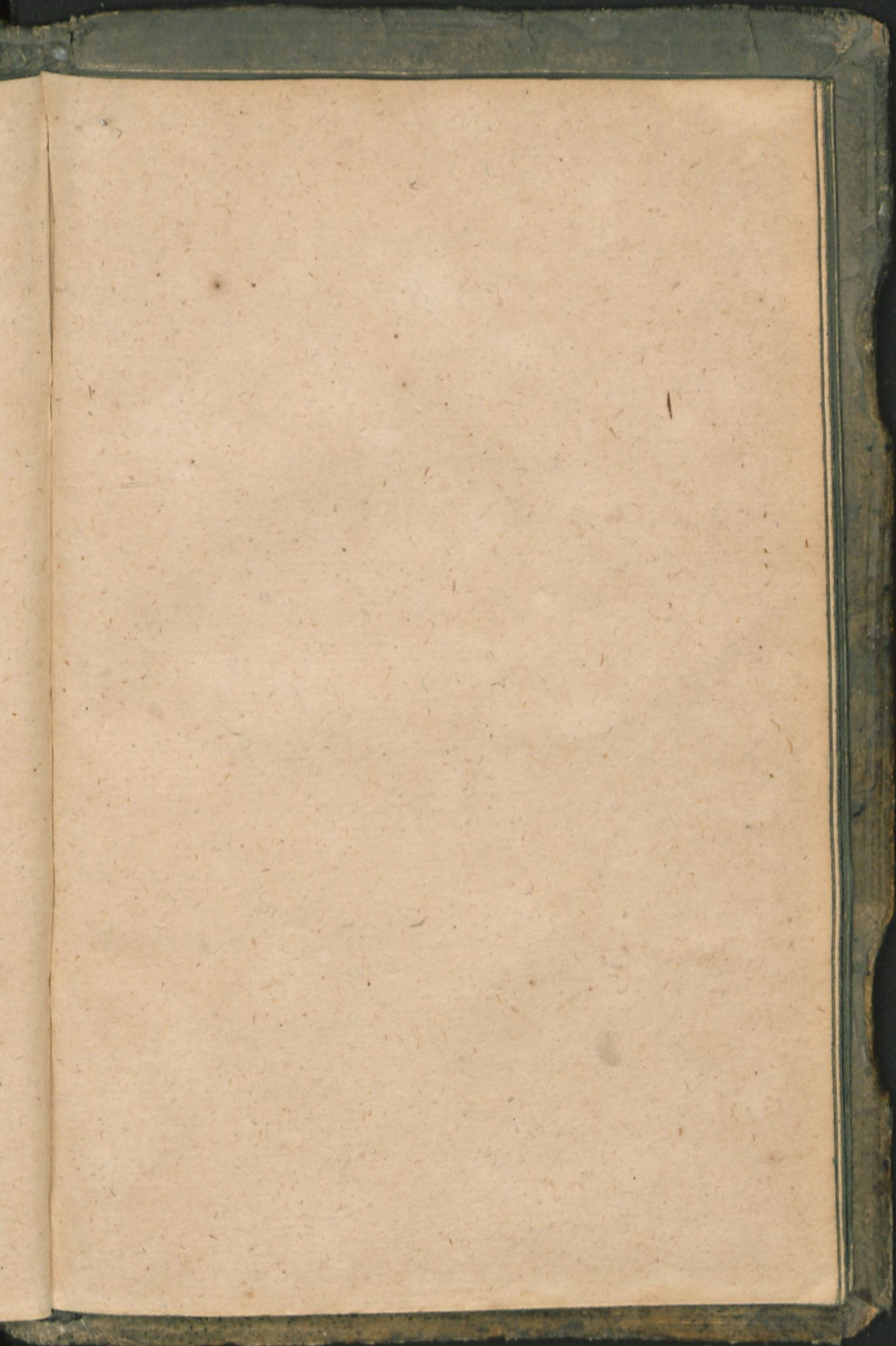

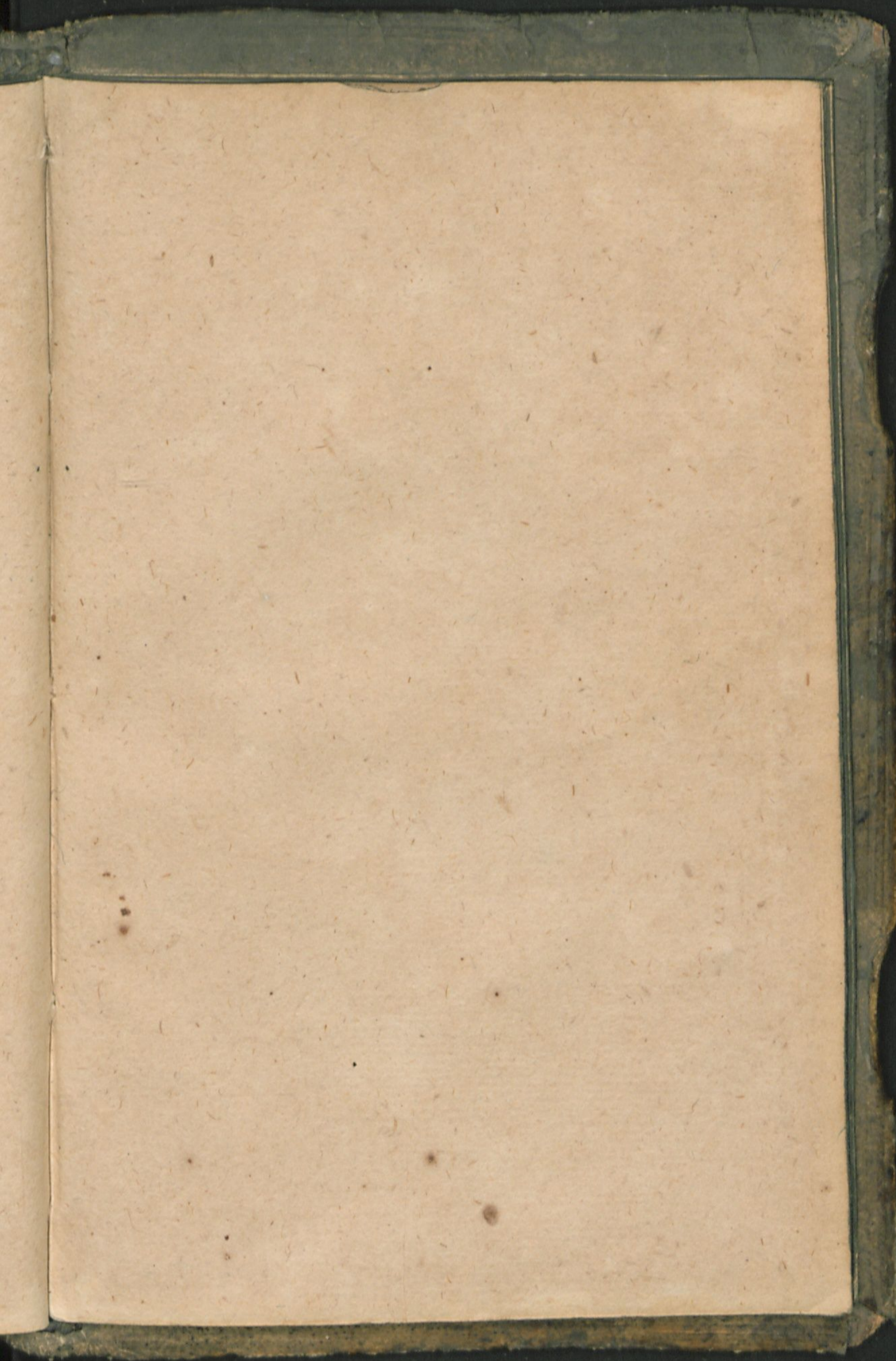

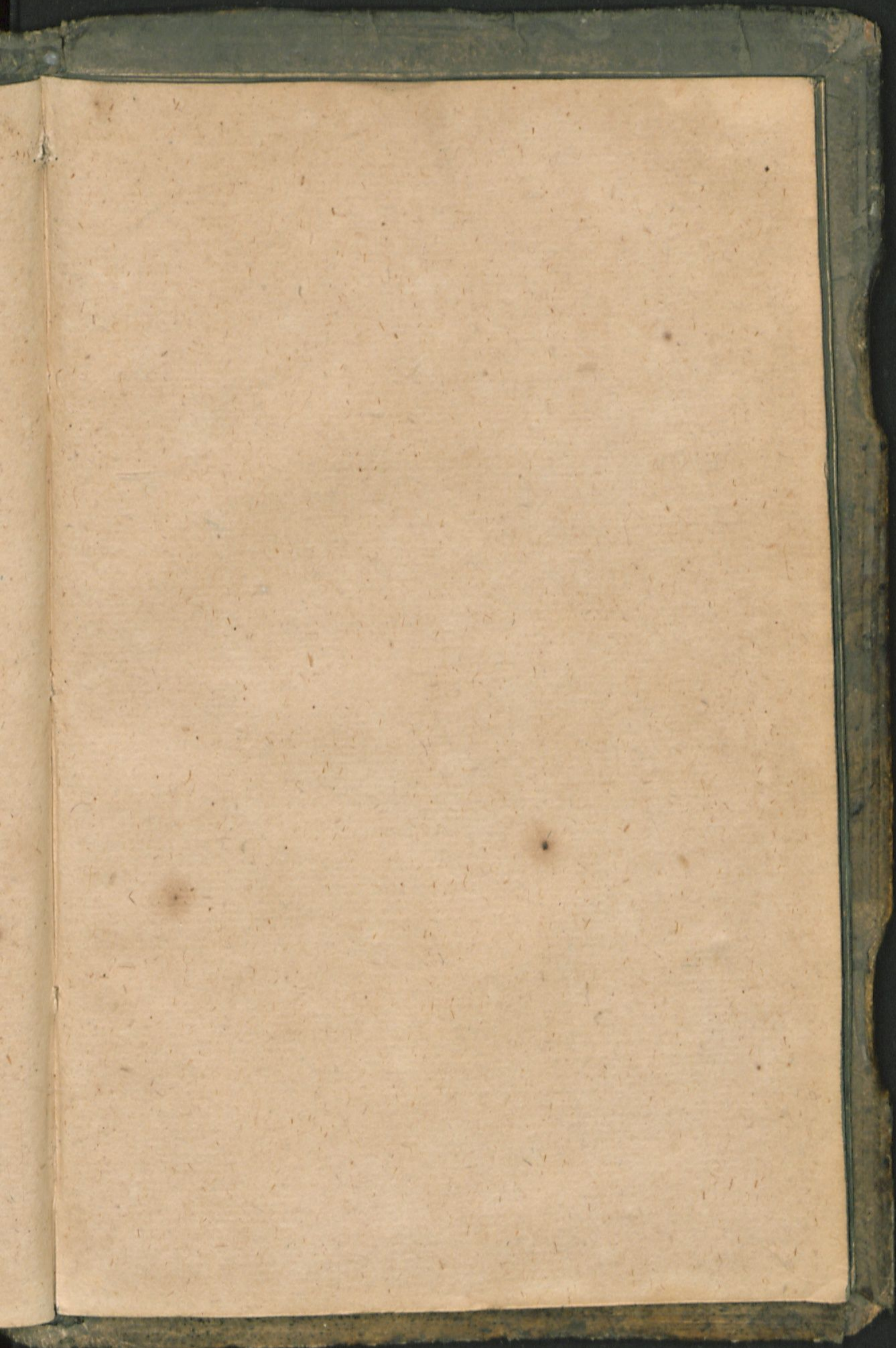

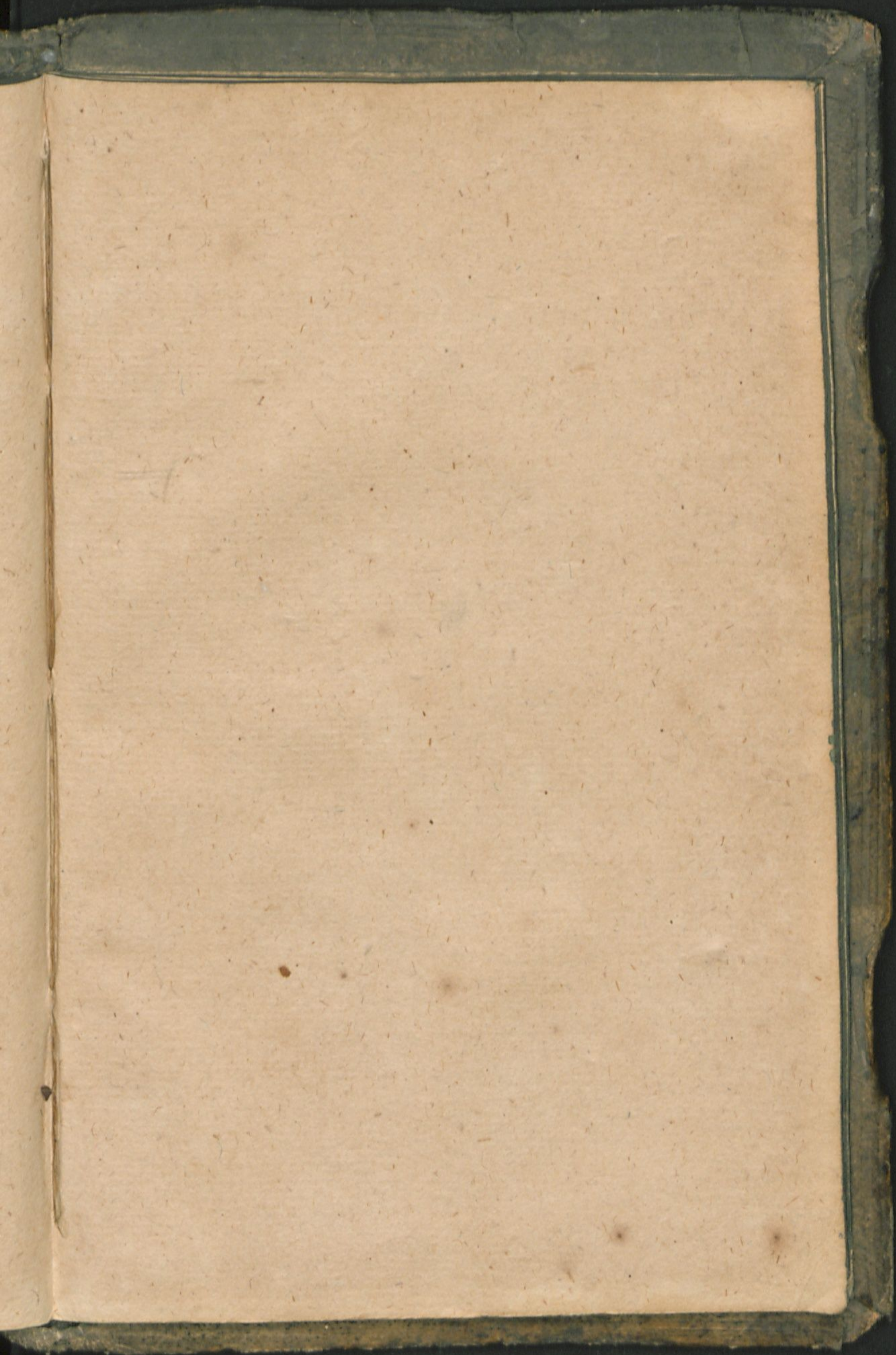

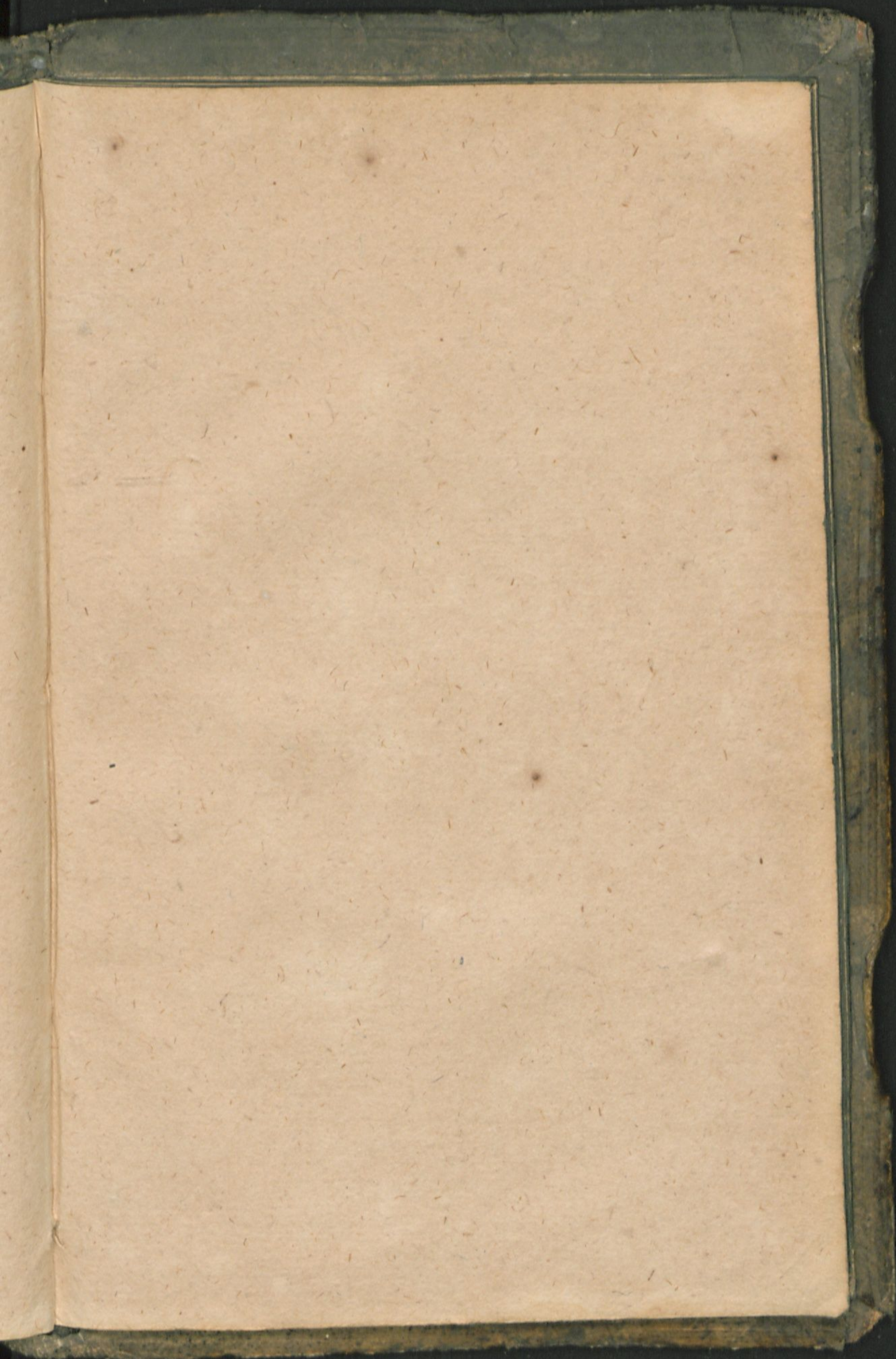

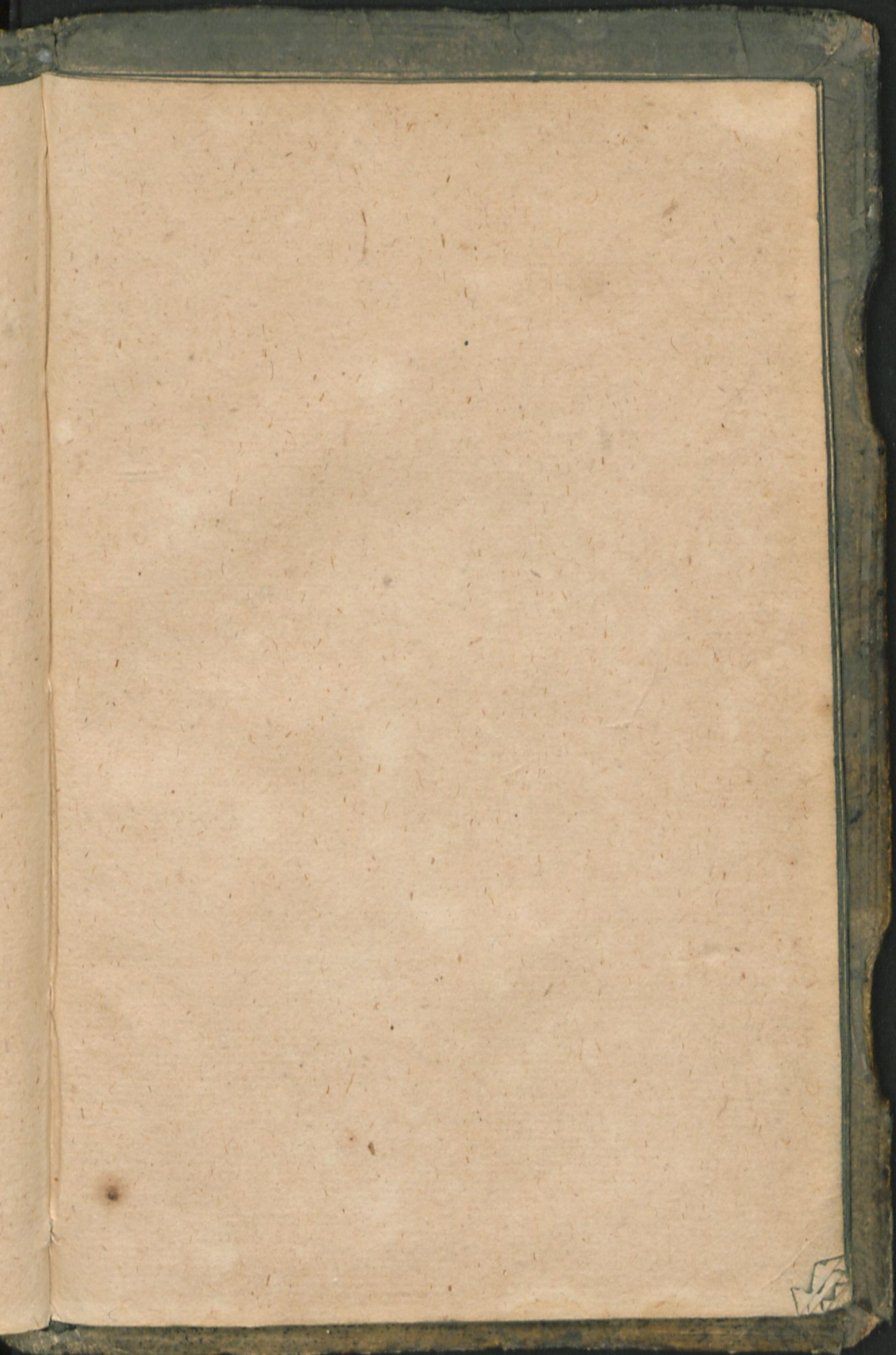

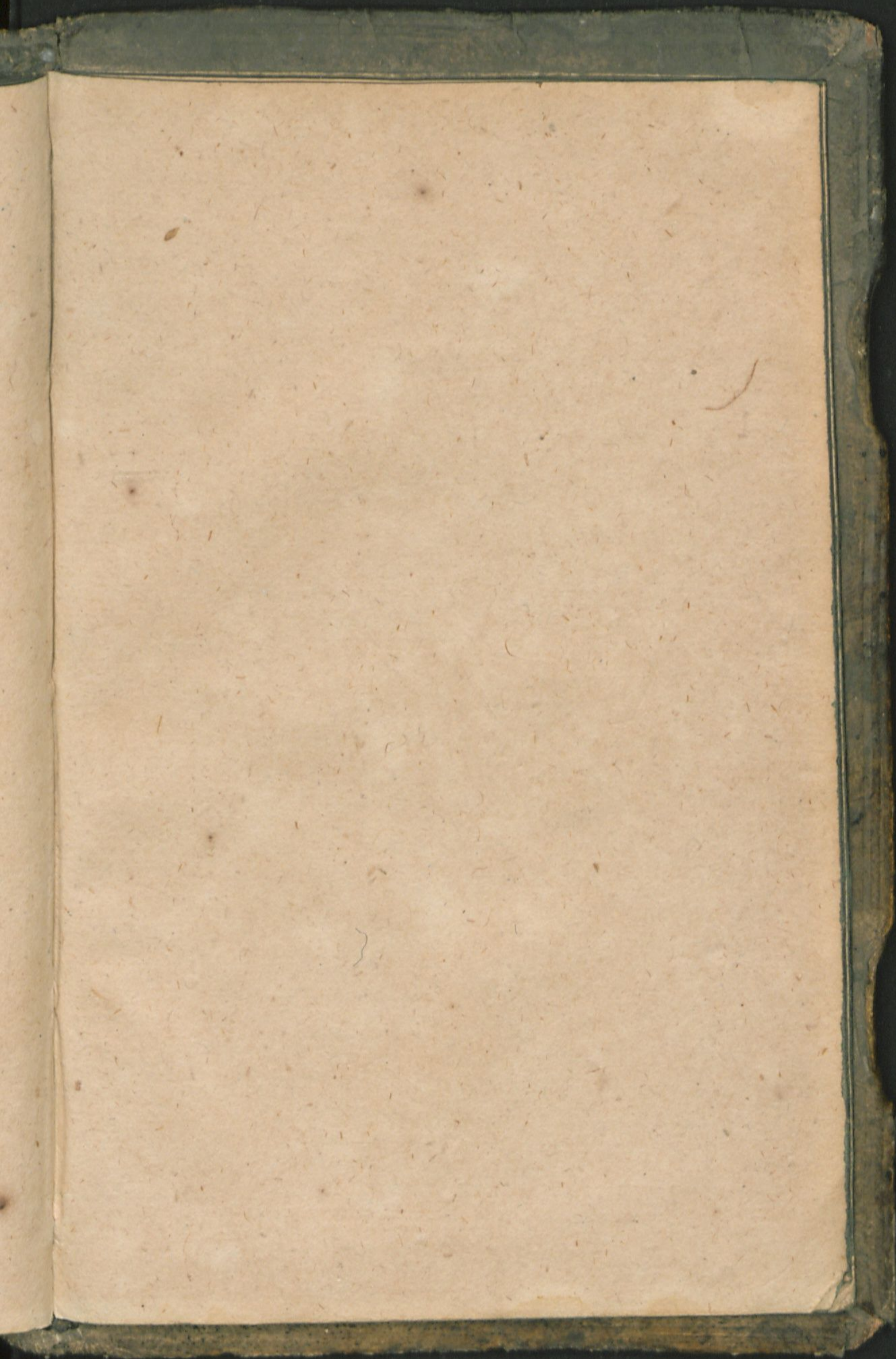

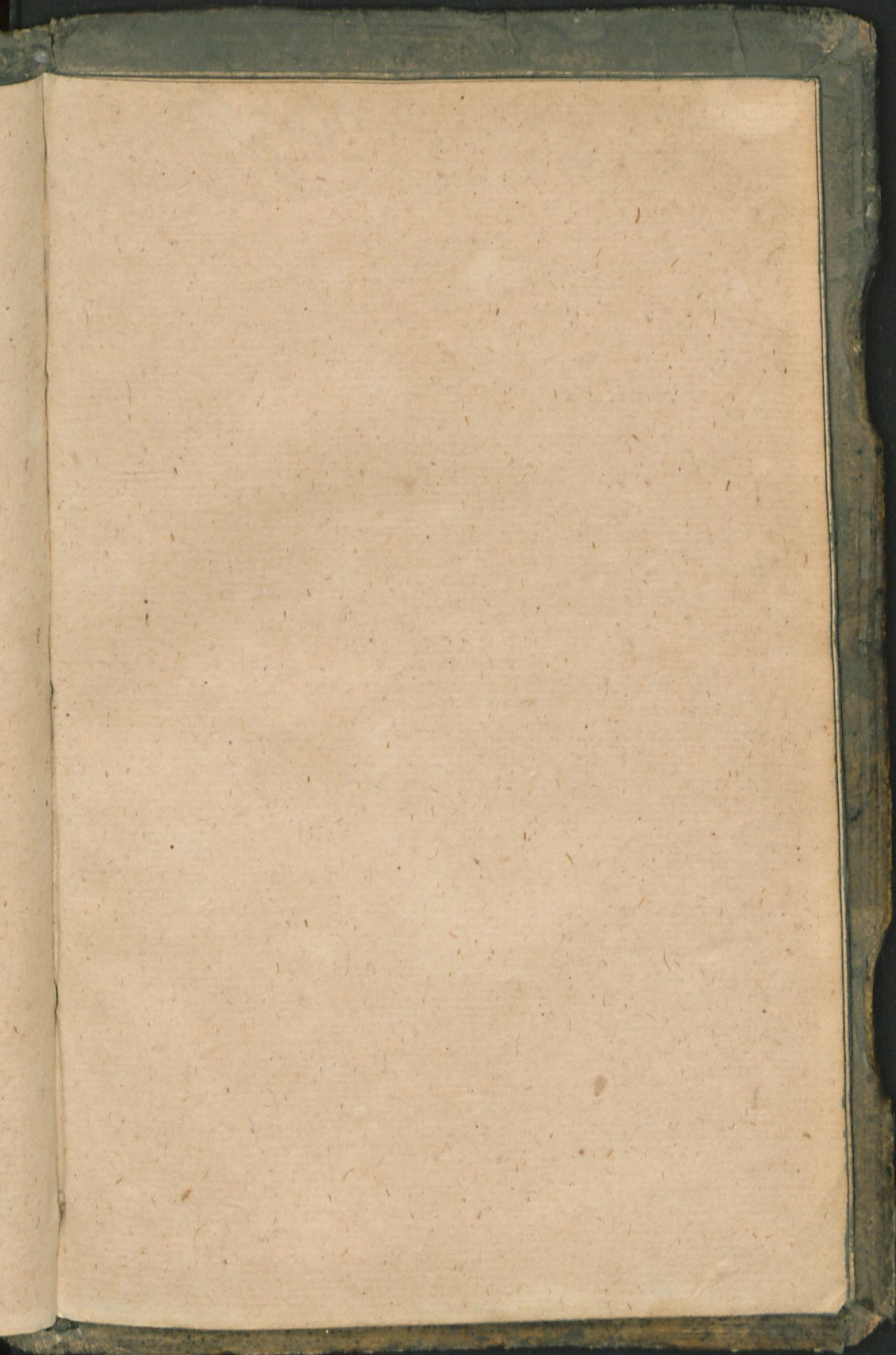

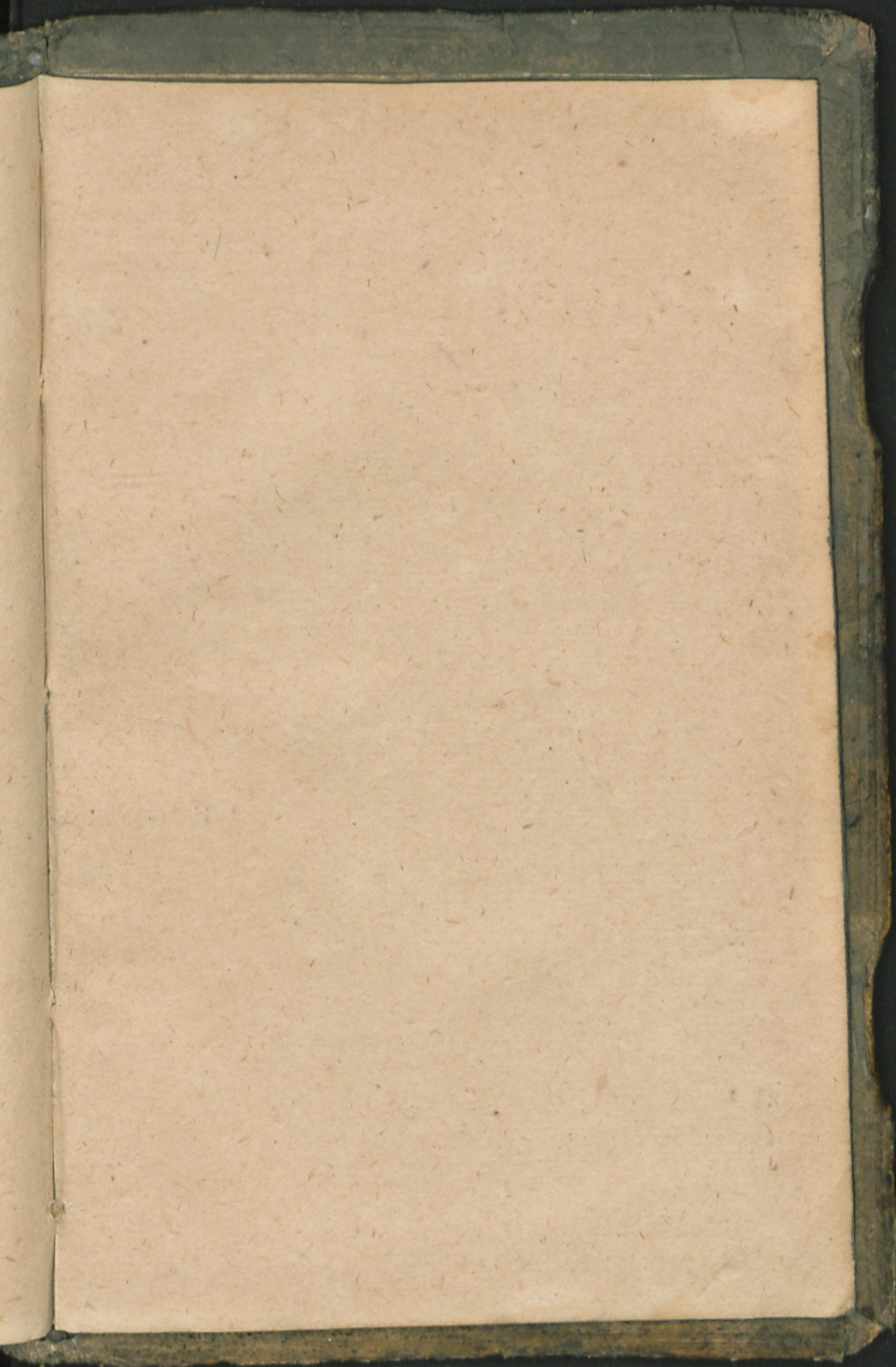

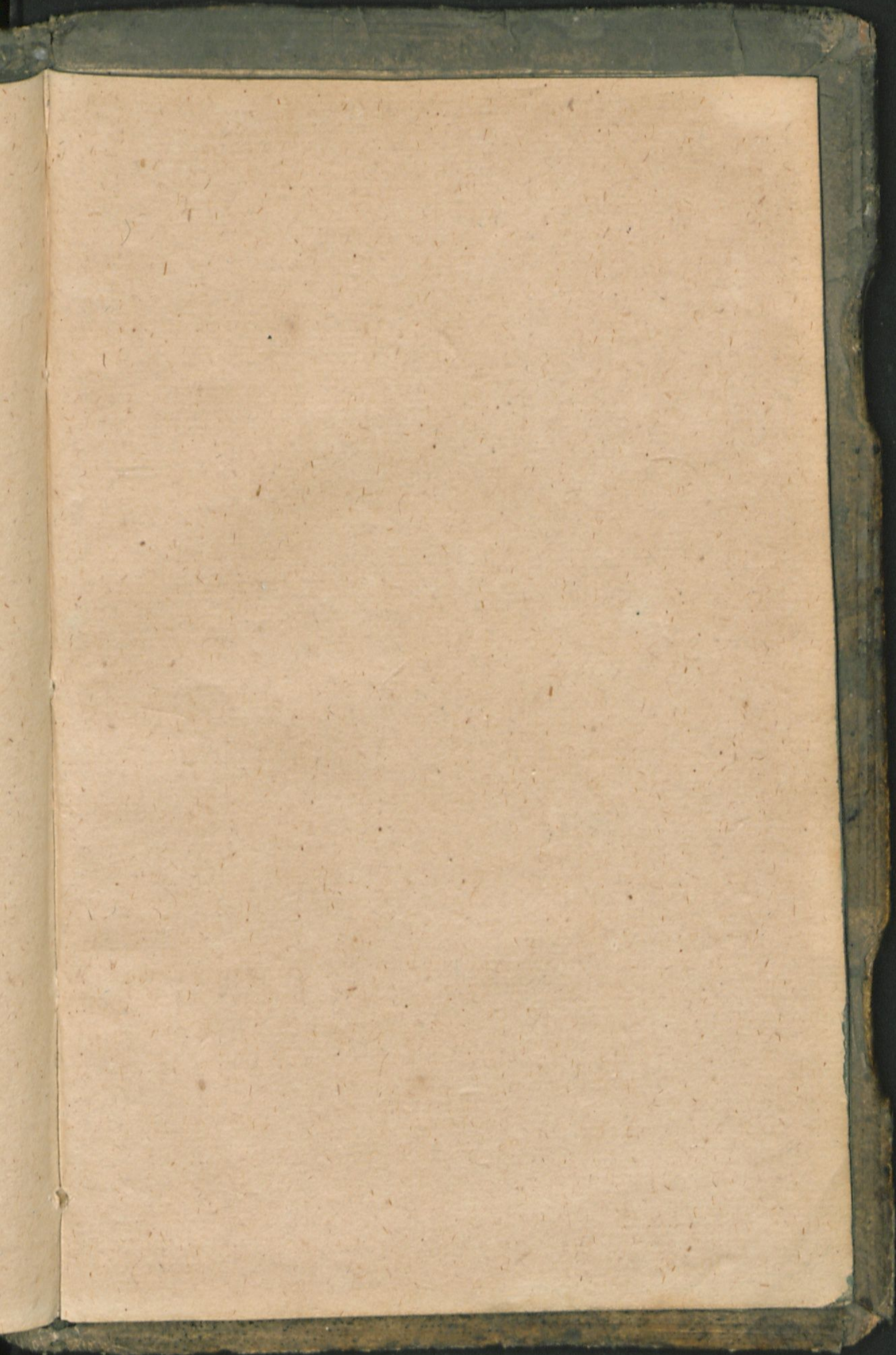

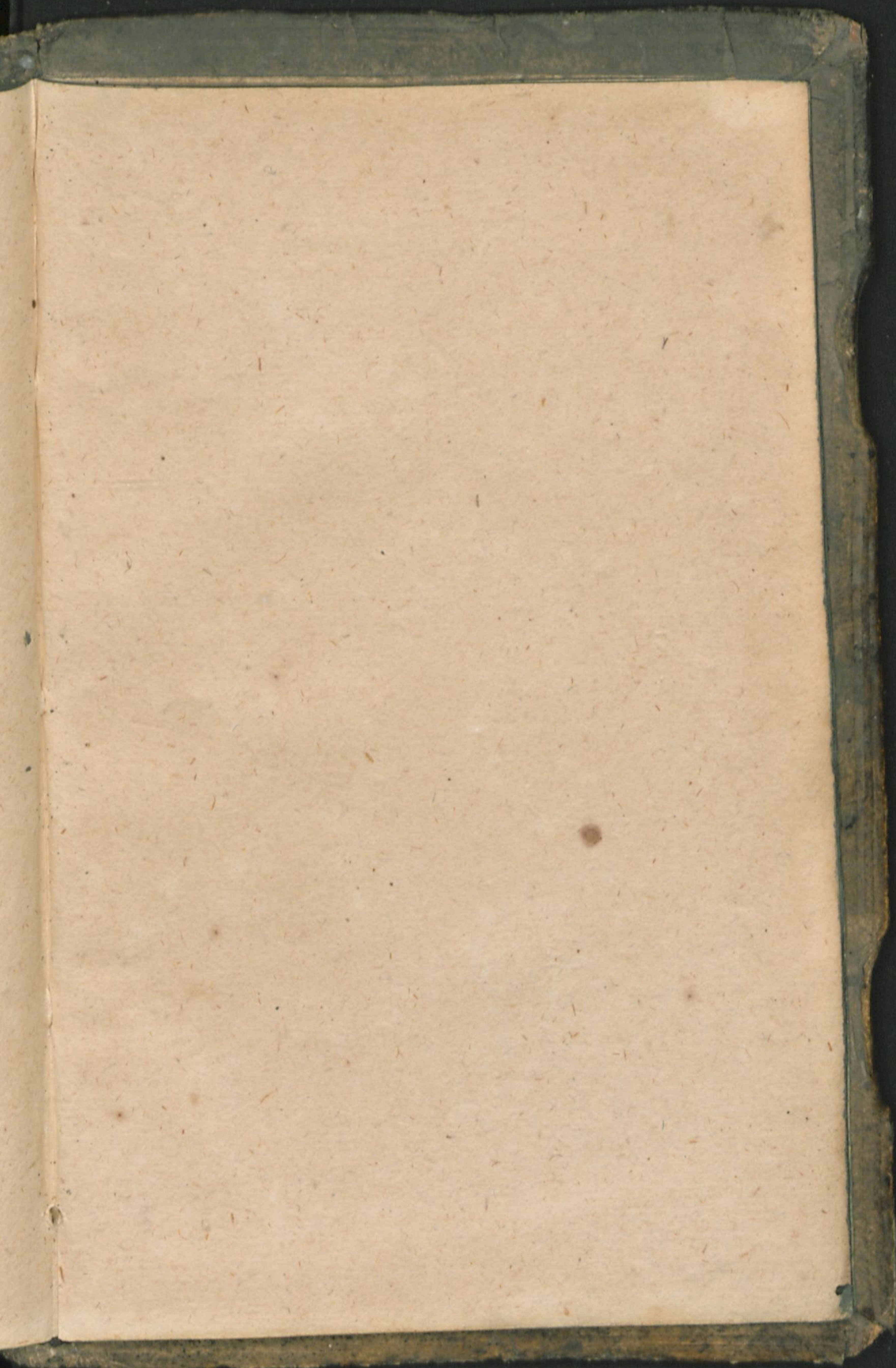

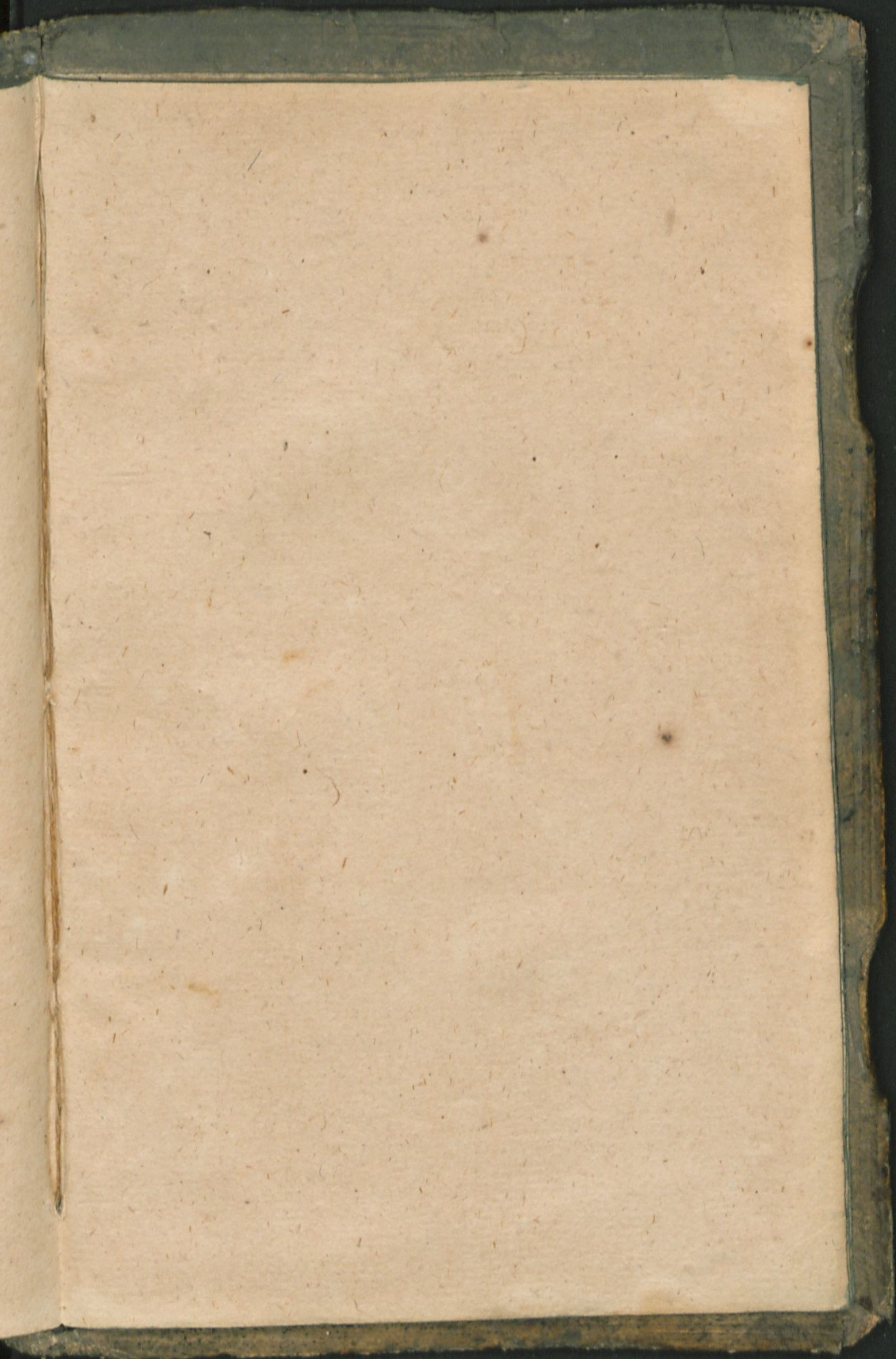

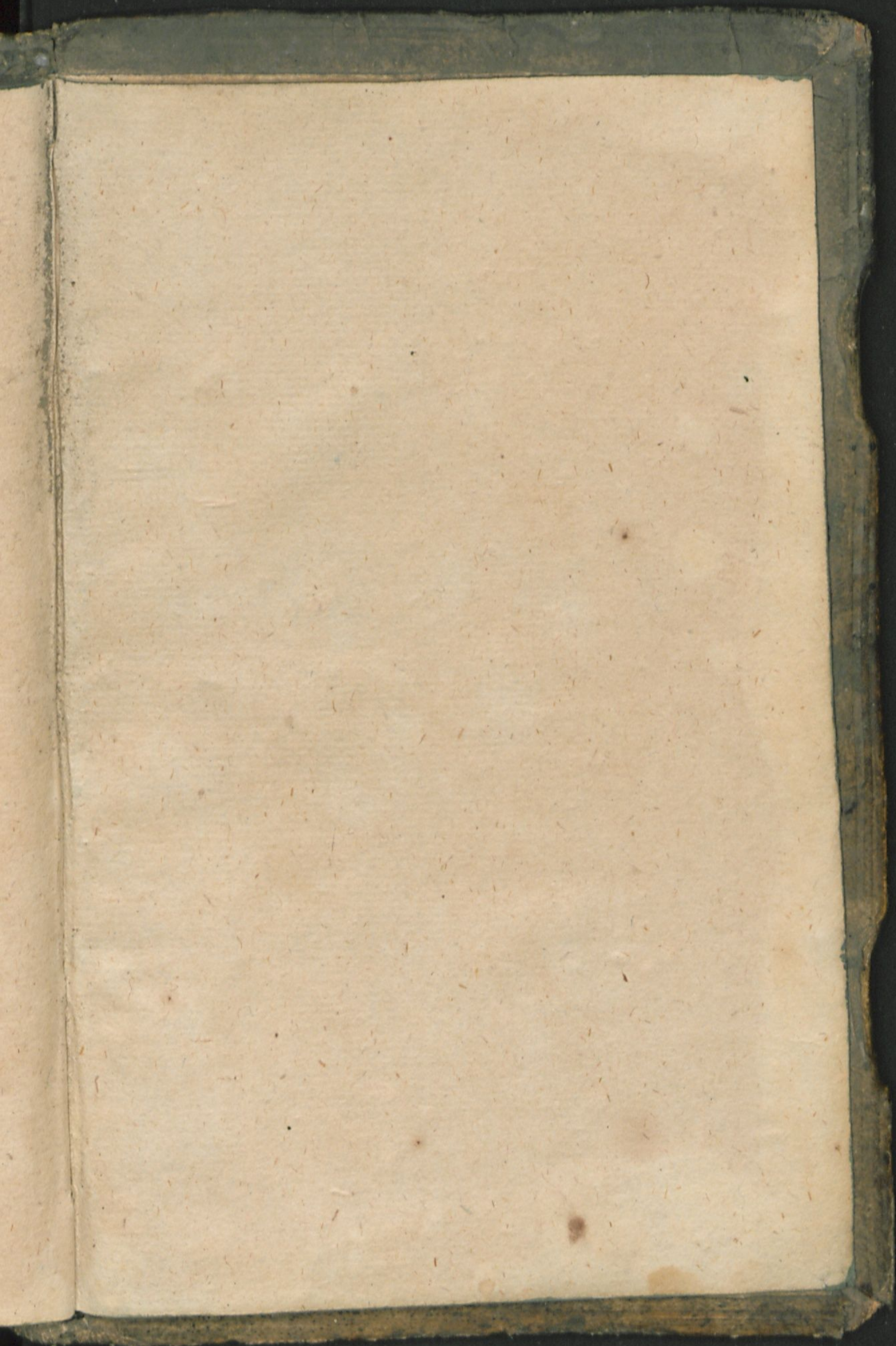

1536 72

AB 153 672

X2203708

PRÆCEPTA
MORVM AC VITAE
ACCOMMODATA AETATI
PVERILI, SOLVTA ORATIO-
NE ET VERSIBVS QVO-
QVE EXPOSITA

A
IOACHIMO CAMERARIO
PABERGENSI.

Itemque
DE GYMNASIIS DIALOGVS,
LVDVS SEPTEM SAPIENTVM.

Auctiora & emendatiora edita
omnia, quam ante
fuerunt.

LIPSIÆ
IN OFFICINA HÆREDVM
VALENTINI PAPÆ.

ANNO
M. D. LXIIII.

